Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Jul i Roskilde

Ogsaa i

Pelskaaber

et enestaaende
Udvalg.

Udsøgt Smag,
bedste Kvalitet,
billigste Pris.

Roskilde Kontantforretning A/S

CARL ANDERSEN'S EFTF.

C. J. SCHLEDERMANN & SØNNER

MURERMESTRE
ENTREPRENØRER

JERNBETON

ALLEHELGENSGADE 18
TELF. 122

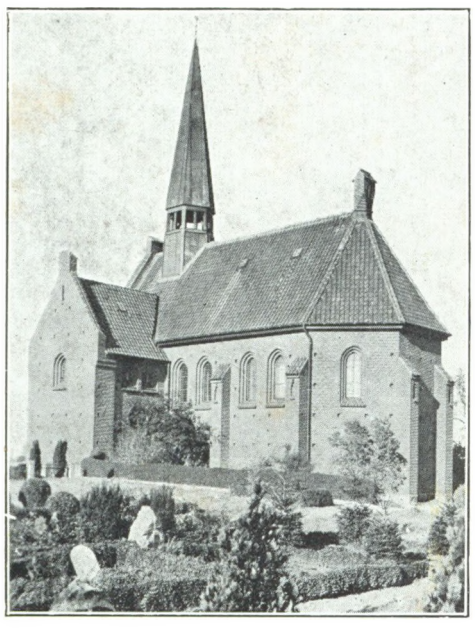

Vor Frue Kirke.
Opført 1906.

Betonvarefabrikken, Køgevej.

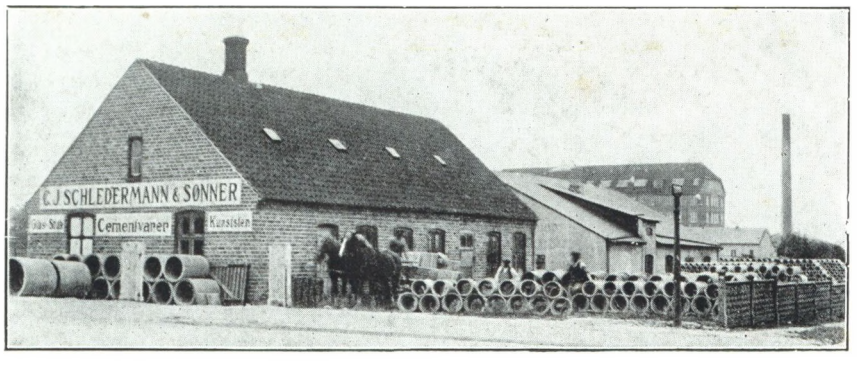

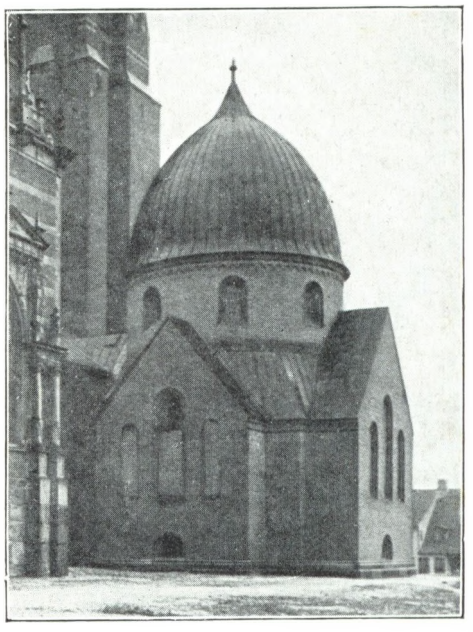

Christian IX's Kapel.
Opført 1918—22.

BETONVARE-FABRIKKEN

Betonrør og -Brønde efter Ingeniørforeningens Normer. D. S. 400.

BETONVARE-FABRIKKEN

Betonstolper til alle Formaal. — Kunststen.

KØGEVEJ — TLF. 1310

Jul i Roskilde

20. AARGANG 1944

Roskilde Fjord — Sejlernes Eldorado.

I N D H O L D S F O R T E G N E L S E

	Side
Nøddebo Præstegaard, af Biskop, Dr. phil. C. I. Scharling, Ribe	3
Sløden og dens Omgivelser, af Fru Fanny Fang	5
Kirsten Kimers og Peer Døver, af Direktør Arthur Fang	9
Ærgerrighedens Slange, af Forfatterinden, Fru Thit Jensen	12
Roskilde Minder, af fhv. Graver Einar Løytved	14
Gamle Roskilde-Borgere, 16 Portrætter	17
Kirkesølvet, af Forfatteren Morten Korch	18
Frederiksberg, af Frk. Vilhelmine Angkjær	22
Sct. Ibs Kirke, af Redaktør Chr. Christensen	24
Cyklens Forløbere, af Fabrikant Jensen-Darup	27
Sport og Idræt i 1944, af Journalist Karl Jakobsen	28
Min Barndoms Jul, af Sognefoged L. P. Bigaard	30
Aarets Vise, af tham	32
Roskilde i Billeder, 1. Oktober 1943—30. September 1944	33
Kendte Roskilde-Virksomheder	37

Indholdsfortegnelse og Register til »Jul i Roskilde«, 4. Bind (1940—1944).

Omslag efter Akvarel af Kunstmaler *Aage Lund*.

Fotografier ved Assistent *F. Arndt* og *Fotoexperten*.

Udgivet af Boghandler *Andreas Flensborg*.

Eftertryk forbudt.

Bidrag og Billeder, der maatte ønskes optaget i næste »Jul i Roskilde«, bedes snarest sendt til Udgiveren, Boghandler A. Flensborg, Roskilde. Billederne sendes efter Brugen tilbage i uskadt Stand, hvis Ejeren ikke maatte ønske at skænke dem til Roskilde Museums Billedsamling.

I alle Boglader faas:

Jul i Roskilde

1.—20. Aargang, indbundet i 4 Hellærredsbind for ialt *60,00*.
Komplet Sæt af Aargangene 1925—1944 med Indholdsfortegnelse og Register.

ERH. FLENSBORGS FORLAG — ROSKILDE

FELIX MØLLERS BOGTRYKKERI — ROSKILDE

Nøddebo Præstegaard.

AF C. I. SCHARLING

Blandt Julelitteraturens Nyheder i Efteraaret 1862 var der en Bog, udkommet anonymt, som vakte en Del Opmærksomhed allerede da — og som siden har holdt sig mærkelig levende, stadig er kommen i nye Oplag herhjemme og ogsaa har vundet betydelig Udbredelse i Udlandet, oversat som den blev baade paa Svensk, Tysk, Engelsk, Fransk og Hollandsk. Bogen var *Henrik Scharlings* »Ved Nytaarstid i Nøddebo Præstegaard, Fortælling af Nicolai, 18 Aar gammel«. Det, der skabte Bogens Yndest og gav den dens udbredte Læsekreds ogsaa i de følgende Slægtled, var dels dens danske Humor og Lune, dels dens ægte Stemning af Hygge og Hjemlighed. Julestemning og Præstegaardsstemning — begge har deres ganske særlige Egenart, og begge udtrykker dog noget fælles i dansk, folkelig Følelse. I denne Bog samledes disse to Grundstemninger, ganske som Digteren *Paludan-Müller* havde samlet dem i de kendte Linier af »Adam Homo«:

Præstefamilien von Wylich foran Greve Præstegaard. 1860.

> Et Spørgsmaal har jeg dog at gøre alle:
> om noget er saa dansk i Aand og Smag,
> saa ret fornøjeligt, af Harm ublandet,
> som Julen i en Præstegaard paa Landet?

Dertil kom en tredje Stemningsfaktor, som ikke kommer direkte til Orde i Fortællingen, men ligger bag ved og bærer den helt igennem; det er Mindernes Stemning. Den udtales i Bogens indledende Linier og ligeledes i det Digt, som Forfatteren skrev, da han paa Nilfloden havde afsluttet sin Fortælling, og som indledede senere Udgaver af Bogen, Digtet »Til mine Kære i Hjemmet«, hvori det hedder:

Henrik Scharling, tegnet i Rom af Carl Bloch.

> Ene jeg sidder, langt borte fra Eder,
> Tankerne flyve da op imod Nord,
> ile mod Danmarks de elskede Steder,
> der, hvor min Kærligheds Længsel bor.
> Ej kan blandt prægtige Templer jeg glemme
> straatækte Hus og den duftende Vang,
> Krogede Pil omkring Søen derhjemme,
> Hjemlivets Fred og mit Modermaals Klang.

Det var nemlig under et aarelangt Ophold i Udlandet, medens baade Juleminder og Præstegaardsminder vældede op i hans Sind, at Henrik Scharling skrev sin Bog.

Forfatteren var ikke selv vokset op i en Præstegaard paa Landet. Hans Fader var — som han selv senere blev det — Professor i Teologi ved Københavns Universitet; og hele sit Liv levede han i København. Men hans Fader havde adskillige Præstevenner, og i deres forskellige Præstegaarde kom Sønnen lige fra sine Drengeaar ofte paa Besøg, baade i Juleferier og Sommerferier. Efter vel bestaaet Embedseksamen tiltraadte han en treaarig Studierejse til Udlandet, kun afbrudt af enkelte Besøg i Hjemmet, og saa optaget han end var af alle de nye og levende Indtryk, han mødte derude, kunde Hjemve og Ensomhedsfølelse dog ofte komme stærkt ind over ham. Saa var det, at han fandt Trøst og Lise ved i stille Stunder at tage Minderne fra Hjemmet frem og give dem Udtryk i Skildringen af Julen i en dansk Præstegaard. Det blev ikke en vemodsfuld, elegisk Erindringsbog som »Gabrielis Breve«, men en frisk, livfuld Fortælling, fyldt af muntre og lyse Juleminder, fortalt med mange forfriskende Stænk af Selvironi. Bogen fulgte ham som en trofast Ledsager under Rejselivets Omskiftelser. Den blev paabegyndt i en hed Sommer i Strassburg, fortsat i Grækenland og afsluttet paa en to Maaneders Sejlads paa Nilen — under Naturindtryk, der dannede den stærkeste Modsætning til den danske Vinter, men som netop derved kaldte Længslen efter den hjemlige Jul frem. Bogen blev ham, som han selv har sagt, »det Fredens Asyl, i hvilket jeg trak mig tilbage, naar Rejseuroen og Hjemlængsel kom for stærkt over mig«.

De Personer, som Bogen fører frem, er ikke mange; men de er saa levende karakteriseret, at de staar med tydelige Træk for Læseren. Der er dels Præstefamilien: den muntre, hyggelige, vittige og drillelystne *Præst*, tegnet efter hin Tids Præstetype — med den brede Kultur og den latinske Dannelse; den fine og hyggelige, for sin Husstand og sine Gæster lige omhyggelige *Præstekone;* og de to Præstedøtre: den blide, drøm-

mende *Emmy* og den straalende, livfulde *Andrea Margrethe*. Og saa Præstegaardens Gæster, de tre Studenter fra København: den alvorlige, altid tænkende, uforstyrrelige »*Gamle*«, som er Teolog, Juristen *Frederik*, af Nicolai kaldet »Corpus Juris«, ilter og diskussionslysten, og endelig den yngste Broder, *Nicolai*, ungdommelig naiv, hurtig tændt i Flamme og fuld af lystige Paafund. Samspillet og Disputerne mellem disse Personer udgør Indholdet af Bogen, i hvilken der ikke sker store Begivenheder; thi, som det hedder i Indledningen til Bogen: »i en Præstegaard handler man ikke, man passiarer«.

Har Forfatteren nu brugt levende Model til disse Personer? er det en bestemt Præstegaard, der giver Baggrunden for Fortællingen? Spørgsmaalet er ofte rejst og ofte blevet besvaret, men ikke altid med synderlig Korrekthed.

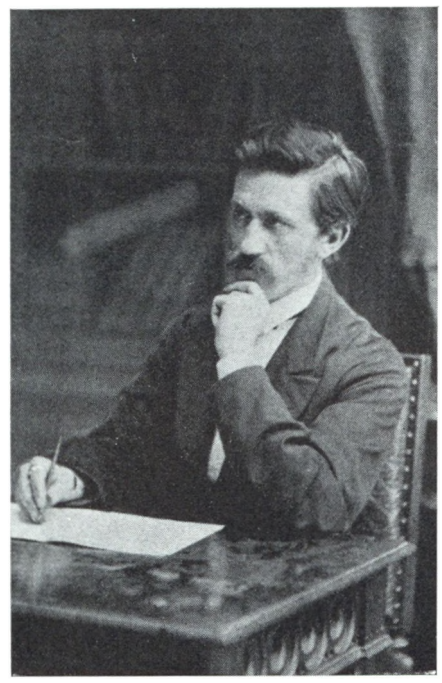

Henrik Scharling.

Henrik Scharling selv betonede gerne, at Bogens Skikkelser ikke var Fotografier efter bestemte Personer. »Det er ikke saa meget Brødrene selv, som Forholdet mellem Brødrene, jeg har tegnet«, sagde han, naar man, som rimeligt var, fandt ham selv og hans Brødre aftegnet i Bogen. »Vil du sige til Mads (den yngste Broders Navn mellem Brødrene), at han har aldeles ingen Ret til at kalde sig Nicolai eller mig Gamle eller dig Corpus Juris«, skriver han i et Brev til Broderen William kort efter Bogens Fremkomst.

Lige saa lidt vilde han være ved, at Præstegaarden var en ganske bestemt Præstegaard; han holdt paa, at han til Billedet havde samlet Træk fra de forskellige Præstegaarde, han kendte. Netop for ikke at knytte Tanken til et bestemt Sted valgte han Navnet »Nøddebo Præstegaard«, idet der dengang ikke var nogen Præstegaard i Nøddebo Sogn, som var Anneks til Esbønderup; senere er Sognet ganske vist blevet skilt fra Esbønderup og har faaet sin egen Præstegaard, som efter Sigende oftere faar Besøg af Mennesker, som vil se »den rigtige Nøddebo Præstegaard«.

Alligevel er der ingen Tvivl om, at der ligger levende Forbilleder til Grund for Fortællingen. Tydeligst er det for de tre Brødres Vedkommende. I det Scharlingske Professorhjem var der fire Sønner og een Datter. Den ældste Søn, senere Sognepræst i Randers *Peter Scharling*, var allerede i 1856, to Aar efter, at Henrik, den næstældste, blev Student, flyttet til Horsens som Adjunkt ved Latinskolen (hvorfra han senere forflyttedes til Roskilde Katedralskole); det var da de tre andre Brødre, *Henrik*, *William* og *Carl*, der i Studenter- og Kandidataarene blev boende hos Faderen og Søsteren. En inderlig Broderfølelse forbandt dem, men samtidig var de alle lige oplagt til en Disput og ikke bange for at sige hinanden Sandheden, saa Bølgerne gik ofte højt i Professorens Stuer. Dette træder ogsaa frem i »Nøddebo«. Forfatteren har lagt mest af sig selv ind i »Gamle«, selv om Nicolai, i hvis Navn han skriver, ogsaa har Træk fra ham selv; herom vidner den umiskendelige Selvironi, hvormed Fortælleren i Bogen opfatter sin egen Person.

Men nu de andre Personer og Præstegaarden? At der her især maa tænkes paa *Greve* Præstegaard mellem Taastrup og Køge, hvor Faderens Ungdomsven *P. F. van Wylich* dengang var Sognepræst, kan ikke betvivles. I dette gæstfri Præstehjem med dets hjertelige og fornøjelige Familieliv var Henrik Scharling og hans Brødre lige fra Drengeaarene kommen paa mangfoldige Feriebesøg. Og Pastor van Wylich svarede ganske til Præsten i Nøddebo: en vittig og munter Mand, der forstod at fremkalde Livsglæde omkring sig — selv om han, hvad der ofte er Tilfældet med saadanne Naturer, ogsaa kendte Tider, hvor det sprudlende Humør veg for Nedslaaethed. Derimod er det en Misforstaaelse at finde Modellen til de to Præstedøtre fra Nøddebo i Pastor van Wylichs Døtre, eller, som man har gjort, opdigte en Roman om »Henrik Scharlings Ungdomselskede«; de to unge Piger findes som Typer allerede i et tidligere Arbejde af Forfatteren.

At det er Greve Præstegaard og dens Præst, der ligger til Grund for Fortællingen, selv om en Del Træk er hentet andet Steds fra, har ogsaa Scharlings Nærmeste forstaaet. Saaledes skriver Broderen William i et Brev: »Vi begyndte da i Gaar Aftes at læse din Bog højt for Fader — han fandt den særdeles morsom og velskrevet. Særlig glædede det ham at træffe Onkel van Wylich lyslevende i Bogen — hvorvidt det vil glæde Onkel selv ligesaa meget, er maaske et andet Spørgsmaal«. I Virkeligheden var Familien van Wylich meget forarget over Bogen, i hvilken de fandt en Krænkelse af Privatlivets Fred — karakteristisk nok for hin Tid.

Naar Bogen udkom saa strengt anonymt, at ingen uden de to Forlæggere, Brødrene *Reitzel*, vidste, hvem Forfatteren var, laa det dels i en Grundsætning, som Scharling fulgte hele Livet, og som han selv udtrykte saaledes: »Det er tids nok at sige, at man har tænkt paa at gøre noget, naar man har gjort det« — en ypperlig Modsætning til mange, som snakker vidt og bredt om Planer, der aldrig bliver til Virkelighed. Ogsaa paa Rejsen under Udarbejdelsen holdt han sit Arbejde helt hos sig selv —: »Jeg arbejdede i Stilhed, talte ikke med nogen derom, hverken i Breve eller i Samtaler — Digtningen var og blev min stille Hemmelighed«. Men dertil kom en anden Grund. Henrik Scharling, der var en kampglad Natur, havde allerede før Udenlandsrejsen været inde i adskillige litterære Fejder og derunder navnlig paadraget sig den berømte og frygtede Kritiker *Clemens Petersens* Vrede. Nu var Forlæggerne bange for, at dersom Bogen kom under Forfatterens Navn, vilde den straks komme under Kritikernes og ikke mindst Clemens Petersens Krydsild. Derfor udkom den under Forfatternavnet Nicolai. Hemmeligheden blev saa godt bevaret, at end ikke de Nærmeste fik noget at vide om, at han havde

skrevet Bogen; det opdagede de først ved Læsningen. Morsomt fortæller Broderen William, hvorledes et bestemt Træk førte ham til Opdagelsen: »Pludselig fornam jeg ved Læsningen af en enkelt Replik ligesom et elektrisk Stød — og raaber ind til Louise (Søsteren): »Det er Henrik, som har skrevet den — det tør jeg give mit Hoved paa...« Og nu faldt det som Skæl fra mine Øjne —«.

Bogen har aabenbart gjort Lykke straks, da den udkom. Men den blev ikke blot en Øjebliksssuccess; den fik en fast Plads i den stadig levende Litteratur og kom i Oplag paa Oplag. Ved dens 25 Aars Jubilæum blev der holdt en Fest i Forfatterens Hjem; den, der skriver disse Linier, husker, hvorledes jeg, som dengang var en lille Dreng, udklædt som Nisse bar den nylig udkomne Jubilæumsudgave rundt som Gave til Gæsterne. Til Halvtredsaarsudgaven, 1912, skrev Forfatteren et Forord, hvori han fortæller om, hvorledes Bogen blev til; han slutter med disse Ord: »Saa tør jeg vel ogsaa nære Haab om, at den Tiltrækningskraft, som den har haft i et halvt Aarhundrede, vil den fremdeles bevare og som hidtil sprede Munterhed og vække Livsglæde, hvor den kommer frem«.

Dette Haab er aabenbart hidtil gaaet i Opfyldelse.

STØDEN OG DENS OMGIVELSER

AF FANNY FANG

Skulde Stødens Historie rigtig nedskrives, maatte Skildringen blive af større Dimensioner end Pladsen i »Jul i Roskilde« tillader. For de fleste af de Aarhundreder, vi kender, har rullet hen over Stødens Tilværelse. Hvad er Støden, vil fremmede spørge. At det er Navnet paa en Gade, falder Roskildenserne saa naturligt, at ingen spørger. Dog er der i de senere Aar, antagelig af andre Steds hjemmehørende, tænkt nærmere over det underlige Navn, og der har været stillet Forslag om at faa det ændret. Dog uden Held.

Støden set fra Skomagergade c. 1880.

Ingen ved bestemt, hvoraf det kommer. Selv By- og Gadenavnseksperten, Museumsinspektør Hugo Matthiessen, afholder sig fra at fastslaa noget om Navnets Oprindelse, men antager, det skyldes et af Fortidens Afstraffelsesapparater, et Stød eller en Støde, et Halsjern fæstet til en Støtte. — Ganske friskt virker det derfor i Dag, at en Beboer af Støden helt enkelt besvarer Spørgsmaalet som afgjort.

Navnet Støden skyldes et saadant Apparat, siger Vedkommende og giver derved Udtryk for den offentlige Mening. Med overført Tankegang paa nutidige Forhold tilføjes: Alle handlende, især dem, der kom ind fra Landsiden, blev bundet til en Støtte eller Pæl, hvis de tog for høj Pris for Varerne, snød paa Maalet eller handlede uærligt i det hele taget, og den Støtte har staaet her i Støden. — Lad saa det være afgjort. Menneskene har til alle Tider været ens, det er blot de forskellige Straffe og Metoder, der har ændret sig.

Stødens Alder som Vej- og Færdselsaare gennem Byen lader ligeledes Museumsinspektør Hugo Matthiessen i en Artikel i Historisk Samfunds Aarbog 1919 om Tomten i Duebrødrevænget gaa tilbage til Middelalderen. Dette falder naturligt, naar man ved, at en stor godgørende Stiftelse, Duebrødre Hospital, i Middelalderen og indtil Midten af det 17. Aarhundrede, da den indflyttedes til Byen, var at finde her uden for Byens vestlige Grænse. Nogle Grundsten, Rester af Klosterkirken, findes bevaret i et lille kønt Anlæg. Her ude er ogsaa fundet Spor af den middelalderlige Bygrav, der delvis har omgivet Byen. — Støden begynder, hvor Ringstedgade er bøjet af fra Skomagergade. Skellet falder ikke naturligt ved Blaagaardsstræde, men to Husnumre længere fremme og ned mod Støden. Ned mod Støden, det er den Betegnelse, man alle Dage har brugt! Støden var nedad, og ved Stødens vestlige Ende var Bygrænsen. Den endte i en Sænkning med Vandskel og Marker, var selv paa sin Vej opfyldt af Vænger og Marker, og egentlig Bebyggelse har den gennem Aarhundreder kun haft paa sin nordlige Side.

Som Terrænet var nedad, saaledes var det ogsaa med Bebyggelse og Beboere — som Helhed. Smaahuse og Smaafamilier, endda af de mindste smaa, samlede sig i Støden, hældtes saa at sige nedad for at ende uden for Bygrænsen, gennem mange Aar og sidst i de Lassenske Huse og i Kildehusene. Dette var før Aarhundredskiftet og en god Del Aar endnu, indtil saa mange Forhold og Begreber drejede.

Uden for Bygrænsen lagde man Byens Vandværk, og ud over Markjordene havde man i forrige Aarhundrede anlagt »de høje Stier«, smukt beliggende Spadserestier rundt over Duebrødre Vænge. Lidt længere ude laa den kongelig berømte Hellig Kors Kilde, hvorfra Kongerne indtil Christian den Ottendes Dage fik bragt deres Drikkevand. Endnu i Frederik den Sjettes Tid var Kilden ved Magt som Helbredelseskilde, og hver Sct. Hans Aften holdt Ungdommen Fest derude. Da Byen skulde have Vandværk omkring 1880, overlod Statskassen Kilden til Kommunen, og dens hel-

bredende Vand opsugedes og forsvandt efterhaanden. Men et Par Huse, deriblandt Kildehuset, opført 1740 af Christian den Sjette til en Opsynsmand ved Kilden, blev staaende endnu længe derude og afgav tilsidst Bolig for Smaafolk.

Til Kilden og de høje Stier, som var en meget yndet Spadseregang med vid og yndefuld Udsigt mod Byen, Skoven og Stranden, kom man gennem Støden, og derfra gik Vejen landligt forbi de Lassenske Huse over Marker, med smal Kørebane mellem store Træer langs Grøfterne, videre til Sønderlund og Margrethehaab. — Vendte man sig fra det yderste af Støden og saa op mod Byen, mødte der en et Syn, der ligesom i Dag var til at glæde og beklage sig over. Byen hæver sig smukt herfra, og Domkirken troner højt hævet over Husene stateligt fra Byens Højdepunkt, — men Husene i Støden ikke præsentable. Efter Nutidens Begreber er de ikke mere ønskelige. De er for sløje og for tarvelige for Byens Indkørsel fra Vest, hedder det. Byens Indkørsel findes dog ikke mere her i egentlig Forstand, med mindre man stadig regner med den gamle Bygrænse.

Kildehuset, nedrevet 1920, i Baggrunden Kasernen.

Siden det gamle Blegstræde med Stengærdet med »Fandens fem Fingre« — en Sten, der nu staar ved Palæmuren ved Torvet — blev nedlagt og omdannet til Gaden Borgediget, siden Duebrødrevænget efter 1918 blev omdannet til Bebyggelse, og hele Hellig Kors Vejs Kvarteret er blevet bebygget, er Byens Grænser rykket langt uden for den gamle Bygrænse ved Støden, og Indkørselen findes andet Steds. Men indrømmes skal det, at noget blændende eller smukt Syn møder én ikke ved en Passage gennem Støden i det hele taget.

Der er kun sket smaa og uvæsentlige Ændringer i Støden i vor Tid. I en lang Aarrække vakte den ikke synderlig Interesse, det er først efter 1914—18, at de nye Kvarterer udenfor bragte Færdselen derigennem til nyt Liv. Selve Gaden er vel nok forbedret en Del gennem Tiden, men dog ikke mere end dens Ujævnhed ofte førte Tanken hen paa, om det ikke var den, der havde givet Støden Navn. Forbedringer i Husene har det været smaat med. Der er adskillige af dem, der endnu maa opleve den gammeldags Natrenovation og endda faa baaret denne ud gennem Husenes Gange, — der er Huse, som nok i Dag er velholdt, men umulige at gøre tidssvarende. Næppe findes der en Gade i Roskilde med saa mange udendørs Stentrappetrin til at falde over paa Fortovet og heller ikke med saa mange udhængende Vinduesspejle. Det var gennem dem, man fra gammel Tid holdt sig a jour med Næstens og Gadens Begivenheder.

Og dog har der i det store og hele været Forbedringer og Opdrift at notere i den gamle Færdselsaare. Hvad siger man om en Beskrivelse af en Støden-Beboer, hvis Hjemgade den var i mere end 60 Aar. »Vi boede fra Midten af Halvfjerdserne i den nederste Ejendom i Støden hos Vognmand Carl Petersen. Der var Brostensgulv i Køkkenet, kun en Jernplade til Komfur og i Millionvis af Fluer. Fra Hjørnet af Ringstedgade ned mod os, løb der en Mudder-

Udsigt fra Helligkorsvej mod Støden. 1944.

grøft. Den indeholdt alt. Afløb af lugtende Art fra Garverier, levende Aal fra en Fiskehandler i Skomagergade, Øltønder fra Bryggeriet sammesteds og ellers alt muligt Spildevand fra Husene. Den nederste Del af Støden var som Regel et Morads, da Vejen aldrig blev gjort i Stand, saa vi ældtede os frem i Trætøfler og satte dem ved en Stentrappe dernede, naar vi »gik ind til Byen«.«

Den traditionelle brede Rendesten, de aabne Kloakledninger, som fandtes overalt i Gaderne, inden et rigtigt Kloaksystem indførtes fra 1890'erne, fandtes naturligvis ogsaa i Støden. Der kunde de brede Rendestensbrædder, der laa for hver Indkørsel, rigtig sejle nedefter, naar de store Regnskyl fyldte Rendestenene til bredfuldt Maal og Oversvømmelse.

Men alt dette var naturligvis kun Smaating og fælles Goder for Byens Borgere. I Støden har der trods alt i forrige Aarhundrede været landligt og frit med de store frie Partier af Vænger, og helt uden for Lands Lov og Ret kan Gaden ikke have været reg-

net, siden en prominent Skikkelse dengang som Byens Distriktslæge Johan Henrik Seidelin i 1832 købte Grund paa Hjørnet af Højbrøndsstræde og lod den Beboelsesbygning opføre, som endnu velbevaret ligger der i Dag. Et imponerende og stort Hus, der senere fik meget Havetilliggende, helt op langs Lille Højbrøndsstræde omtrent til Blaagaardsstræde. Denne Ejendom har gennem Aarene givet Støden og dens fortidige Smaahuse en Slags Oprejsning. Midt i Smaaligheden rejste der sig et enligt Palads, som maa have gjort Indtryk paa Samtiden. J. H. Seidelin havde fra 1805 været knyttet som Overlæge til Sct. Hans Hospital. Han fik sin Afsked derfra i 1831 og nedsatte sig i Roskilde, hvor han fra 1835 til 1855 var Distriktslæge. Samme Aar skiftede Ejendommen Ejer og overtoges af en anden Embedsmand, Herredsfoged over Ramsøe-Tune Herreder F. E. Elberling. Han bragte efter Ophold i Ost- og Vestindien med sin Hustru og tolv Børn et fremmed og friskt Pust ind i det store Hjem og dets Omgivelser.

Støden i 1830erne. I Baggrunden Vandværkets Skorsten.

Paa Ejendommen var der som paa de fleste Ejendomme Portindkørsel nærmest Naboejendommen Nr. 20. Den blev forøvrigt først ret sent fjernet. Elberling boede der indtil sin Død 1880, men havde efter Sigende sit Herredskontor i Gadens Nr. 12 paa første Sal. Ogsaa denne Ejendom havde Portindkørsel paa Midten, hvilket endnu ses indvendig som et stort og bredt Trapperum. Huset tilhørte Købmand Peter Hansen, der tidligere havde lavet Kasketskygger paa Sct. Clara Mølle. Han var i Nr. 12 begyndt at handle med Klude og Ben, og havde ogsaa en lille Købmandsforretning inde i Gaarden. Den blev senere rykket ud i Stueetagen. En anden af hans Bestillinger var at aarelade Folk, hvilke skete i Hjemmet mod frivillig Godtgørelse. — Hans Søn, Købmand Chr. Hansen, kom senere efter Elberling til at eje dennes Ejendom med tilhørende Haver. Senere fik Lejre Herreds Kontor Hjemsted her under Herredsfoged Kampmann, der beboede Førstesalen. I vor Tid ejes Ejendommen af Overlæge A. Sjøberg.

Ved Højbrøndskilden c. 1900.

Som Genbo paa den anden Side af Højbrøndsstræde fik Elberlings Ejendom den nu kaldte »Borgerstiftelse«, til hvilken Begyndelsen blev gjort omkring 1870 af Foreningen til Opførelse af billige Boliger. Huset, der gennem Aarene har givet Plads for ældre Borgerfamilier, Enker og Enkemænd, er bygget i tre Afdelinger efter Tid og Raad. Paa det første af Billederne vil man finde den første Begyndelse, en enetages Hjørnebebyggelse. Ogsaa denne Ejendom har stort Tilliggende ned langs Højbrøndsstræde, i Dag helt til Højbrøndskilden, som nu er aldeles forsvundet.

Højbrønd og Kildepladsen, der ogsaa henlaa i idylliske, uberørte Tilstande, var specielt Byens Skylle- og Tørreplads. Dertil bragte Byens Husstande deres Vasketøj, skyllede i det rummelige Bassin i det friskt rindende Kildevand, der vældede ud af et Delfinhoved. Mere og mere forsvandt Kildens Vand, men endnu hen mod 1930 var der enkelte Husstande, der ikke skyede Ulejlighed med Kørsel, men bragte deres Tøj til den aabne Tørreplads, hvor det frit kunde vifte i Sol og Blæst fra de kommunale Stolper. Men ogsaa det ophørte. Selv Kildepladsen er nu udslettet. Kun et meget gammelt Kildehus, maaske ogsaa der beregnet paa et Opsyn, staar endnu tilbage.

Et Fremskridt for Støden kom, da Roskilde Skolevæsen først i 1890'erne købte Købmand H. J. Kornerups Markvænge overfor de to Ejendomme og lod den nuværende Absalons Skole samt Inspektørbolig opføre der. Samtidig blev Absalonsgade anlagt. Senere byggedes endnu en Skole der, og Roskilde tekniske Skole kom ogsaa senere til at ligge her. Denne Udvidelse bragte nyt Blod til Støden i Form af øget Trafik. Ogsaa Anlægget af Borgediget paa Blegstrædets Plads i 1901, da de Lassenske Huse maatte afgive Grund til Strædets Udvidelse, og Opførelsen af Roskilde Mejeri i 1904, gav Gaden en ny Karakter. Senere kom Opførelsen paa Hellig Kors Vej af Roskilde Kaserne til, og Bebyggelsen begyndte for Alvor saa smaat at kravle udefter.

I selve Støden var der ikke flere Udvidelsesmuligheder. Roskilde Mejeri og Borgedigets Huse indtog efterhaanden den nederste gamle Ejendoms Vænger og endog en af dens Bygninger, hvor der nu er Stald. Denne Ejendom, Nr. 17, som egentlig er Stødens mest »historiske«, burde have en nærmere Omtale for sig. Dens Oprindelse dokumenterer sig tilbage til 1669, og den er et Led, om end indirekte, i Roskilde Fattigvæsens Historie. Det blev det Aar tilladt at sælge Herluf Trolles Fattig-Boder og en tilhørende Bondegaard, mod at Bondegaarden blev solgt til Arvefæste, hvoraf der aarlig skulde svares 3 Tdr. Byg i Afgift og Rekognition ved Ejerskifte. Denne Arvefæstegaard var og er Støden Nr. 17, den tidligere saakaldte Buntmagergaard, som endnu i Dag betaler sin Arvefæsteafgift til Roskilde Kommune. Ejendommen blev solgt i 1820 til en Arbejdsmand Claus Andersen, der byggede det nuværende gamle Hus inde i Gaarden op fra nyt, hvilket forklarer dets Udseende. Tre mægtige Skorstene hviler paa Taget over forhen aabne Skorstensrum inde i Huset, og var der ikke saa velholdt og omdannet som nu af Ejeren, Sadelmager G. E. Vejsholt, vilde Huset være et herligt Eksempel paa gammel Landsbybebyggelse. — Her boede i mange Aar en af Stødens to—tre Vognmænd, Carl Petersen; siden, efter andre Ejere, har det været Hjemsted for Arbejde adler. Forhuset ud til Gaden er af nyere Dato.

»Lassens Huse«, Hjørnet af Støden og Borgediget c. 1900.

Skraas overfor paa Gadens nordre Side ligger nogle smaa, lave Huse, Nr. 34 og 36, nu næsten krøbet ned i Fortovet ved Gadens Hævning. Indenfor disse Mure sad i mange Aar et helt Væverdynasti i Nr. 34 og slog i Vævestolene, Væver Andersen og hans Hjælpere, Ole Frandsen og Frands Olsen, og her var Købmand Carl Andersens, Schmeltz' Efterfølger, og hans Søskendes Hjem. Faderen var Linnedvæver og vævede for Schmeltz paa Torvet og for mange andre private. Tillige havde han Blegeplads for Byens og Omegnens Folk, hvor nyt og gammelt blev skyllet i opdæmmet Vand og bleget paa Græs under Bevogtning hele Døgnet. Man kunde i Blegetiden høre Vagten tude i et Kohorn for at betegne, han var paa sin Post.

Stødens anden Vognmand var Søren Christiansen — alle Gader havde Vognmænd boende i ældre Tid. Hans Hus, Nr. 28, ogsaa i Dag en Seværdighed fra Fortiden, men velistandsat, ligger endnu som Beboelse, og endelig skal nævnes Stødens gennem Aarene eneste Forretning, Købmand Chr. Hansens, med Kolonial, Brændsel og Øl. Hans Fader begyndte som nævnt i Nr. 12, senere erhvervede han efter en Lægeenke, Fru Freiesleben, Nr. 10, hvor der i Tidens Løb blomstrede en solid og god Forretning op. Oprindelig var han Murer af Profession. Engang i Kompagni med Købmand og Vognmand Galberg havde Chr. Hansen tillige Landbrug, 20 Køer paa Stald, hvorfor Forretningen ogsaa solgte Mælk fra en Mælkestue inde i Gaarden. Han holdt Grise og havde fire Spand Heste, saa han ogsaa kunde besørge Lejekørsel. Han havde et stort Øldepot, særlig af Ny Carlsberg — det dengang nye Øl fra Brygger Carl Jacobsen -- og af Hvidtøl; ukendt var hans ophobede Øltønder langs et sort Plankeværk paa den anden Side af Gaden ikke. Et Sted skulde de jo være. — Hans Søn, Julius Hansen, en Tid i Kompagni med Købmand A. P. Jensen, fortsatte Virksomheden. Efter ham førtes den videre af hans to Døtre, Ellen og Elisabeth Hansen, af hvilke nu Frk. Elisabeth Hansen styrer den gamle Virksomhed.

Støden har i de senere Aar set to Nyopførelser paa gammel Grund, Nr. 4 og Nr. 26, men ellers er det meste gamle i Behold. Det vrimler med Beboelser i Forhuse og Baghuse, hvor der skjuler sig fantastisk smaa, men nu uundværlige Lejligheder. I dem har mange nulevende i store Børneflokke haft deres Barndom. — De har dog alle frisk Luft i Omgivelserne, og til de fleste af Ejendommene hører der mer eller mindre Havegrund, som undertiden gaar helt ned til Lille Højbrøndsstrædes Huse. Vil man søge de særlig gamle Huse, bør man begynde ved Begyndelsen, ved Nr. 2. Ikke alt er lige seværdigt, bortset fra Kuriositeten. Nr. 6 er vist Byens mindste Ejendom. Dens Nabo frembyder, meget velholdt, et nu snart sjældent Interiør inde i Gaarden med udvendig Trappe, og de tre Smaahuse 16, 18 og 20, Nr. 14 er et Baghus, frembyder hver for sig Enkeltheder, som Nutiden studser over, men hyggelige er de alligevel. Længere nede i Støden ligger et kønt, lille Hus, Nr. 30, med Stokroser udenfor og Forhave. Der sad for en Del Aar siden en gammel Træskomand for aabent Tæppe og bundede Træsko. — Endnu i et Par Ejendomme er der Beboelse i Forhus, Mellemhus og Baghus, meget i gamle Huse. — Den søndre Side af Stødens Huse fra Ringstedgade og nedefter hører til Ringstedgades Hjørneejendom. Nogle enkelte Forretninger er rykket frem i Støden i de senere Aar, men i det store og hele er »alt ved det gamle«. Selv Sagnet lever dér om Kong Valdemar, der ved Nattetid jager med Hast gennem Støden for at naa Gurre.

— — —

Kun et er ændret, og det er det frie Udsyn over Omgivelserne. For faa Aar siden kunde man staa paa Landbobankens Hjørne paa Torvet og ned gennem Skomagergade og Støden se ud til Højderne i Gevninge Overdrev. Nu har høje Husmure foran og fremefter lukket Støden og Vidsynet inde.

KIRSTEN KIMERS OG PEER DØVER

AF ARTHUR FANG

Kommer man en Sommerdag ind i Roskilde Domkirke, helst lidt før Uret skal vise fuld Time, vil man ud for Christian IX's Kapel se en større eller mindre Flok af Besøgende, som alle ser forventningsfulde i Vejret. Man venter paa, at Kirkens to berømmelige Figurspil: Kirsten Kimers og Peer Døver, og Sct. Jørgen og Dragen skal give Opvisning. Saa snart Viseren paa Ens Ur staar paa hel, rejser Sct. Jørgens Graaskimmel sig lidt op paa Bagbenene og falder snart efter forover, mens Dragen udstøder et forfærdeligt Dødsvræl. Lidt efter slaar Kirsten fire beskedne Kvarterslag paa den mindre Klokke, og knap er hun færdig, før Peer lader Hammeren falde og drøner Timeslagene ud af den store Klokke; den lille Kirsten bliver saa nervøs derved, at hun afværgende ryster paa Hovedet ad den drabelige Larm.

Ikke saa underligt, at de Tusinder af Besøgende, der aarlig gæster Domkirken, stiller sig andægtigt op og venter paa Forestillingerne, for de to middelalderlige Figurspil er ikke alene enestaaende her i Landet, men kan med Rette regnes for europæiske Seværdigheder af Rang. Man har nok Figurspil fra Middelalderen forskellige Steder i Udlandet; men der er ikke flere af dem, end at de i Roskilde nok er værd at agte paa.

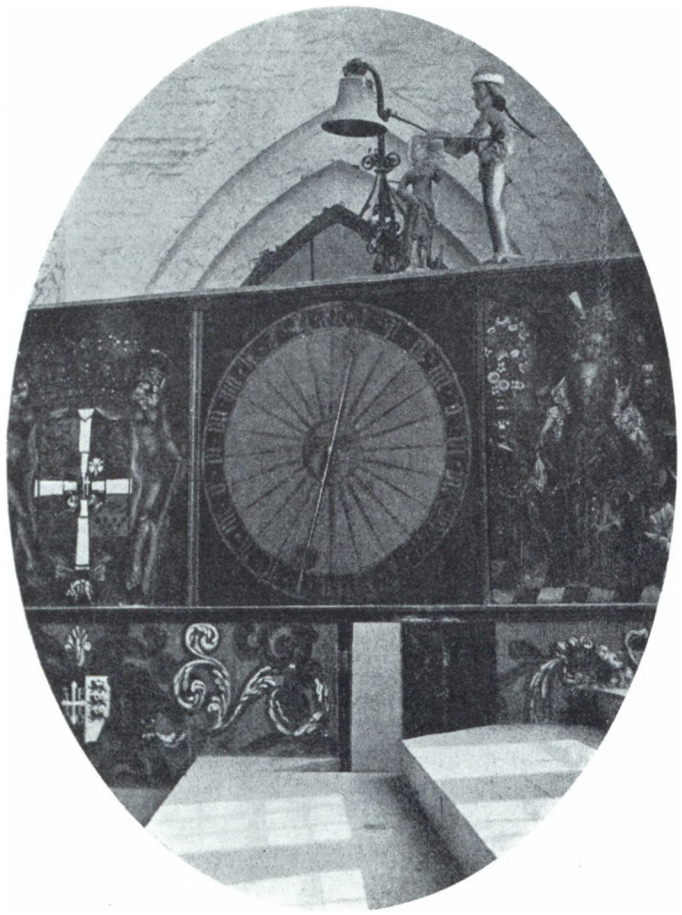

Opstilling for 1868.

Figurspillene i Roskilde Domkirke er to selvstændige Grupper, der slet ikke har noget med hinanden at gøre og rimeligvis først sent er blevet stillet sammen. Kirsten Kimers og Peer Døver er kirkelige Bedeklokke-Slagere, mens Sct. Jørgen og Dragen maa opfattes rent sindbilledligt eller som Illustration til en Helgenlegende; og maaske har denne Gruppe fra først af slet ikke haft Bevægelighed.

Ved Domkirker og ved Klostre var det oprindelig Skik, at dertil bestemte Personer mødte op og slog med en Hammer paa en knebelløs Klokke for at forkynde Tidspunktet for de saakaldte kanoniske Tider, de Gudstjenester, som ogsaa benævnes Tidebønner, og som Kannikerne skulde holde syv Gange daglig i Domkirkernes Kor — Munke og Nonner lige saa ofte i deres Klosterkirker. Som man skred frem i Opfindsomhed, blev de levende Klokkeslagere flere Steder afløst af mekaniske Figurer, der var sat i Forbindelse med et Urværk. Saadanne Figurer skal — for at fortsætte Traditionen — slaa med Hammer paa en knebelløs Klokke; og det gør de ogsaa pligtskyldigst i Roskilde.

Der er ingen historiske Efterretninger om Kirsten Kimers og Peer Døver. Men saa kan vel Figurerne selv give sig til Kende gennem Stil og Klædedragt? Ogsaa det volder Besværligheder. Man har først været inde paa at sætte Kirsten og Peer i Forbindelse med Kong Christian I's Italiensrejse 1474, hvorfra han vendte hjem, belæsset med Kostbarheder og Rarieteter, mest Gaver fra Paven og andre Storfolk, han havde gæstet. Kongen kunde have faaet det morsomme Figurspil foræret eller selv erhvervet det i et eller andet Kloster. Man vilde gerne gøre det italiensk, fordi man syntes, Peers store Ansigt mere lignede en Sydlændings end en Germaners. Endnu mere dybsindig var Betragtningen af Fru Kirstens kokette Nap i Kjolen, der lader slet ikke saa lidt af hendes Strømper til Syne; sligt vilde ingen dydsiret nordisk Kvinde have kunnet gøre for halvfemte Hundrede Aar siden, docerede de Lærde, medens det var hel pæn og anstændig Sædvane i det mere letlevende Syden.

Om Kirstens lille Koketteri er sydlandsk eller nordisk, kan vel diskuteres; men Sagkundskaben — i dette Tilfælde Museumsdirektør, Dr. Poul Nørlund — har udtalt, at hendes Kjole er efter sydlandsk — florentinsk — Mode, medens Peer følger østrigsk. Til Trods herfor vil Dr. Nørlund være tilbøjelig til at mene, at begge Figurer er udført herhjemme. De anslaas til at være fra 1480—90. Klokkerne, de trakterer, er efter deres Stil at dømme noget yngre.

Peer er omkring en Meter høj og Kirsten ikke saa lidt mindre; nær ved er de temmelig kluntede Træskærerarbejder ikke skønne at skue. Hvad er det nu for Folk? Man har villet gøre dem til Mand og Kone, et fortidigt Ringerpar ved Kirken; men det gaar ikke. Hvis de Benævnelser, de længe har gaaet under: Kirsten Kimers og Peer Døver, er rigtige, saa siger det lille s i Slutningen af Damens Navn os, at hun har været gift med en Mand, der enten var eller hed Kimer. Den ældste Form for deres Navne er: Kirsten Kimmes eller Kimmers og Peder Døfue eller Dove og forraader at være en Slags Lydord, helt behændigt dannet over de forskellige Styrkegrader af de to Personers musikalske Udfoldelser.

Medens der ikke kan mobiliseres nogen videre kunstnerisk Begejstring for Kirsten og Peer, bliver Sct. Jørgen og hans abildgraa Ganger karakteriseret som et godt Kunstværk. Det henføres til Tyskland

og ansættes i Tid til at være fra 1510—20. Hvad Figurgruppen forestiller, er der ingen Tvivl om.

Sct. Jørgen eller Sct. Georg var efter Legenden en Ridder, der tjente i den romerske Hær. Da Kejser Diocletian i Aaret 303 begyndte sin Kristenforfølgelse, led Ridder Jørgen Martyrdøden, fordi han ikke vilde afsværge sin Kristentro. Det fortælles, at han engang befriede en By i Afrika for en forfærdelig Drage, der hver Dag som Offer krævede en af Stadens unge Døtre eller Sønner. Derfor afbildes han ofte til Hest i Kamp med Dragen. Særlig i Østen blev Jørgen æret som Helgen. Korsfarerne førte Dyrkelsen af ham til Europa, hvor den gæve Dragedræber vandt saa stor Yndest, at han blev placeret blandt de ansete 14 Nødhjælpere.

I Middelalderen blev der ved vore Købstæder opført Spedalskheds-Hospitaler, der af Hensyn til Smittefaren blev lagt uden for Byens Porte. Hospitalerne kaldes Sct. Jørgensgaarde, fordi de stod under den tapre Ridders Beskyttelse. De ikke faa Sct. Jørgensbjerg, vi har rundt om i Landet, har deres Navn fra disse Hospitaler. Iøvrigt har Sct. Jørgen andre Bestillinger end at beskytte de Spedalske, under sit andet Navn Sct. Georg er han Englands Værnehelgen.

Hvornaar de to Figurspil er kommet til Roskilde Domkirke, vides ikke; men det er rimeligt at tænke sig, at de har tilbragt det meste af deres Levetid her. Hvor og hvorledes Figurerne har været anbragt i Kirken i de første Par Hundrede Aar, ved man intet om, og naar der langt om længe fra en senere Tid er lidt Efterretninger, er disse utilstrækkelige.

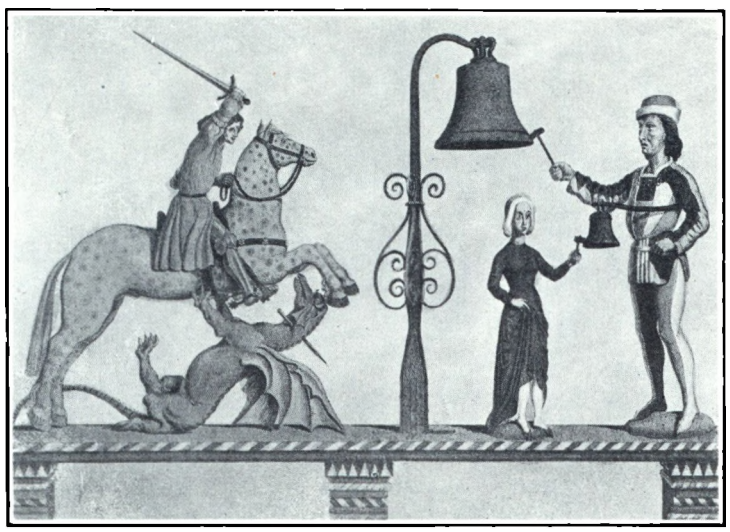

Opstilling fra 1881 til 1932.

Den ældste Meddelelse skyldes den snakkesalige Studiosus og senere Vintappersvend Michel Hansen Jernskæg, som i 1685 har forfattet en langtrukken Beskrivelse af Roskilde Domkirke. Han siger intet om Sct. Jørgen og Dragen, hvad ikke behøver at betyde, at de ikke har staaet et Sted i Kirken, dog næppe i Forbindelse med Kirsten og Peer, som han beskriver saaledes:

Blant andre seer ieg her Peder Døfue hos sin Kloche
Sampt Kirsten Kimmes med i farvet buntet roche
de staar og passer paa saa ofte Klochen lyder
Og med sit timeslaug os herrens gunst tilbyder
hun Kirsten Kimmers staar med quarteer Klochens hammer,
Men Peder Døfue med den fulde tune brammer
Med Latter og med Løst man disse tvende skuer,
Hvor Kirsten Kimmers staar og Peder Døve truer,
Enddog hun quinde er dog kand hand intet giøre
før Kirsten hafuer sig med fire ladet høre,
saa slaar han fulde slaug og lader see sig Mandig
og tacher Kirsten til som altid er ham handig.

Først 1815 hører vi igen om Figurerne, og denne Gang om dem alle. Roskilde-Historikeren Henrik Behrmann giver i sin lille Domkirke-Bog følgende morsomme Beskrivelse:

»Tæt ved det søndre Taarn er Kirkens Urværk, over Omgangen. Paa Omgangen selv, saa at det kan sees fra Kirken, er anbragt et mechanisk Spilleværk. Her staar nemlig en Mand, Peder Døve, og et Fruentimmer, Kirsten Kimes, som hver har en Klokke foran sig. Ved Siden af dem rider Sanct Georg paa sin Graaskimmel, som har en Drage under Fødderne. Disse Figurer staae ved Lænker i Forbindelse med Slaguret, saa at Madamen slaar Qvarterene, hvorved Manden forholder sig rolig. Men naar han slaar Fuldslagene paa sin Klokke; saa ryster hun med Hovedet ved hvert Slag, han slaaer. Tillige begynder den hellige Georg at gallopere og hans Skimmel tramper saa ubarmhjertigen paa den stakkels Drage, at denne giver et heftigt Skrig fra sig. Da dette nu interesserede Menigheden mere end Præstens Tale, og Opmærksomheden blev vendt fra ham til den hellige Georg; saa blev det Provst Kruse 1718, efter Anmodning, tilladt at lade Lænken, som satte Hesten og hans Rytter i Bevægelse, tage bort, saa at disse nu ikke bevæge sig mere.«

Af Behrmanns Roskilde-Bog, som udkom 1832, faar man at vide, at Sct. Jørgen og Dragen for faa Aar siden var sat paa Pulterkamret.

Og saa er vi naaet frem til Fotografiets Tid. Der kendes to fra Domkirken fra omkring 1865. Det ene, et Billede af Hovedskibet, taget fra Koret, er en Illustration til en Del af den Behrmannske Beskrivelse: oppe paa den sydlige Side af Omgangen over Kongeporten ses en Urskive med noget Krimskrams ved Siderne og oven over Kirsten og Peer med deres Klokker. Det andet, et Nærbillede, viser, hvad Krimskramset er, nemlig til venstre det danske Rigsvaaben, holdt af de to Vildmænd, og til højre en moraliserende, sindbilledlig Fremstilling af Forfængelighed og Forgængelighed: en prægtigt klædt og smykket ung Kvinde ved et Spejl, men bag hende griner Dødens Benrad med Timeglasset i sin Knokkelhaand. Nederst til venstre ses Roskilde Stifts Vaaben, det ligearmede Kors med de to Nøgler og det egentlige danske Vaaben, de tre Løver, Valdemarernes Familievaaben.

I 1868 blev Hahns og Krabbes Kapeller, som flankerede Kongeporten, revet ned. Omgangen blev derved smallere, og Ur-Opstillingen maatte væk. Urskiven blev anbragt paa sin nuværende Plads oppe paa søndre Taarns Nordmur, Billederne forsvandt og Kirsten og Per blev sat op paa en Hylde oven over Urskiven. Af Efterretningerne herom maa man slutte, at Ridderen og Dragen stadig stod paa Pulterkamret.

Men Befrielsens Time nærmede sig. I 1884 forbarmede Stiftsskriver Martin Hansen og Professor Jacob Kornerup sig over dem og fik dem draget frem. Det var Kornerup, der fandt paa — vel nok vejledet af Behrmanns Beskrivelse — at stille de to uensartede Figurgrupper sammen, saadan som de nulevende Generationer altid har set dem. Der blev skikket Bud til den allerede da bekendte Taarnurmager Bertram Larsen i København, som fik til Opgave at faa Rid-

deren og Dragen til at optræde paa lignende Maade, som Behrmann havde beskrevet det. Bertram Larsen kunde imidlertid ikke finde noget Spor af Bevæge-Mekanik og gik derfor ud fra, at der under Gruppens Fodstykke maatte have ligget en Blæsebælg, som løftede baade Ridder og Drage og fik den sidste til at hvæse. Da et saadant Arrangement ikke var videre morsomt, savede Bertram Larsen resolut Hesten løs fra Fodstykket, lavede en Anordning, saa den kunde stejle, og konstruerede sammen med Orgelbygger Busch et øresønderrivende Drage-Vræl.

Det var nu lettere sagt end gjort. For hvordan vræler i Grunden et Fabeldyr? Bertram Larsen spekulerede, indtil han en Dag i Zoologisk Have hørte en arrig Alligator skælde ud; det lød tilpas modbydeligt. Hvad om man gav dens formentlige Slægtning, Dragen, et lignende Vræl. Det blev fremstillet ved Hjælp af en Blæsebælg og tre yderlig disharmoniske Orgelpiber. Under alle gudstjenestelige Handlinger bliver Figurspillene sat i Staa, men ellers faar de frit Lov til at udfolde sig Døgnet rundt. Paa en Maade vogter Drageskriget Kirken. Da den sølle Polak Wernikewitz, som Redskab for en hamburgsk Bandit, Natten til den 23. December 1908 brød ind og stjal Guld- og Sølvkransene i Frederik V's Kapel, faldt Dragen i med sit Brøl, og Fyren blev saa forskrækket, at han var lige ved at løbe fra det hele.

Den genopstandne Sct. Jørgen blev hurtigt populær i Roskilde. Ved den store Haandværkerfest i 1887 var Kirsten og Peer fremstillet paa en Vogn sammen med deres Klokker, Urskiven og den forfærdelige Drage, mens Sct. Jørgen red bag efter Vognen paa sin Graaskimmel. Det var daværende Kommis hos Købmand Anders Borch paa Raadhustorvet, den senere Nationalbankdirektør Westy Stephensen, der optraadte som Ridder Jørgen.

Som et Tegn paa Lands-Kendthed kan det vel tages, at da der i 1894 skulde rejses et Springvand paa Amagertorv i København, fremkom der fra Hans Tegner et Projekt: en Kumme med Vand rindende af Haner og over denne en Smedejernsopsats, kronet af et Ur, og øverst oppe Kirsten Kimers og Peer Døver. Men man valgte: Storkespringvandet!

Ved sine Undersøgelser fandt Bertram Larsen ud af, at der tidligere, ved Siden af Urværket, havde været et særligt Drivværk for Ridderen og Dragen; man vilde dog ikke bekoste et saadant, men koblede Figurernes Mekanik paa Urværket. Dette hævnede sig i det lange Løb; det gamle Værk begyndte at give sig, og i 1930 var det modent til en større Reparation; samtidig foretoges en Omordning af begge Figurspillene. Hertil bevilgedes c. 17,000 Kr., og Arbejdet stod paa et Par Aars Tid.

Det gamle Urværk, der selv fortæller, at det er bygget af »Peter Mathesen Copenhagen 1741« og ombygget af Bertram Larsen 1931, viser Tiden paa Urskiven, bevæger Kirsten og Peer og slaar Kvarterslag paa en af de store Klokker i søndre Taarn og Timeslag paa en anden. Da Værket, som vejer 1 Ton og gaar med 6 tunge Lodder, skulde anbringes igen i søndre Taarn, blev det flyttet en halv Snes Meter lavere ned, saa det kom til at sidde lige bag Urskiven. Denne, som en Tid havde lignet en Roulet, fik sit gamle, glade Solansigt tilbage. Det huldsalige Smil forplanter sig gennem gyldne Straaler ud til Randens 24 gotiske Tal, to Gange 12. Urets lange Viser gaar kun rundt een Gang i 24 Timer, og begge Ender, baade den med Solen og den med Halvmaanen, peger paa samme Talstørrelse. Dragespillet fik sit private Drivværk. Og da det saa klodset ud, at Hylden med Figurerne hvilede paa Urskiven, sænkedes denne en halv Snes Centimeter.

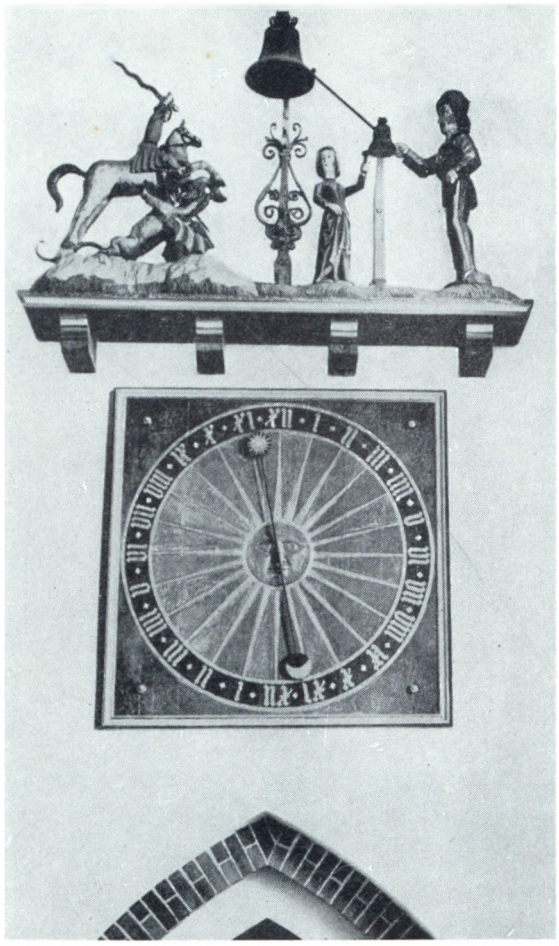

Opstilling efter 1932.

Endelig blev begge Figurgrupper omordnet og fik en lidt anden Opstilling. Jacob Kornerup havde ladet dem anbringe i samme Plan. Nu fik Stiftsskriver, Dr. Westrup den Idé at markere Gruppernes Forskelligartethed uden at bryde den Sammenstilling, som allerede havde nogen Tradition bag sig. Den vilde Kampscene mellem Sct. Jørgen og Dragen blev anbragt lidt højere oppe paa en graa, nøgen Bjergtop, mens de fredsommelige Spillekanter fik en venlig, grøn Eng at staa paa. De øvrige Ændringer fremgaar bedst af Billederne. Mest bemærker man Klokkernes nye Ophængning og Sct. Jørgens lynende Flammesværd. Domkirkens Arkitekt, Harald Lønborg Jensen, har givet Tegning til Opstillingen af Figurerne, Maleren og Billedskæreren Erik Pedersen, Birkede, har malet dem og skaaret Fodstykkerne.

Er det nye Arrangement nu blevet saa meget bedre end det gamle? Maaske paa et enkelt Punkt. Iøvrigt bliver det en Smagssag, om man foretrækker den udspekulerede Blanding af Æventyr og Realisme, som præger det nye, eller den sennmiddelalderlige, umiddelbare Naivitet, der beherskede det gamle. Een Ting savnes i hvert Fald: liden Kirstens nette hvide Strømper. Men hvad der end stilles an med de herlige, gamle Figurer i Roskilde Domkirke, saa vil de altid bevare deres Tiltrækningskraft. Talrige Skarer vil i kommende Tider flokkes under dem, fængsles af deres forunderlige Spil og af den Glans af Æventyrlighed og mærkelig Fortid, som straaler ud fra dem.

ÆRGERRIGHEDENS SLANGE

AF THIT JENSEN

Roskilde Domkirke staar smykket til sin store Fest, Indvielsen i 1529 af sin nye Biskop, Joachim Rønnov.

Hele Hoffet er samlet med Kong Frederik den Første i Spidsen, den stille, kloge Fyrste, der har det Mod at gøre en af sine ikke-gejstlige Gesandter til Biskop.

»Jamen han nærer en Slange ved sin Barm«, hvisker en af de adelige Kanniker, Domkapitlet er kun modvillig gaaet med til at vælge Biskoppen, som ikke er en af deres Stand. Men de ved, den nysudnævnte Biskop aldrig vil hvile, før hans Vilje er sket Fyldest — og han agter sikkert ikke at standse ved Roskilde, hans uhyre Ærgerrighed vil mere, meget mere.

Han er en usædvanlig smuk Mand, Hr. Joachim, og en viljestærk Herre som alle af Holstenerblod, ukuelige i deres Ønskers Opnaaelse. Biskop Rønnov har erlagt den uhyre Sum for Bispestolen til Kong Frederik, ikke til Paven, for hvad bryder han sig om den katholske Tro, hvad bryder han sig om den fremtrængende Lutherdom, han har afgivet Løfte til Kongen om ikke at staa den nye Lære imod. Han har mere end det, han har brudt sin Trolovelse med sin skaanske Brud for at opnaa Bispemitraen og de vældige Indtægter af Roskilde Bispestol. Siden drømmer han om, som fordum Absalon, at lægge ogsaa Lunds Ærkebispestift under sig — ud fra to saa store Bispetroner, hvad kan der ikke aabne sig af nye Maal.

Rigsmarsken Mogens Gøje hilser ham, hans Frue, den underskønne Margrethe Sture, er beslægtet med Rønnov, hans Farmor var Birgitte Vasa, han er Næstsøskendebarn til selve Kong Gustav Vasa i Sverig. — Var Gustav Vasa andet end en almindelig Adelsmand som Rønnov og sprang dog op til Sveas Tronstol og fik en kongelig Mage, Katharina af Sachsen-Lauenburg, Søster til Kong Frederiks Svigerdatter, Dorothes. Kongeligt Blod har beruset Hr. Joachim — og hvem siger, han vier sig til Biskop for hele sin Levetid, kan hænde venter der ogsaa ham en kongelig Brud, om han spiller sit Spil med Omtanke.

Ved Fru Margrethe Stures Side staar hendes unge Steddatter, Birgitte Gøje, en brusende skøn Mø paa atten Aar, trolovet mod sin Vilje med Jesper Daa.

Er det sandt det gamle Sagn, at i Maanen sidder den lille Kærligheds-Dværg, der klipper Mennesker ud, to og to og strør dem vide over Verden. Finder de to hinanden, er det Lykkens Overmaal til deres Dages Ende. Finder de ikke hinanden, er Elskovens Under dem for evig en lukket Bog.

Maaske har de hørt Sagnet, maaske har de ikke, men de ved i samme Nu deres Blikke mødes, at de hører hinanden til, givet sammen af en Guddom, der ved alt om Menneskers sande Vel. De har samme Staalvilje, samme Tro paa deres Ret til at kaare hinanden til Mage for Livet.... til Trods for, at hun er henlovet til en anden, og han nu er viet Bisp og ikke kan gifte sig.... Men giv Tid, den udholdende lægger Modstande ned som Siv for Stormen. Derom hvisker han til Jomfru Birgitte i Klosterlunden, og de er begge lige betagne af al den Kamp, der venter dem, og al den Lykke, som ligger for Enden af Vejen.

Fru Margrethe og Rigshovmesteren bor i Duekloster, og dertil gaar den unge Biskop daglig for at hilse paa sin fornemme Frænke og tale Statssager med Mogens Gøje. Daglig sænker Jomfru Birgitte sit Hoved og dølger sine Øjnes Smil, for hun ved, hvem han ordløst taler til, naar han drøfter Rigets Vel med hendes Fader. Han baner Vejen for sin næste Ærgerrighed som Kongens Første-Kandsler! Som Første-Kandsler kan han nedlægge sit Bispedømme og ægte Birgitte.

Joachim Rønnov opnaar ogsaa det... nu er der kun Lunds Ærkesæde, han maa have. De vældige Indtægter forbundne med to Bispedømmer vil hjælpe ham til at gaa fra som en hovedrig Mand. Men paa Lunds Ærkebispestol sidder den stolte Karl den Røde af den mægtige Skaaneadel, Galen, ham kan han ikke vippe saa let af Stolen som fordum Absalon forskød den gamle Ærkebisp Eskild. Men giv Tid... hans Ulykke er maaske det, at han ved, Jomfru Birgitte vil vente, vente med hele sin Ætt, Gøjernes, berømte Viljeførhed. Hans Hjærte tilsiger ham at forhjælpe hende snarest, for han har spurgt, at hendes Stedmoder, den skønne Fru Margrethe, behandler hende med en Grumhed, der staar ilde til hendes altid beskrevne Skønhed, ja endog slaar sin Steddatter for at tvinge hende til Brudekøb med Jesper Daa.

Men hans Ærgerrigheds Slange faar ny Næring, da Kong Frederik dør, og de katholske Bisper samler sig om den lille Prins Hans, forbigaaende den rette Arving, Prins Christiern. Grevefejden springer ud som en farende Ildslue over det hele Land, og den katholske Hær anføres af Grev Kristoffer af Oldenburg. Ogsaa han blinker lønligt efter Kronen, en Smule Prinsebarn kan vel afsættes ligesaa hurtigt som kaares... som den kullede Greve en Gang før gjorde med den lille Hertug Valdemar af Sønderjylland.

De to Mægtige, den salvede Biskop og den brynjeklædte Hærfører, taler om Troens og Rigets Vel, naar de som Formyndere for Drengen styrer Land og Rige, Rivaler taler som Regel net til hinanden, begge venter sig meget af den nye Konge... men de ved hver for sig, hvem de lønligt mener klædt i det kongelige Purpur.

Grev Kristoffer er den snappeste, han afsætter Joachim Rønnov fra hans Roskilde Bispestol, belejrer ham paa hans faste Borg, Dragsholm, og nu gælder det Joachim Rønnovs Liv.

Der findes ikke en befæstet Borg paa de Tider, som ikke har sine Lønveje ud i det fri. Biskoppen haster bort under Fødderne paa Belejrerhæren, i Øjeblikket maa han lade sin Kongstanke fare og hytte sit Liv i Jylland ved den unge nysvalgte Kong Christierns Hær. Nu er endelig Lejlighed til at tale Jomfru Birgittes Sag, bede Kongen give sit Minde til, hvad hun saa længe har ansøgt om, at opsige sin Trolovelse med Jesper Daa. En Trolovelse indgaaet i hele Slægtens Nærvær anses for saa bindende som et Ægteskab, kun kongelig Forlov kan løse hende. Og Hr. Joachim er afsat fra sit Bispesæde, han er en fri Mand, aldrig gejstlig uddannet, han kan ægte hende, saasnart hun ogsaa er fri. Birgittes Ry som kyndig i Latin og alle

Kundskaber er allerede stort, hun har brugt sine Venteaar til at danne sig til sand Hustru for en vellærd Gesandt som Joachim Rønnov.

Han ved ikke, hvorfor han tøver... endnu tøver... vil han ikke bebyrde den unge krigende Konges Sind med saa private Søgsmaal? eller optager det mere og mere hans Tanker, at han lod en god Lejlighed gaa fra sig, da han flygtede fra Dragsholm til Jylland. Han kunde ligesaa godt have søgt sin Vej til Sverig, til sin Frænde Kong Gustav Vasa. Kan hænde han kunde have overtalt ham til et Angreb paa Danmark, nu det ligger spaltet i indbyrdes Fejde. Hvad om Gustav Vasa gerne saa sin Frænde paa sin Nabotrone.

Men giv Tid, alt kan han opnaa endnu. Men sit Roskilde Bispedømme vil han allerførst have tilbage, Roskilde er ligesom hans Fundament, han vil afgive det godvillig, naar det passer ham, men han lader sig ikke afsætte af en Greve af Ingenting, snart vil denne Æventyrer være slaaet, han er denne Rival kvit... kommer Tid, kommer Raad... og Birgitte venter jo.

Joachim Rønnov tror end ikke paa sin forfejlede Ærgerrighed, da han 1536 fængsles sammen med Rigets øvrige katholske Biskopper. Haardnakket afslaar han at afsværge den katholske Tro, som han aldrig har brudt sig om, han vil ikke føje sig efter Kong Christiern den Tredie, den lutheranske Hersker, for han vil ikke afgive sin Bispemagt, han fordrer endog København lagt til Roskilde Bispestol, et Slot vil han have, et kongeligt Slot er altid et Udgangspunkt for videre Drømme.

Den unge alvorlige Konge viger ikke fra, hvad han vil, heller ikke han synes at nære nogen stor Tiltro til Joachim Rønnov. Ja, saa farlig anser han ham for, at han lader den smukke, endnu unge Joachim sætte ind for Livet i Visborgs stærke Fæstning paa Gotland, Erik af Pommerns forne Røverborg.

Det er her Roskildebispen ligesom vaagner op efter en lang Bedøvelse... som har hans Hjærte slumret lige siden hin Dag, han med saa stor Festivitas viedes i Roskilde Domkirke og derved vandt sit første store Ærgerrighedsløb — — siden har han levet som kløftet i to, og han forstaar, at kløftet i to kunde han ikke sejre, et Menneske med saa stor en Ærgerrighed, som han fødtes med, maa kun have eet Maal og aldrig slippe det af Syne.

Birgitte Gøje.

Joachim Rønnovs Segl.

Men han havde et Maal til, der var lige saa stort: Han vilde ogsaa se sin Kærlighed sejre, føre Birgitte hjem som sin Hustru i Tugt og Ære. Nu dør hans Slægtstræ ud med ham, og Birgitte, hans Elskede, fik vente forgæves, hun blev ikke Moder, som hun burde, Moder til stærke viljeføre Børn med godt Blod, arvet fra tvende livskraftige Ætter. Hvor stor en Uret han har gjort hende, kan han ikke maale, for havde han formaaet at knuse Slangens Hoved i sig selv, sin altovervældende Ærgerrighed, saa havde han vel gjort det, hans Kærlighed var fra den Stund, han saa hende i Dueklostet i Roskilde, og vil vare til hans Dages Ende. Men han er ung endnu, kommer Tid, kommer Raad, hvad har han ikke i sit Liv set af Skæbner, der steg og faldt paa Verdenshavet som en Bold paa Søens Vover, snart oppe, snart nede, han kan blive Første-Kandsler endnu en Gang, og saa Birgitte, saa...

1544 lukkede Joachim Rønnov sine Øjne i sit Fængsel paa Visborg Slot, han blev kun treogfyrre Aar.

1545 ægtede den aldrende Birgitte Gøje Herluf Trolle. Før sit Bryllup satte hun sig ind i den nu reformerte Roskilde Domkirke, bag lukkede Øjenskaale saa hun Festdagen for fjorten Aar siden, den smukke mandige Bisp Joachim Rønnov i sit straalende katholske Bispeskrud kommende op gennem Kirken. Hun saa ogsaa det unge attenaarige Blod, hun selv den Gang var. Føler hun stor Skuffelse og Bitterhed? Paa Sæt og Vis ja... men klog, belæst og kyndig forstaar hun, at et Menneske kan faa et Sind, det ikke kan raade. Et Menneske kan faa det Sind at give, og det kan skuffes og møde Utaknemlighed de utalte Gange og love sig selv, at nu skal det være slut — men sit Sind kan Mennesker ikke raade, er det født til at give, vil det vedblive med at give. Hun ved allerede nu, at alt, hvad hun ejer, vil hun en Dag give bort til noget stort. For saadan er hendes Sind.

Hans var at herske.

Hun ser op mod det store Trækors med Frelseren, der endnu har faaet Lov til at hænge over Bandlysningsgalleriet.

Du var født til at herske over Verden, og du kom til det, ogsaa var du født til at give og gjorde det... vi Mennesker kan altsaa i dit Spor forene dem begge.

ROSKILDE MINDER

AF EINAR LØYTVED

»Tempora mutantur«. Ja, det passer! »Tiderne skifter«, og hvor maa man sande de Ord, naar man fæstner Blikket paa »Monopol«s store moderne Ejendom i Skomagergade, og saa lader Tankerne gaa tilbage og dvæle ved den gamle »Løytved«s Gaard. Bedst kendt var den jo i gamle Dage under Navnet »Breum«s Gaard, men i Aaret 1872 kom den i min Faders Besiddelse; i det følgende vil jeg fremdrage nogle Minder fra de svundne Tider.

I gamle Dage var Ejendommen betydelig større, ikke alene hørte der hertil en Jordlod af Byens Mark, »Halen« kaldet, hvilken dog forholdsvis tidlig er solgt fra; men den havde foruden For- og Sidehuse et større Baghus og en meget stor Have, som afsluttedes med et Stengærde med Laage ud mod Bondetinget, endvidere var der en lille Høj, hvorfra man havde Udsigt til Domkirken. I min Barndom var denne Laage ikke aflaaset, og det var meget almindeligt, at Folk, som skulde over til Bondetinget, Kirken eller Skolen, skød Genvej gennem Haven. Ejendommen var ogsaa bekendt for sit gode Drikkevand, her kom mangen en Ungmø for at fylde den obligate Vandkaraffel til Middagsbordet; men i Aaret 1880 fik Roskilde Vandværk, og da Far var aut. Gas- og Vandmester, havde han lagt Vand ind i Ejendommen.

Familien Løytved 1898. Til højre Forfatteren.

Den Nat, Pumperne blev sat i Gang nede paa Vandværket, sugende til sig fra Boringerne og fyldende alle Byens Ledninger, da meldte den gamle Post Pas, som vilde den sige: »Nu er jeg overflødig!« I hvert Fald saa man om Morgenen, at Træpost og Brønddækket var sunket sammen — og havde endda taget det meste af en Storvask med sig i Dybet; Dagen forud havde man vasket, men en Del var ikke bleven færdigskyllet og stod paa Brønddækket.

Da jeg fra Forberedelsesskolen, der dengang var til Huse i Maglekilde-Komplekset, var flyttet op i Katedralskolen, nød jeg selv det Gode — via Havelaagen — at kunne smutte hjem i Frokost-Frikvarteret; men en skønne Dag — det var vist i 1891 — blev den første Parcel af Haven solgt fra til Stadsingeniør H. Jørgensen, og saa var det Slut med direkte Adgang til Bondetinget. Det blev lige straks et stort Savn for os alle, dog for at bøde paa det, fik vi ved Imødekommenhed Ret til at passere den paa Nabogrunden beliggende Keglebane, tilhørende »Roskilde private Kegleklub«, hvorfra der var direkte Udgang til Bondetinget.

I Begyndelsen var Fars Forretning udelukkende baseret paa Vand- og Gasarbejder med det store Værksted i Sidehuset og med Kontor paa 1. Sal i Baghuset, herfra var der lagt et Talerør ned til Værkstedet, og det mundede ud netop over Farfars Plads. Farfar havde et sundt og kraftigt Helbred, i 80 Aars Alderen laa han paa Tagene og tækkede Kviste m. m., og han arbejdede ved Professionen lige til 3 Uger før sin Død, 94½ Aar gammel. Nu havde jeg, der dengang var 4—5 Aar, flere Gange hørt Far og Farfar tale sammen, og en Dag, hvor jeg var alene i Kontoret, kravlede jeg op i Vinduet og fløjtede i det fine Messing-Mundstykke; saa kom jo Farfar til Røret og sagde Hallo; men jeg sagde: »Da' Bedstefar! Bedstefar, jeg vil dig ikke noget!« Saa svarede den Gamle: »Saa skal du ogsaa have 40 paa dine Rygstykker!«

Farfar fejrede sit 50 Aars Borgerjubilæum i 1885, men allerede Aaret forud havde han til Far overdraget sin Blikkenslagerforretning, hvorfor Butikken var flyttet ind i Fars Ejendom i den mindre Butik, medens Købmand W. P. Jacobsen residerede i den store. Fra Barndomsaarene husker jeg særlig de store Kar, som i sin Tid blev leveret til et københavnsk Firma; selve Karrene, der vel kunde være ca. 2—2½ Meter i Diameter og ca. 80 cm høje, blev fremstillet paa et Bødkerværksted skraat over for i Skomagergade, men hos Far blev de forsynede med en svær ophamret og fortinnet Kobberbund samt en stor Metalhane (nemlig for med Opvarmning for Øje at kunne lede Damp ind under Metalbunden).

Endvidere installerede Far smaa Dampkedler. Det var dengang meget almindeligt, at man paa Herregaarde og større Proprietærgaarde fik installeret saadanne Dampanlæg til Brug ved Mælkens Behandling; ja, saa langt som til Fredericia havde Far udstrakt sit Virkefelt paa dette Omraade. Men baade disse Anlæg og de ovenomtalte Kar fik deres Dødsstød, da Centrifugen blev opfunden, og den mere moderne Mejeridrift kom i Gang.

Jeg mindes ogsaa »Lysegilderne«. I gamle Dage var det jo almindeligt, at baade Svende og Lærlinge fik Kost og Logi hos Mesteren, og saaledes ogsaa hos Far. Det var Skik og Brug, at man ved den Tid, hvor man begyndte at arbejde ved Lys, foranstaltede et særligt Festmaaltid. Den paagældende Aften mødte saa Svende og Drenge op i stiveste Puds og tog Plads

ved det festligt dækkede Bord — Far for Bordenden, saa 1ste Svend, saa 2den Svend o. s. v. nedefter, og saa kom vi Børn paa den anden Side og nederst Mor. Traktementet var gerne Flæskesteg med Rødkaal og brunede Kartofler, derefter en Ostepind og til Slut Æblekage med Flødeskum og et Glas Vin. Efter Bordet var der saa et Par Timers hyggeligt og gemytligt Samvær, hvor der vankede en Cigar og en lille Toddy til Svendene.

Jeg mindes en lun Sommeraften, hvor min Bror og jeg havde arrangeret en lille Fyrværkerifest nede i Haven. Vi Drenge havde forskaffet os en Del Fyrværkerisager, og nu gjaldt det om at faa samlet ikke Familien alene, men ogsaa saa mange af Gaardens øvrige Beboere som muligt, som saa mod en Entré — jeg tror, det var 5 Øre — skulde overvære Forestillingen. Festens Clou var en meget stor Raket, og medens alt det foregaaende var forløbet aldeles programmæssigt, var vi ikke saa heldige med Raketten, der var anbragt i en Flaske. Raketten svajede jo nok noget, men det ænsede vi ikke; vi tog allerede Forskud paa Tilskuernes Jubel ved at se den smukke Raket mod den mørke Aftenhimmel — og saa blev Lunten tændt. Men — oh, Himmel! — Ved Luntens Afbrænding kom Raketten til at svaje saa meget, at den i Stedet for at søge opad strøg i en lav Bue gennem en stor Lind i Naboens, Materialhandler Carl Hansens Have i Retning mod Hovedgaden.

Løytveds Gaard mod Baghuset.

Det varede kun nogle faa Minutter, saa flængedes Luften af en vred Mands Raab: »Politi! — Politi! Hvem er det, der skyder med Raketter!« — Det var gamle Naalemager Sjelle, der boede inde hos Carl Hansen, og som med Familie nød den lune Sommeraften for aabne Vinduer i deres Lejlighed. Han kom farende ned gennem Haverne, brydende gennem Buskettet og øsende al sin Vredes Galde over vore uskyldige Hoveder. Nu maatte min Far træde til og søge at berolige Manden, idet han forklarede, at det var et hændeligt Uheld. Vi erfarede, at den »gale« Raket efter at have passeret Linden var røget ind gennem Sjelles Vindue og ind under netop den Stol, hvorpaa Fru Sjelle sad, og her sluttede den sin Tilværelse med et mægtigt Knald.

I en Periode var det blevet Sædvane, at en Slægtning, en københavnsk Apoteker, undertiden i Følge med een eller to andre Herrer, men alle forsynet med Autoriteternes specielle Tilladelse til at jage og skyde al Slags Fuglevildt i videnskabeligt Øjemed, en Gang i Sommertiden paa en Søndag kom til Roskilde for at foretage en Udflugt paa Fjorden. Fisker Mathias Jacobsen stillede sig til Disposition for Selskabet med sin store Sejlbaad. Det var ualmindelig fornøjelige Ture, der altid sluttede med en god om end lidt sen Middag i mit Hjem.

Skomagergade Nr. 24 indtil 1927.

Hvad min yngre Bror angaar, da var alene det at være Tilskuer ham en stor Fornøjelse, men undertiden kunde han, naar vi gik i Land paa en af de mange Holme, finde paa at tage et Par Fugleæg med sig hjem. Og ved den Udflugt, som jeg særlig mindes, havde han netop taget 3 Æg med hjem; ved Hjemkomsten lagde han dem i Vindueskarmen, næste Dag var Skoledag, og saa blev der ikke tænkt mere paa dem. Imidlertid var Fars Ekspeditrice i Forretningen en stor Dyreven, og da hun om Mandagen kommer gennem Værelset, tager hun Æggene for at beundre deres smukke og aparte Skal og — saa opdager hun, at det pipper i det ene Æg; øjeblikkelig er Moderfølelsen vakt, hun lægger Egget i Vat, og — kort at fortælle — Tirsdag Morgen kommer der en Terneunge ud af Egget. For at holde Liv i den og faa den til at vokse blev hele Gaardens Ungdom mobiliseret til at fange Fluer og senere skaffe Regnorme, og Faktum var, at Ternen voksede og trivedes udmærket og allerede den følgende Søndag optraadte i et stort Fad Vand nede i Haven. Det var altsaa en Terne, og den fik Navnet »Hans«, som den forøvrigt lystrede; men ude i Byen — den blev snart »Dus« med det halve Roskilde — hed den kun Maagen. Den overnattede i et Skur, hvor forøvrigt ogsaa en tam Krage logerede, men gik hver Morgen ned i Porten til Gaden, hvor den opholdt sig hele Dagen, spadserende fra den ene Portpille til den anden.

I sine unge Dage havde Far i Berlin paadraget sig en Blyforgiftning, som sikkert havde sin Andel i den Astmalidelse og Bronchitis, som pinte ham gennem mange Aar; men naar Forretningen ikke lagde Beslag paa ham, og Vejret paa Sommerdage var smukt og godt, tilbragte han megen Tid med at pusle i Haven, som interesserede ham meget. Om Søndagen nød han

gerne et stort Krus Mælk nede i Lysthuset, og vor tamme Krage »Klaus« sad da gerne paa hans Skulder og nappede ham i Favoritterne, ligesom den bagefter forsøgte at vippe det tunge Tinlaag paa Kruset.

Foruden Drivhuset med en ganske dejlig blaa Drue, som almindeligvis naaede at blive moden, havde Far ogsaa en Rosenkasse med Glas for, hvori voksede en pragtfuld Marschal Niel. Saa var der ogsaa et Aspargesbed og som ellers i en Have alle almindelige Urter; men navnlig Agurkerne var Far meget øm over; efter Spiringen anbragte han havarerede Ølglas og lignende over Agurkeplanterne — à la Mistbænk, og de blev i det hele taget passet noget saa ovenud. Saa var det en Dag, Købmand Jacobsen havde en Sildetønde med lidt tiloversbleven Lage, og da Sildelage skal være godt for Aspargesbedet, faar Karlen Besked paa at vande Bedet med Sildelagen. Imidlertid fik han det »forkert i Halsen« eller glemte, hvad det var, han skulde, og saa vander han Agurkebedet med Sildelagen. Tableau! Der røg Agurkesalaten!

Gennem mange Aar var jeg som Haandværker knyttet stærkt til Domkirken i Egenskab af Gastænder. Af Hensyn til Brandfaren var det paabudt, at Gastænderen skulde forblive i Kirken som »Vagt« saa længe, som Gassen var tændt. Noget af det, jeg bedst erindrer fra den Tid, er gamle Dronning Louises Bisættelse i Oktober 1898.

Jeg tror, man nærede en alvorlig Frygt for Nihilister, i hvert Fald blev Kirkens Brandkorps længe før selve Bisættelsesdagen sat til omhyggelig at undersøge alle Lofter og Hvælvinger, ja, hver en Krog, som mulig kunde skjule en Ugerningsmand, og derefter var der ustandselig Vagt og Eftersyn overalt — naturligvis med tilbørlig Afløsning — lige til selve Dagen. Selve Kirkerummet var smukt dekoreret i Sort og Hvidt, og Gulvet helt belagt med sort Klæde. Aftenen før Bisættelsen ankom Sørgetoget til Domkirken, og Baaren blev anbragt paa en Katafalk ved Foden af Kortrappen. Da der naturligvis skulde være Æresvagt hele Natten, maatte Gassen ogsaa være tændt, og følgelig kom jeg paa en Maade til at gaa Vagt over vor gamle Dronning.

I Aaret 1925 tiltraadte jeg Stillingen som Graver ved Roskilde Domkirke, og medens min tidligere Forbindelse med Kirken alene maatte henføres til Ledningsreparationer og Gastænding m. v., saa fik jeg nu Anledning til ganske anderledes at lære Kirken at kende. Det var interessant at kunne tyde de gamle Indskrifter, og i det hele bedre at kunne sætte sig ind i Kirkens Historie. Mest interessant var det dog, naar Kirken i den egentlige Turistsæson — søgn eller hellig — summede som en Bikube med snart sagt al Verdens Tungemaal, jeg husker Dage med op imod 1100 Besøgende.

Af særlig prominente Besøg mindes jeg, at afdøde Admiral Richelieu og 2 siamesiske Prinsesser gæstede Domkirken. Husker jeg ret, var den afdøde Konge, Chulalongkorns Broder, Prins Damrong med; men morsomt var det at se de dukkeagtige Prinsessers enorme Forbavselse over Zar Peter den Store's Højde paa Søjlen i Christian I's Kapel, ligeledes anstillede Prinsesserne Sammenligning mellem Kong Chulalongkorns og Kong Christian I's Højdemaal.

En anden Gang havde vi Besøg af Hs. siamesiske Majestæt, Kong Pradjahipok, som nedlagde en kæmpemæssig Laurbærkrans ved Kong Frederik VIII's og Dronning Louise's Dobbeltsarkofag i Christian IX's Kapel; Kransen var imidlertid saa stor, at jeg maatte træde til og assistere Majestæten.

Medens vi er ved fremmede, kongelige Herskaber, kan ogsaa nævnes, at daværende Prins af Wales, nu Hertug af Windsor, ogsaa en Dag aflagde Besøg i Domkirken, hvor Dr. C. W. Westrup viste om. Da Prinsen var i Christian I's Kapel og bl. a. besaa Søjlen med Højdemaalene, nød jeg den Ære at afsætte Prinsens Højde paa Søjlen.

Men af alle kgl. Besøg er det dog de interessanteste, hvor Majestæterne selv har været til Stede. Naar det skete, kom det store Ceremoniel i Gang, og saa blev der bl. a. ogsaa rullet røde Løbere ud baade i Vaabenhuset og udenfor samme. Jeg mindes særlig en Christian IX's Dødsdag, som det Aar (1928) faldt paa en Søndag. Alt var i Orden med et kgl. Besøg for Øje, men der indgik først Bud fra Hofmarskalatet i en saa sen Aftentime, at Kongen vilde komme næste Morgen, at denne Besked ikke kunde bringes videre til rette Vedkommende før næste Morgen. Jeg blev banket op Kl. 8½ med den Besked, at Kongen kom Kl. 9. Jeg kom i Klæderne, Kjole og hvidt, i Løbet af Nul Komma fem og styrtede over til Kirken; da jeg er i Færd med at rulle den brede Løber ud i Vaabenhuset, hører jeg bag mig et »God Morgen! Ja undskyld, at jeg næsten tager Dem paa Sengen!« Og med disse Ord hopper Hs. Majestæt over min Løber og gaar ind til Domprovst Martensen-Larsen og de øvrige Honoratiores, som efterhaanden kom til Stede.

En anden Gang, hvor ikke alene Majestæterne, men ogsaa hele den øvrige kgl. Familie gæstede Domkirken, var paa en 3. Juni (Frederik VIII's Fødselsdag). Nu var det saaledes, at daværende Konservator E. Petersen netop den 1. Juni havde paabegyndt en grundig Restaurering af Sarkofagerne og hertil bl. a. havde laant Kirkens gamle store Støvsuger, der var monteret paa en lille Vogn, og havde stor Lighed med en af de bekendte store Mælke-Transportspande. For ikke at sinke dette Restaureringsarbejde unødigt var Konservatoren med Assistenter lukket inde i Christian IV's Kapel, medens de øvrige Kapeller som altid ved Majestæternes Besøg var aabne. Nu sker det hverken værre eller bedre, end at Kongen efter at have dvælet ved sine Bedsteforældres Sarkofager i Frederik V's Kapel fra Trappen her faar Øje paa de hvidkitlede Personer ovre i Christian IV's Kapel. Kongen faar Lyst til at se lidt nærmere paa det og gaar derover. Jeg iler til og lukker Kapeldøren op, men standses af Majestæten, som spørger, hvad der gaar for sig her. Jeg oplyser Kongen om Forholdene, men saa faar Majestæten Øje paa Støvsugeren og spørger, hvad det er for en Genstand. — »Deres Majestæt! Det er Kirkens Støvsuger, som Konservatoren har laant!« Hertil svarede Kongen omgaaende:

»Ja, men saa sluger den jo Støvet af vore kære Afdøde!«

— — —

Ja! det var en dejlig Tid i Roskilde Domkirke, og mange smukke og gode Minder har jeg derfra, kun Skade, at Helbredets Svigten alt for tidligt satte Punktum.

GAMLE ROSKILDE-BORGERE

Direktør H. C. Andersen.
28. Septbr. 1878 – 7. Marts 1944.

Murermester H. C. Byberg.
1. Septbr. 1876 – 4. Maj 1944.

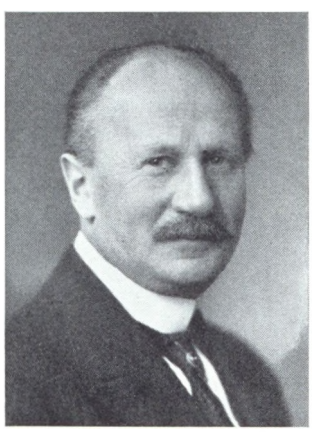

Tømmerhdlr. Otto Bonnelycke.
14. Septbr. 1879 – 3. Januar 1944.

Grosserer Oluf Christensen.
8. Maj 1886 – 10. April 1944.

Vaskerierejer Axel Faber.
18. Marts 1880 – 30. Oktbr. 1943.

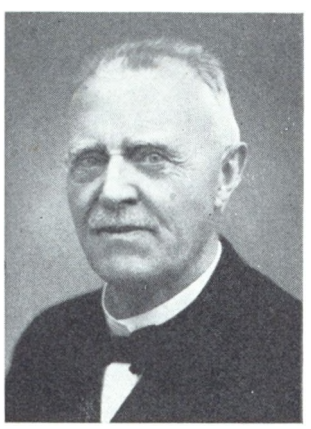

Slagterm. Carl Frederiksen.
19. Febr. 1856 – 7. Marts 1944.

Stenhuggerm. Chr. Glem.
28. Oktbr. 1879 – 9. Febr. 1944.

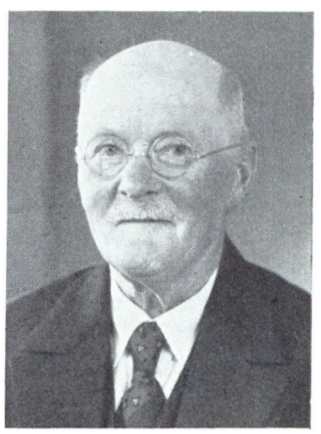

Karetmager H. Hansen.
2. Juni 1864 – 5. Juli 1944.

Købmand W. P. Jacobsen.
1. Aug. 1881 – 7. Maj 1944.

Snedkerm. Jørgen C. Nielsen.
27. Febr. 1865 – 7. Marts 1944.

Læderhandler N. Nielsen.
24. April 1898 – 23. Juni 1944.

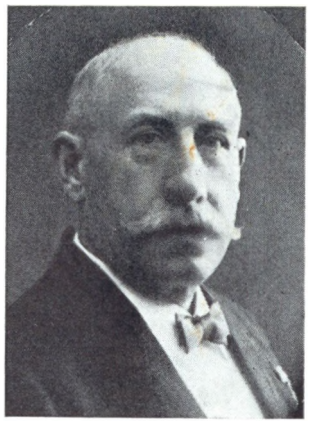

Sagfører N. C. Nielsen.
11. Novbr. 1861 – 3. Januar 1944.

Kommissionær Fritz Rasmussen.
11. Aug. 1875 – 8. Novbr. 1943.

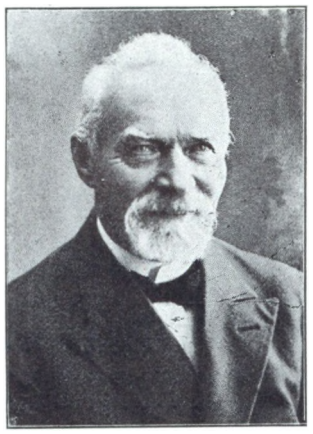

Lektor Emil Rathsach.
5. Novbr. 1868 – 24. Oktbr. 1943.

Grosserer Christian Stigaard.
24. Oktbr. 1895 – 27. Aug. 1944.

Urmager H. P. Sørensen.
17. Novbr. 1882 – 23. Aug. 1944.

KIRKESØLVET

AF MORTEN KORCH

Det var en mørk Decemberaften to Dage før Jul. Domkirkens Mure traadte frem i Skumringen; men Taarnene skjulte sig i Mørket. To svagtlysende Lygter anstrengte sig forgæves for at oplyse Kirkepladsen. Domkirkens Klokke havde slaaet otte Slag, og Jesper Vægter havde med skrattende Røst sunget sit Vers og var vandret videre. Stilheden havde bredt sig over Byen, og i de fleste Huse beredte Folk sig paa at gaa til Ro.

I et Stræde tæt ved Kirken laa et lille, hvidkalket Hus med Gavlen mod Strædet. Her boede Cornelius Madsen, Kannik Martins betroede Mand. Cornelius kaldte sig selv Sekretarius, omendskønt han nærmest var Bud for den mægtige Kannik og ellers holdt Vagt og Opsyn i Kirken.

Cornelius aabnede Døren fra det inderste Kammer og traadte ind i Stuen, hvor hans Hustru Ane og hans smukke Datter Kirsten var ved at lægge deres Sytøj paa Plads efter Aftenens Syssel.

»Kom dog ind, Cornelius, du har næppe rørt Mad den ganske Dag. Jeg har en Skaal Ærter staaende ved Ovnen«, sagde Ane med sin milde Stemme og saa paa Cornelius med et bekymret Blik. »Kom og spis, Cornelius, og lad os i Guds Navn gaa til Sengs«, tilføjede hun.

»Det nytter intet, Ane, jeg faar dog ej en Skefuld ned, og hvor tror du, jeg kan tænke paa Hvile og Søvn«, svarede Cornelius. Han var en mager Mand med kort, rustrødt Skæg. Han holdt sit lille Hoved paa skraa, hans Skuldre og Overkrop ludede frem, som om han altid var parat til et Buk. Cornelius havde bukket fra han var Dreng; men han var nidkær i sin Tjeneste og en betroet Mand. Hans villige Buk og kloge, vagtsomme Øjne havde hjulpet ham fremad, han var velanskrevet af sin Herre og Kirkens Prælater. I sit Hjem var han baade myndig og stærk; men i den sidste Uge var han bleven gusten og lignede ikke sig selv. »Jeg har ingen Ro herhjemme, og histovre er det værre. Jeg synes ikke, jeg er værdig at træde paa Domkirkens Sten«, sagde han.

»Blot jeg vidste Raad«, svarede Ane mildt og greb Mandens Haand. »Vi faar en sørgelig Julefest i dette Aar«.

»Der findes kun eet Raad«, Kirsten maa hjælpe mig. Du maa give Magisteren dit »Ja«, Kirsten. Magister Uller er en from Mand, lærd og formuende er han ogsaa, han vil blive dig en god Ægtemand. Han er i høj Gunst hos Hr. Martin, og naar du giver ham dit »Ja«, vil han fri mig for al Skyld og give Hr. Martin Erstatning for, hvad han har mistet. Cornelius talte indtrængende og saa paa sin Datter.

Kirsten svarede ikke, men en Taare faldt ned paa Dugen, hun holdt i sin Haand.

»Du ved, Kirsten har en anden kær«, sagde Ane og saa fra Datteren til sin Mand.

»Det gælder mit Embede og min hele Velfærd og Ære. I Morgen vender Kannik Martin hjem fra sin Rejse. Tyveriet kan ikke skjules længere. Hr. Martin er en streng Mand, naar det gælder hans Gods, — kanske bliver jeg sigtet som Kirketyv og kommer i Bolt og Jern«, ivrede Cornelius.

»Jeg vilde ønske, du ikke vilde lægge saa tung en Byrde paa vort eneste Barn«, svarede Ane beklemt.

»Hvad taler du om Byrde? Magisteren vil snart faa Embede og drive det vidt. Jeg ved godt, du tænker paa Tønnes, ham maa Kirsten lade fare. Jeg ved, jeg har været en god Fader imod dig, min Datter. Nu maa du hjælpe mig i min Nød«. Cornelius gik tæt hen til Kirsten og saa bedende paa hende.

»Give den hellige Guds Moder sende os sin Hjælp«, sukkede Ane.

I dette Øjeblik blev der banket fast paa Husets Dør.

»Hvem kommer her i denne silde Time?« udbrød Cornelius. »Ulykken er kanske allerede over os«.

Kirsten strøg Taaren fra sine Øjne og rejste sig for at lukke op.

Den Mand, som traadte ind med Kirsten, var ung, han var høj og kraftig med et frimodigt Ansigt og brunt, krøllet Haar. Han saa roligt paa Cornelius og Ane og bød »Guds Fred«.

»Hvad fører dig til mit Hus saa silde, Tønnes Claudus?« spurgte Cornelius køligt.

»Jeg kommer i samme Ærinde som sidst, Cornelius Madsen. Jeg spørger atter jer og jer gode Hustru, om I vil give mig Kirsten. Jeg har talt med Mester i Dag, han giver mig Smedien til Nytaar paa gode Vilkaar. Jeg bliver min egen Mand og kan med Guds Hjælp byde Kirsten gode Kaar. I ved, jeg har holdt af Kirsten i mange Aar, og hun holder af mig«. Tønnes talte frimodigt, og der var noget djærvt og mandigt over hans Skikkelse og hans Ord.

»Vi har svaret nej en Gang, Tønnes, og i Dag siger vi det paany, og jeg ønsker ikke, du skal spørge mere. Kirsten er trolovet og skal snart fejre sit Bryllup«. Cornelius talte heftigt og var blevet rød i Panden.

Tønnes stod et Øjeblik, saa traadte han et Skridt frem og stod overfor Cornelius. »Saa skal Kirsten altsaa tvinges til den falske Magister«, svarede han vredt.

»Du blande dig helst ikke i Ting, som kun angaar mig og mit Hus«, sagde Cornelius og indtog en værdig Holdning.

»Det maa jeg ej alene for min Skyld, men og for Jomfru Kirstens. Maaske er det Kirkens og Hr. Martins dyrebare Sølv, der er Aarsagen til jer Iver og Vrede«.

»Kirkens Sølv«, udbrød Cornelius bestyrtet. »Hvor vover du at komme med slig Tale?«

»Jeg ved god Rede paa alt«, svarede Tønnes rolig. »Kirsten har betroet mig, hvad der er sket«.

»Er det sandt?« raabte Cornelius og saa paa sin Datter. »Har du røbet min Ulykke?«

»Det er sandt«, indrømmede Kirsten. »Jeg var i Angst og Bekymring for din Skyld og betroede mig til Tønnes. Tønnes er dygtig og stærk, jeg satte min Lid til hans Hjælp. Han lovede at tie, og det Løfte ved jeg, han vil holde«.

»Du har gjort mig stor Sorg, Kirsten«, sagde Cornelius. »Hvor skulde Tønnes kunne hjælpe?«

»Hvis jeg alligevel kunde fri jer fra jer Nød, hvis jeg kan bringe jer baade Sølvkalken og Stagerne, vil I da give mig den eneste Løn, jeg skøtter om«. Tønnes rettede sig op og saa Cornelius i Øjnene.

Cornelius saa usikkert paa den unge Smed, der var

noget stærkt og troværdigt over ham. Han var dygtig til sit Haandværk, i fem Aar havde han passet Peter Esbens Smedie i Horsegaden. Han var allerede kendt viden om for de Gitterværker og Døre, han havde smedet til Herregaarde og Kirker. Og at han af hele sit Sind holdt af Kirsten, det var Cornelius helt vis paa.

»Ja, Tønnes«, sagde han endelig. »Kan du redde mig af min Nød, giver jeg med Glæde mit Jaord. Jeg tænker, Ane er enig med mig«.

»Gud give det maatte ske«, svarede Ane og saa mildt paa de to unge«.

»Har du Spor, Tønnes? Har du Mening om, hvem der har voldt mig den Ulykke? Guds Død, saa sig frem«. Cornelius saa spændt paa Smeden.

»Der er røvet en Alterkalk og to svære Stager af Sølv foruden et Sølvkar og flere Skeer, som tilhører Kannik Martin. Er det ikke, som jeg siger?« spurgte Tønnes.

»Gud bedre det, Tønnes. Jeg forvarer Kirkens Sølv og hellige Kar i et sikkert Lukke bag Sakristiet. Før Hr. Martin rejste, flyede han mig alt sit eget Sølv. Det var kostelige Ting, Tønnes, og jeg lovede at værne og vare det og staa inde for det med min Ære og mit Embede. Du kender Hr. Martin og ved, at han er kær af Gods. Skaffer jeg ikke det stjaalne Sølv, er jeg ulykkelig for al min Tid«.

»Og hvor forvarede I Hr. Martins Sølv, Cornelius?« spurgte Tønnes.

»I Muren lidt længere tilbage findes to mindre Gemmer, forsynet med svære, jernbeslaaede Døre. I disse to Rum gemte jeg Hr. Martins Skatte. Da jeg for tre Dage siden kom ind i Kirken, var den ene Luge aaben, og alt Sølvet, langt den største Part af Hr. Martins Skat, var borte. I de sidste tre Nætter har jeg holdt Vagt for at værne den sidste Rest. I Nat vaager den fromme Magister, Peter Uller, i mit Sted, ham stoler jeg trygt paa«.

»Ogsaa jeg«, nikkede Tønnes. »Det er ham, der skal hjælpe mig«.

»Hidtil har du kun troet ringe om Magisteren, og nu skal han være din Hjælper«, sagde Cornelius.

»I tager Fejl, Cornelius Madsen. Jeg tror nu som tilforn, at Peter Uller er en Bedrager. Han har forstaaet at narre Kannik Martin og alle Kirkens gode Mænd. I tror alle paa hans sleske Tale, men der er ikke et Sandhedens Ord i hans Mund. Falsk og Bedrag er det alt til Hobe«.

»Hvor vover du at sige en lærd og anset Mand en slig Beskyldning paa? Var din Mund, slig Tale kan komme dig dyrt at staa«, svarede Cornelius ivrigt. »Jeg stoler fuldt ud paa Magisteren. Tror du ellers, jeg havde overladt ham Nøglen til Kirken? Hr. Martin har selv bedt mig lade ham staa mig bi under Kirkens Bevogtning«.

»Inden mange Timer haaber jeg at give Bevis for mine Ord«, vedblev Tønnes. »Jeg tænker, den gode Magister selv har tilbudt at holde Vagt i jert Sted«.

»Det er sandt, men det skyldes alene, at han ynkedes over mig. Han kom over i Kirken i Gaar i den aarle Morgen og saa, hvor forvaaget og forpint jeg var«, forklarede Cornelius.

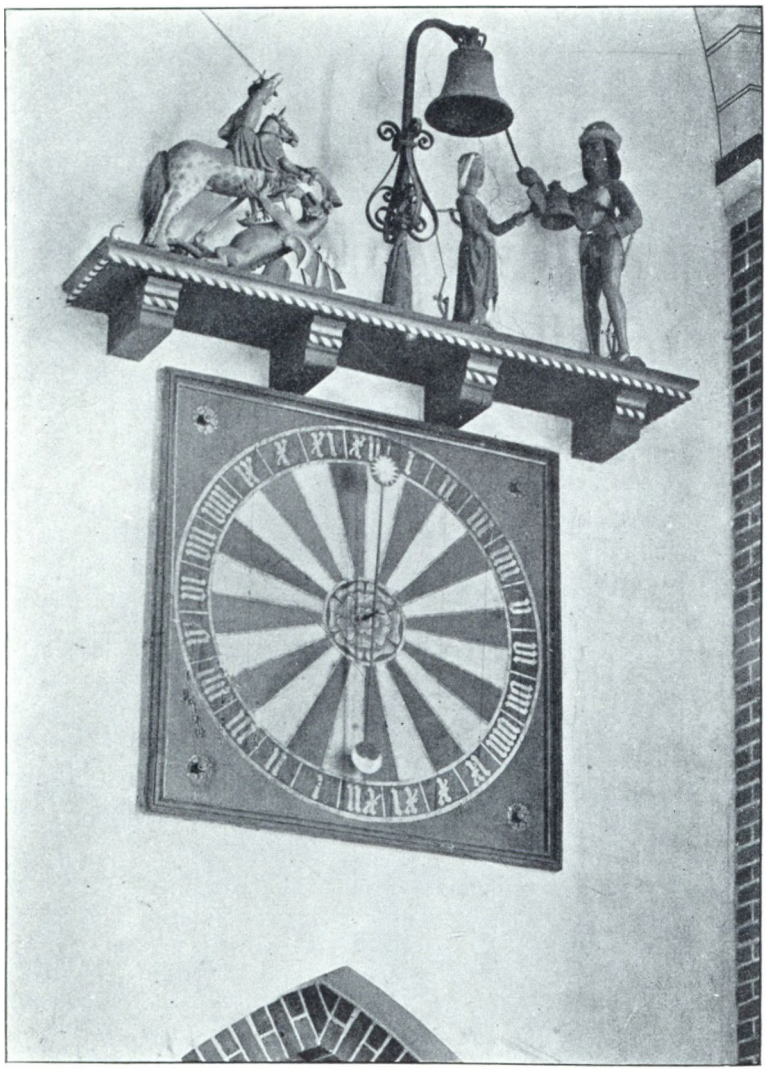

Sct. Jørgen og Dragen. Kirsten Kimers og Peer Dover.

»Og saa fik han alt at vide, kan jeg tænke«. Tønnes saa fast paa Cornelius.

»Det gjorde han«, indrømmede Cornelius, »noget gættede han og noget maatte jeg fortælle. Han viste stor Medfølelse, han tilbød at hjælpe mig overfor Hr. Martin«.

»Naar han fik jert Løfte om Kirstens Haand«, nikkede Tønnes. »Og saa tilbød han at vaage i jert Sted i Nat«.

»Af ene Kristenkærlighed — han saa, hvor syg og forvaaget jeg var. Han nævnte ogsaa, at han havde en Formodning om at opdage Tyven. Han vilde ikke aabenbare mere, men bad mig lade ham raade«.

»Og jeg er glad, I gjorde, som han bad jer. Nu maa I give mig Nøglen til den lille Kælderdør bag Koret. Jeg tænker, jeg bedre end Magisteren kan faa Tyven fat«.

»Er det nødvendigt, Tønnes? Jeg giver ugerne Kirkens Nøgler fra mig«, sagde Cornelius.

»Det maa være saadan«, vedblev Tønnes bestemt. »Jeg maa ind i Kirken i Nat«.

»Jeg har aldrig haft Tro til Magisteren«, indskød Ane. »Men paa Tønnes tør du trygt lide«.

»Jeg fatter ej, hvad du pønser paa Tønnes; men jeg vil tro paa dig«. Cornelius gik ind i det inderste Kammer og kom tilbage med et Nøgleknippe. Han udtog en Nøgle og gav den til Tønnes.

»Med Guds Hjælp skal I høre godt Nyt inden i Morgen«, sagde Tønnes og beredte sig til at gaa.

»Vogt dig min egen Tønnes, jeg frygter du kommer i Fare«, udbrød Kirsten og slyngede Armene om den unge Smeds Hals.

»Og det vover du«, udbrød Cornelius strengt.

»Tønnes kommer til at vove mere, Far, det føler jeg; men du maa være varsom, Tønnes, for min Skyld«.

»I har vist talt mere sammen, end din Moder og jeg ved af. Du har trodset mit Forbud«, sagde Cornelius og saa strengt paa sin Datter.

»Har I ikke mange Gange fortalt, hvor I narrede min

Morfar og i Hemmelighed mødtes med Mor trods hans strenge Forbud?« svarede Kirsten skælmsk. Hun troede ikke ret paa Faderens Vrede.

Cornelius nøjedes med at brumme i Stedet for Svar. »Vidste jeg blot, hvad du har i Sinde. Har du Forhaabning om at fange Tyven, da fulgte jeg gerne med«. Cornelius vendte sig mod Smeden.

Tønnes stod et Øjeblik eftertænksom. »Jeg havde besluttet at klare Sagen uden Eders Hjælp; men tør I vove jer derved, da kunde I kanske komme til Nytte«, svarede han endelig.

»Guds Død, du tror da ikke, jeg er bange«, svarede Cornelius og brystede sig. »Nu kræver jeg at være med«.

»Der er vel ingen Fare?« spurgte Ane ængstelig og saa paa Tønnes.

»Jeg haaber ikke, Faren er stor, men har I en god Stok, maa I helst tage den med«, svarede Tønnes.

»Jeg har en storartet Stok, og gælder det Ugerningsmænd, skal jeg vide at bruge den«, vedblev Cornelius med Selvfølelse.

»Kom saa til Kirken en lille Stund efter de elve Slag. I maa gaa bag om og nøje vogte, at I ej bliver set, jeg tør sværge, Magisteren holder skarpt Udkik. I maa liste jer gennem Kælderen og ikke gøre mindste Støj«.

»Der skal ikke høres en Lyd«, lovede Cornelius, »men var det ikke bedst, vi fulgtes?«

»Det er umuligt, jeg har vigtige Ting at udrette«, svarede Tønnes. »Naar I kommer op i Korgangen, skal jeg være hos jer. Tønnes gik. Kirsten tog endnu engang hans Haand og hviskede i hans Øren.

Tønnes gik ned til Raadstuen til sin Ven Mogens, som den Nat var Fører for Bysvendene. Mogens undrede sig over hans Ærinde, men lovede at gøre som Tønnes bad.

Lidt efter, at Kirkens Klokker havde slaaet elve Slag, stod Tønnes ved Kælderdøren bag Koret. Mørket var blevet langt tættere nu. Tønnes stod et Øjeblik og lyttede, saa aabnede han Døren og traadte lydløst ned i Kælderen. Tønnes havde flere Gange haft Arbejde i Kirken og var godt kendt, uden Støj listede han op i Sidegangen bag Koret. Kirken laa i det dybeste Mørke, Tønnes drog sine Sko af og stillede sig paa Vagt bag en Pille. Han vidste, han stod nær ved det Rum i Muren, hvor Resten af Hr. Martins Sølv var forvaret.

Stilheden i Kirken var dyb og dog levende og fuld af hemmelige Lyde. Det puslede og knirkede i det store Rum, og Tønnes syntes at høre listende Fjed og sære Aandepust og Sukke. Var det de henfarnes Aander, der nu i Nattens Time drev deres hemmelige Spil? Eller var det Helgener, som var traadt ud af Billederne og nu færdedes omkring ham. Ogsaa Tønnes var hildet i Tidens Overtro og kæmpede en haard Kamp for at komme over sin Angst. Han vidste, at Magisteren skulde være et Sted i Kirken, men opdagede ham ikke. Tønnes strøg sig over Panden, hvor Sveden sprang frem. Han bad en Bøn til Gud, at han maatte være paa rette Spor. Det gjaldt Kirsten og hans Lykke, han maatte ikke tage Fejl.

Men nu begyndte det natlige Spil, Tønnes hørte sagte Skridt, og denne Gang stammede de sikkert fra et levende Væsen. Straks efter saa han en smal Lysstribe nede i Hovedgaden, og en mørk Skikkelse kom til Syne. Det maatte være Magisteren, han gik med en lille Lygte i Haanden, nu kastede den sit Lys paa Manden, og Tønnes kendte Magisterens sorte Kappe og lange, visne Ansigt. Tønnes trak sig tilbage bag Pillen, men holdt dog godt Udkik. Udfor Tønnes standsede Magisteren pludselig, og Tønnes frygtede, han var opdaget.

Magisteren saa dog heldigvis ikke paa Pillen, han holdt Lygten op og stod og lyttede. Hans Øjne flakkede, og det rødlige Haar hang ham ned i Panden, han var i Angst og Spænding og mere gusten, end han plejede. Han stod ganske stille i flere Minutter, saa hørtes en Kats Jamren nær ved Kirken. Det lød naturligt nok, og dog var Tønnes forvisset om, at det var et Signal. Magisteren vendte sig og gik rask ned mod Munkedøren bag Koret. Tønnes blev kold af Skræk, skulde det hele foregaa tidligere, end den lumske Laasesmed havde sagt ved den Samtale, Tønnes havde lyttet sig til at høre. Han havde ikke set, hvem Laasesmeden talte med, men han mente sikkert, det var Magisteren. Maaske al hans Kløgt nu var omsonst.

Hvordan det end gik, maatte han føre sin Plan igennem, han skyndte sig hen mod Kælderdøren, og netop, da han naaede denne, kom Cornelius op. Tønnes var blevet fortroligt med Mørket og tog ham i Armen. Cornelius blev forskrækket og undertrykte et Skrig.

»Følg mig«, hviskede Tønnes: »Og I skal se, at Magisteren staar i Ledtog med Tyvene«. Han greb Cornelius ved Haanden og førte ham hen bag den store Pille, hvor han før havde staaet paa Vagt. Næppe var de kommet i Skjul, før de hørte hviskende Stemmer og listende Trin. Straks efter fik de Øje paa tre Skikkelser; trods Lygtens svage Lys saa de dem tydeligt. Tønnes blev ubehageligt overrasket, han havde kun ventet at se Magisteren og den lumske Smedegesell, som havde arbejdet i Smedien nogle Dage. Jesse Smed var en velvoksen Mand; men den tredie Kammerat var usædvanlig høj og saa truende ud. Begge Mændene bar Sværd og lange Knive i Bæltet. Det blev nok ingen Spøg at faa Magt over dem. Den fremmede, som sikkert var en Landsknægt, udstødte en styg Ed: »Hvorfor behøver vi at hviske og liste«, sagde han højt. »Her er vel ingen i Kirken uden Gespenster, og dem frygter jeg ikke. Nu rask til Værket. Frem med Nøglerne, Jesse, og kom hid med Sækken. Har vi først Kirkens Sølv, da skal vi herfra saa fort som muligt. Guds Død, hvor Hr. Martin og de fromme Munke vil spærre Øjnene op, naar de ser, at Buret er tomt«. Landsknægten lo med en skrattende Latter. Fra Kirkens høje Buer kom Latteren igen, det lød uhyggeligt.

»Spot ikke, Nagel«, udbrød Magisteren ængstelig. »Det var et ilde Varsel«.

»Hvem i Djævelens Skind og Ben kerer sig om Varsler. Luk op, Jesse, og lad det gaa fort. Jeg haaber dine Nøgler passer«, sagde Landsknægten.

»Vær du kun rolig«, nikkede Jesse. Vor gode Ven Magisteren fik lykkelig og vel Nøglerne narret fra den dumme Kirkevagt forgangen Dag. Det er kunstfærdige Nøgler og svære Laase, men jeg haaber, jeg kan klare det. Ikke mange forstaar at lave falske Nøgler som jeg«.

Cornelius var rædselsslagen; den Mand, han havde vist fuld Tiltro, var altsaa en Skalk og Kirketyv, og nu vilde de røve Domkirkens kostelige Sølvskat. Han var ved at styrte frem; men Tønnes holdt ham tilbage.

De tre Mænd stod saa nær, at Tønnes og Cornelius tydeligt kunne se dem og følge deres Bevægelser. De saa, hvorledes Jesse Smed stak Nøglen i den yderste Jerndør og straks efter lukkede op. Indenfor var atter en Dør med tvende kunstfærdige Laase, som kunde aabnes efter bestemte Drejninger med Nøglen. Cornelius troede ikke, at fremmede kunde finde ud af dette; men det viste sig,

at Magisteren viste god Besked. Cornelius huskede nu, at han flere Gange havde set ham lukke op og spurgt ham ud. Magisteren gav nu sine Ordrer, Jesse drejede snart til højre og snart til venstre, og efter et Par Minutters Anstrengelse lød der et Knæk, og Døren sprang op.

»Aldrig saa jeg saa herligt et Syn«, udbrød Landsknægten og lyste ned i Rummet med Lygten.

»Men husk nu vor Aftale«, udbrød Magisteren. »Halvdelen af Byttet tilhører mig, som har gjort det største Arbejde, og den anden Halvpart er til ligelig Deling for jer«.

»Spild ikke Tiden med unødig Snak, her er Sølv nok til os alle«, raabte Nagel og begyndte at kaste Sølvkar, Stager og kostelige Kalke ned i Sækken, som Jesse og Magisteren holdt parat. Han kastede ublidt, det skar Cornelius i Hjertet, de skønne Sølvting vilde faa baade Buler og Stød.

»Guds Død for Rigdom«, udbrød Jesse betaget. Den store, svære Mand havde en sær, pibende Stemme.

»Det er den største Sølvskat i dette Land«, svarede Magisteren med Værdighed. »Jens Voller er vel parat med sin Vogn?«

»Hans Vogn holder klar, naar Klokken slaar tolv«, svarede Jesse. »Nagel og jeg følger med. Inden Solen staar op, er Sølvet hos gamle Simon Kip i København«.

»Det er godt«, nikkede Nagel. »Simon ved Besked, og han udbetaler ikke Pengene, før jeg kommer«.

»Jovist, du vil have den smukke Jomfru Kirsten med dig«, grinte Jesse.

»Det vil jeg, og jeg haaber, det skal lykkes«, svarede Magisteren kort.

Rummet var nu tømt for alt sit Sølv, og Sækken var næsten fuld. Jesse bandt for den, derefter lagde de den paa Gulvet og rullede den ind i et Tæppe, som Magisteren bredte ud. »Husk nu, at det er et Tæppe fra Domkirken, som skal bødes«, forklarede han. »Jeg har flyet Jens Voller baade Brevskab og Pas«.

Alle Mændene stod bøjet over Tæppet med Ryggen til Tønnes og Cornelius. Tønnes maatte slaa til nu, ellers drog de ud af Kirken med det stjaalne Gods. Det var næsten haabløst at tage Kampen op med de bevæbnede Mænd; men det maatte voves.

Tønnes havde et kort Jernrør i Haanden, lydløst sprang han frem og gav Jesse et voldsomt Slag i Hovedet. Tønnes vilde nødig volde et Menneskes Død; men han slog alligevel haardt. Jesse sank sammen som en Stud, og før de to andre havde sanset, hvad der foregik, havde han draget Jesses Sværd af Skeden. Han raabte flere Gange højt i det Haab, at nogen kunde høre ham. Landsknægten var i første Øjeblik blevet lammet af Overraskelse, men nu trak han blank og for ind paa Tønnes. Samtidig trak Magisteren en Kniv frem under sin Kappe, men før han kunde bruge den, kastede Cornelius sig over ham.

»Din Løgner og Tyv«, raabte han og slog begge sine Arme om den falske Magister. De tumlede om paa Gulvet og omklamrede hinanden i den heftigste Brydekamp.

Tønnes og Nagel kæmpede paa Liv og Død. Lygten stod paa Gulvet nogle Skridt fra dem, og i dens svage Lys for de frem og tilbage som hastige Skygger. Sværdhuggene lød hult i det store Kirkerum, afbrudt af Mændenes hurtige Stønnen. Tønnes havde i flere Aar lært hos en Vaabensmed og havde den Gang faaet god Øvelse i Brugen af Sværd; men den krigsvante Landsknægt var en øvet Fægtemester. Han gjorde voldsomme Udfald, og Tønnes havde sin Nød med at værge sig. Han havde allerede faaet en Rift i Armen, og flere Gange var han i yderste Livsfare.

I dette Øjeblik overfor den truende Død blev hans Tanker som forklarede. I et Nu saa han sit Livs Hændelser og Kirsten, som var hans Livs Mening og Lykke. »Gud skærme dig, Tønnes«, havde hun hvisket i hans Øre, før han gik. Han elskede hende saa højt, og hun elskede ham. Tanken om Kirsten og hans Lykke gav hans Haand en hemmelig Kraft, saa han stadig mødte Nagels heftige Udfald. Han kæmpede over sin Evne og vidste, det var hans Livs Højtidsstund og store Øjeblik, hvor det gjaldt Liv eller Død.

Pludselig saa han Magisterens sorte Skygge nogle Skridt borte og saa Blinket af hans Kniv. Han havde altsaa faaet Magt over Cornelius og vilde nu falde Tønnes i Ryggen. Tønnes ventede, at hans sidste Time var kommet.

I dette skæbensvangre Øjeblik lød en gennemtrængende Hvæsen, som i Nattens Stilhed trængte gennem Marv og Ben. Det var Domkirkens berømte Drage, og nu faldt Per Døver og Kirsten Kimer ind. Aldrig havde deres Klokkeslag lydt saa lifligt for Tønnes. For Øjnene af Døden bragte de ham Bud om Lykke og om Liv. Nagel, som aldrig havde hørt Domkirkens Kunstværk sank sammen i Skræk, og i samme Øjeblik ramte Tønnes ham i Skulderen med sit Sværd. Nagel tabte sit Værge og sank om paa Kirkens Gulv.

I dette Øjeblik hørtes højrøstede Stemmer. Kordøren blev aabnet, og Mogens og tre Bysvende kom ind. De bar lange Morgenstjerner og havde Lygte med. Magisteren stod endnu med Kniven i sin Haand, han tænkte paa Flugt, men før han naaede at gøre en eneste Bevægelse, blev han atter omslynget af Cornelius. Cornelius havde et Øjeblik været sanseløs efter et voldsomt Slag med en Kirkestol; men nu var han levet op og kastede sig atter over sin Fjende.

Tønnes gav hurtigt Bysvendene Forklaring og viste Sækken med Sølv, og paa faa Minutter var alle tre Ransmænd forsvarligt bundne. Jesse havde hidtil været bevidstløs, men Tønnes var glad ved, at han nu vaagnede op. En halv Time efter var de tre Forbrydere ført til Byens Raadhus, hvor Tønnes og Cornelius gav Forklaring. Magisteren forsøgte at nægte; men da Jesse og Nagel tilstod, maatte han gaa til Bekendelse. Det blev ved Forhøret oplyst, at hans Navn var Thomas Hejse. Han havde været adskillige Aar i et Kloster og med Iver studeret Kirkens Lære og lært Latin og anden Lærdom fra den sorte Skole hos en lærd Munk. Han havde nemmet godt, og efter at han blev bortvist fra Klosteret paa Grund af Svig og Tyveri, havde han flere Gange udnyttet sin Lærdom til bedragerisk Formaal. Det store Tyveri i Roskilde skulde have været hans Livs store Kup. Det var vel forberedt, Magisteren havde forstaaet ved Løgn og Svig at vinde Hr. Martins Yndest og Tillid og vinde Tiltro hos Kirkens Munke og Prælater.

Alle tre Forbrydere blev haardt dømt og kom i Bremerholms Jern; men Tyveriet i Domkirken blev aldrig fuldt oplyst. Kannik Martin vilde nødig aabenbare, at han havde ladet sig føre saa groveligt bag Lyset.

I Cornelius Madsens Hus havde Ane og Kirsten kun faaet liden Hvile. De havde ikke været i deres Senge og afventede nu i Angst og Spænding Mændenes Hjemkomst. Det var Jesu Fødsels Dag, men ingen tænkte paa Julens Højtid og Fest.

Nu lød der Skridt og rask Tale, og straks efter kom baade Cornelius og Tønnes ind.

Ane var endnu en køn Kone, Cornelius saa glad paa hende og nævnte hendes Navn. Ane gik et Par Skridt frem og faldt sin Mand om Halsen, og samtidig kastede Kirsten sig i Tønnes Favn. Ane saa lidt forskrækket fra de to unge til sin Mand.

»Lad dem kun være, Ane«, nikkede Cornelius. »Tønnes er i sin gode Ret. Han og jeg har fanget Tyvene og reddet Domkirkens Sølv. Magisteren er en Skælm og en Ransmand. Han har skammeligt narret os alle; men jeg har kæmpet med ham paa Liv og Død, Ane, og jeg tror, han skal mærke det en Stund baade i Lemmer og Ledemod«. Cornelius fortalte hurtigt alt, hvad der var sket.

»Gud og den hellige Jomfru have Lov og evig Pris«, udbrød Ane bevæget. »Saa faar vi dog en god og lykkelig Julefest«.

»Og vi har reddet Domkirkens dyrebare Kirkesølv, og al Hr. Martins stjaalne Sølv, som Magisteren havde gemt, har jeg faaet tilbage. Det er vist alligevel det bedste, Ane«, sagde Cornelius.

Kirsten sad paa Bænken med sine Arme om Tønnes Hals. Hun havde følt i sit Hjerte, at han havde været i stor Fare, og nu havde Cornelius fortalt, hvor tappert han havde kæmpet. »Nej, det bedste er Tønnes«, sagde hun. »Nu er han hos os, og jeg ved, han er min«.

»Nej, det bedste er Dragen og Kirsten Kimer og Per Døver«, udbrød Tønnes leende. »Havde Cornelius ikke forglemt at stille Værket, havde jeg ikke siddet her. De reddede mit Liv«. Han kom pludselig til at tænke paa sin Kamp og paa Fare og Død. Men saa vendte han sig atter mod Kirsten, som saa paa ham med sine kønne, blaa Øjne.

»Nu ved jeg først, hvor godt det er at leve og fange Lykke«, sagde han og sluttede Kirsten tættere i sin Favn.

FREDERIKSBERG

AF VILHELMINE ANGKJÆR

Der, hvor nu Luftbroen ud for Hersegade fører over Jernbanen, laa i forrige Aarhundrede en lille Bydel, som ganske forsvandt efter som Banelegemet udvidedes og Broen blev bygget i Slutningen af Halvfemserne. Før Banen til Korsør blev anlagt 1856, gik Vejen fra Syd her gennem Hersegade ind til Byen. Da Toget kom, blev Indkørslen afskaaret ved et Led, som lukkedes, naar Toget passerede, hvilket ikke gik saa ofte paa i de Dage. Men efterhaanden som Udviklingen foregik, Banerne kom til Masnedsund og Kalundborg, kunde dette ikke længere lade sig gøre. Saavel den kørende som den gaaende Trafik blev saa ved en ny anlagt Vej ført ud til en Overkørsel ved Gartner Petersen, der hvor nu Vejerboden ligger, i Flugt med Fruegade. Ogsaa dette blev med Tiden for vanskeligt og afløstes saa af Luftbroen og Viadukten ved Svineslagteriet ud for Allehelgensgade.

Købmand Chr. Nielsen, fotograferet 1897.

Men altsaa før 1900 laa denne lille afskaarne Bydel paa den anden Side af Jernbanen ud mod Amtssygehuset og blev ligesom noget for sig selv — i Folkemunde kaldtes den almindelig »Frederiksberg«. Der var ikke nogen stor Bebyggelse, men der var dog en Del større og mindre Lejligheder, adskillige af dem var beboet af Jernbanens Personale, det laa jo saa bekvemt for Stationen, og der havde jeg mit Hjem fra c. 1870—87.

Gik man fra Køgevej hen ad en lille Sidevej, laa med Front mod Jernbanen en Ejendom, som tilhørte Tømrermester Lønholdts Enke. Tømrermesteren selv var død i 1867, men hun boede der i mange Aar efter hans Død; det var afdøde Skolebestyrerinde, Frk. Lønholdts Forældre. Der var en større aaben Plads ved Stedet, den havde sikkert tidligere været benyttet til Tømmerplads, nu dyrkedes den som Urte- og Blomsterhave. Bag om den drejede Vejen ned til den aabne Mark, der var afgrænset med et Stengærde, og der indenfor laa en lille Sø kaldet Munkesø, den laa omtrent der, hvor nu Østergade løber.

Syd paa ud af Køgevej, paa venstre Side, laa en større Gaard med For- og Baghus, i Forhuset drev senere Grosserer Ingstrup i kortere Tid en mindre Købmandsforretning. 1ste Salen, erindrer jeg, var en Periode beboet af Postmester Holmblad, en Del Aar senere boede Amtsvejinspektør Møller der, og paa 2den Sal boede i mange Aar Enkepastorinde Asmussen med sine Døtre, som holdt en mindre Børneskole der. I Baghuset boede forskellige Familier. Efter denne Gaard kom et større 2-Etages Hus, som tilhørte en Tømrermester Ole Andersen, afdøde Kommissionær Andersens Fader. Og sluttelig endte Gaden paa den Side med en stor Ejendom, der ejedes af Herredsfoged Elberling; der var mest mindre Beboelser, Viceværten var Murermester Ferdinand Petersen, den senere Ejer af Badeanstalten i Olsgade. Nu kom de store Haver, som tilhørte Amts Syge-, Daare- og Arbejdsanstalten, saaledes hed det den Gang, opført 1857, ellers var det kun Marker saa langt, man kunde se.

— — —

Den modsatte Side af Gaden optoges fuldstændig af Købmand Chr. Nielsens Gaard, og det var Livet her, der egentlig mest prægede hele Kvarteret. Nielsen var en alsidig Mand, han var Købmand, Kornhandler og Hestehandler. Han solgte ogsaa Teglværksprodukter, navnlig Kalk ude fra et Teglværk, han ejede udenfor Byen ved

Holbæk Landevej — jeg mindes tydeligt dette Kalkhus, hvor det altid røg med Kalkstøv. Han havde ogsaa noget Landbrug og dermed følgende Kohold, hvorfra der solgtes Mælk og Fløde nærmest til Amtssygehuset og Beboerne deroppe omkring. Forretningen førte han maaske nærmest af Hensyn til de Landboere, der holdt i hans Gaard. Jeg har aldrig set ham selv ekspedere i den, han holdt altid en Medhjælper, Svenden, som han almindelig kaldtes. Naar der nu var et eller andet, der krævede Svendens Nærværelse i Gaarden, Stalden eller paa Lofter, saa lukkede han ganske rolig Butikken, hvilket ikke skete saa sjældent. Vilde man saa købe noget i Forretningen, maatte man rundt paa Sædloftet, eller hvor han nu var, og se at faa trukket ham ned til Ekspeditionen. Butikken selv var et mørkt, uhyggeligt Rum med et Vindue, hvori der prangede et Par Kopper og lidt andet Pilleri; men Svenden var en Mand, der interesserede Beboerne, naar han skiftede derfra, imødesaas den nyes Ankomst altid med Forventning.

Første Gang jeg kan huske dette skete, fortalte jeg straks til min Fader, da han kom hjem, at nu var den nye Svend kommet. Hertil svarede han: Ja, saa maa vi over at hilse paa ham, og jeg fik naturligvis i den Anledning et Kræmmerhus Brystsukker. Den nye Mand, som netop var ankommen denne Gang, var den senere Købmand von Meyeren ved Røde Port, og vi har senere i Livet til gensidig Fornøjelse opfrisket Erindringer fra den Tid.

Ude i Gaarden var der altid en livlig Samling af Dyr. Handelsheste var der gerne en Del af, og saa var der en lille halvvild Hest, som hed Nebus, den kunde hverken køres eller rides, men gik altid løs omkring i Gaarden og paa Gaden — stod der et Vindue aabent, stak den Hovedet ind af det for at faa Sukker. Men den kunde ogsaa ofte finde paa at lokke nogle af de andre Heste, som i Regelen ogsaa gik løse, med ud, og i Spidsen for disse gik det i vild Flugt gennem Porten og videre ud ad Landevejen; saa løb de saa langt, det passede dem, vendte saa om igen og kom tilbage.

Der var ogsaa store Flokke af Kalkuner, de store Haner med de røde Hoveder havde jeg som mindre en Rædsel for, naar de slog Vinger og stod og galede. Ogsaa Gæs, Ænder, Høns og Kyllinger var der om Sommeren en Vrimmel af, og de opholdt sig alle den meste Tid paa Gaden. Hunde manglede der heller ikke, der var gerne flere; jeg husker en stor sort Pudel, der særlig havde kastet sin Kærlighed paa mit Hjem og var til stor Glæde for os Børn, der kunde lege og tumle med den, som vi havde Lyst.

— — —

Købmand Nielsen var en velvillig Mand, han holdt meget af Børn og vilde gerne se dem omkring sig, naar de da opførte sig ordentlig. Han kunde godt bruge dem til et eller andet Arbejde, som interesserede dem, derfor var hans Gaard ogsaa et helt Eldorado for Kvarterets Børn, navnlig for Drengene.

Det var nu ikke altid, at min Moder var saa rolig ved Brødrenes Ophold derovre, og jeg husker en Gang, min yngste Broder var sendt ud ad Køge til for at aflevere en Hest, selv var han ridende paa en anden. Moder vidste det ikke, og da det blev mørkt og hun savnede Drengen, blev hun ængstelig. Ud paa Aftenen kom Knægten imidlertid hjem igen; men det havde nok været en besværlig Tur, han var naturligvis for lille til at styre Hestene, men han var stolt af Bedriften. En anden Gang kom min anden Broder tudbrølende hjem, holdende paa den ene Arm, Moder fik naturligvis en Forskrækkelse og troede, det var Armen det gjaldt, heldigvis viste det sig da, at det kun var Trøjeærmet, der var gaaet. Men det kunde ogsaa gaa alvorligere til — en lille Pige, Datter af en Banemester Lademann, som ogsaa boede deroppe, faldt ned fra Loftet og slog sig ihjel, hvad naturligvis gjorde et dybt Indtryk paa os alle, men ellers husker jeg ikke, der skete noget alvorligt derovre.

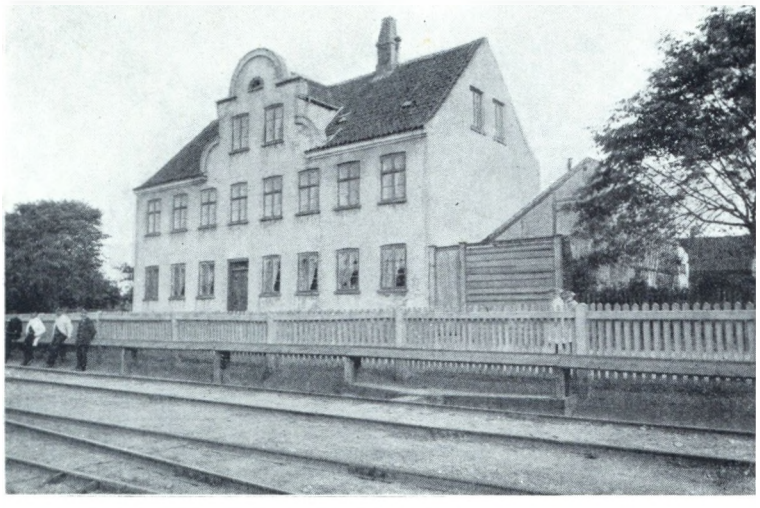

Enkefru Lønholdts Ejendom.

Efter Stormfloden ved Køge 1872 købte Nielsen en Del Strandingsgods, navnlig nogle store Sejl; disse blev om Sommeren, naar Vejret var godt, bredt ud paa Gaden, og saa blev der kastet og tørret Sæd paa dem.

Det var næsten altid svenske Folk, Nielsen havde, saavel de mandlige som de kvindelige, selv hans Husbestyrerinde, en Frk. Petersen, var svensk født. Nielsen var ugift, og hun havde været hos ham fra sin tidligste Ungdom og styrede hans Hus med stor Dygtighed. Hun var et flinkt, elskværdigt Menneske; hun døde en Del Aar før ham.

— — —

Købmand Nielsen døde 1922, omtrent 93 Aar gammel. Han saa i 1898 det gamle Hjem forsvinde, som han i 1860 havde overtaget efter sin Fader. Men han oplevede ogsaa at faa bygget en ny Gaard, nuværende Køgevej 50, og at være med til at føre sit Livs Værk videre der.

SCT. IBS KIRKE

AF CHR. CHRISTENSEN

Uanselig og ringe af Ydre, gemt bag Tjørnehække, dog ved Alfarvej, i Vinklen mellem Frederiksborgvej og Sct. Ibsvej, ligger den gamle Sct. Ibs Kirke, berøvet Taarn og Kor, men med sit Skib bevaret, den ældste Del af Kirken, der er en af de allerældste Stenkirker i Landet, vel nok fra Tiden før 1100. Dens Bygningshistorie er nøje undersøgt og beskrevet, sidst i Nationalmuseets Storværk: Danmarks Kirker, hvoraf Bindet om Københavns Amt i dette Aar er under Udgivelse.

Fra 1812 har man et Maleri af Sct. Ibs Kirke, malet af Samuel Mygind, der fra 1810 til sin Død i 1817 udstillede mange Landskabsmalerier paa Charlottenborg. Det tilhører Apoteker J. Augsburg, som for nogle Aar siden faldt over det paa en Auktion i København og købte det, fordi det var et Roskildemotiv. Vi gengiver det her. Det er et romantisk Maleri, ikke helt nøjagtigt i alle Enkeltheder, men der er en smuk Stemning over det med Vejen og Faareflokken. Endnu stod Kirken dengang baade med Taarn og Kor. I Forgrunden til højre ses et Træ, det maa være den nu saa store, prægtige Elm, et af Byens smukkeste Træer, der breder sin mægtige Krone ved Hjørnet af Sct. Ibsvej og Frederiksborgvej, den gamle Alfarvej nord paa fra Roskilde i Forlængelse af Sct. Olsgade.

Sct. Ibs Kirke før Restaureringen. Efter Radering af P. Holm 1922.

Endnu før dette Billede blev malet, var Dødsklokkerne begyndt at ringe over det gamle Gudshus, og det er maaske under Indtryk heraf, Kunstneren over Billedet har lagt en ejendommelig romantisk Stemning, som dog iøvrigt ogsaa var Tidens i kunstnerisk Henseende. Allerede i 1803 skriver Sognepræsten til Sct. Jørgen og Sct. Ib, Lauritz Melchior, i en offentlig Indberetning, at det ofte før har været paa Tale, at Sct. Ibs Kirke kunde nedlægges og Menigheden søge Sct. Jørgens, og at denne Forandring netop nu synes ønskelig. Der indhentes Erklæringer fra Direktionen for Sjællands Stiftskirker, Stiftsøvrighed, Kancelliet, Aarene gaar, og endelig den 1. April 1808 udstedes et Reskript om Salg af Sct. Ibs Kirke ved offentlig Auktion til Nedbrydning, medens Kirkegaarden vedblivende skulde benyttes. Dødsdommens Fuldbyrdelse blev imidlertid udsat Gang paa Gang. Allerede før Reskriptet var blevet udstedt, var Sct. Ibs Kirke i Virkeligheden blevet nedlagt som Gudshus. I Efteraaret 1807 anviser Amtmand Treschow Kirken som Opbevaringssted for Krudt og Vaaben, der fra de militære Korps var blevet ført til Roskilde, og da Spaniolerne omkring 1. Juli 1808 blev indkvarteret, dels i Roskilde By, dels i en Lejr paa Bidstrup Hovmark vest for Byen, fik de Sct. Ib anvist til Lazaret. Kirkegaarden blev planeret, og Telte blev opslaaet paa den for de spanske Tropper. Altertavle, Prædikestol og Stole blev nedrevet, Taarnet indrettet til Køkken for Lazarettet, Klokkerne nedtagne og ført hen i Domkirkens Materialhus. Men Klokkerne havde jo militær Værdi, de kunde omsmeltes og støbes til Kanoner — det skete ogsaa i 1809, de solgtes til de kgl. Kanonstøberier paa Frederiksværk. Endnu i 1810 benyttes Kirken i militært Øjemed, nemlig til Oplag af de betydelige Forraad af Hø og Halm, som er blevet sparet ved Militærhestenes Græsning i Sommeren.

Den nære Forbindelse mellem Militæret og Kirken i disse Krigsaar gav siden Anledning til et Sagn, der endnu lever i vore Dage, nemlig at Sct. Ib skulde være bombarderet af engelske Krigsskibe ude fra Fjorden. Da der for en lille halv Snes Aar siden blev fundet Klumper af Svovlkis i Strandengen, hed det sig, at det var engelske Kanonkugler fra 1807. Sct. Ib er aldrig blevet bombarderet.

Reskriptet om Kirkens Salg til Nedbrydning stod stadig ved Magt, og da Krigen var sluttet i 1814 og Kirken ikke mere blev brugt til Magasin for Militæret, skred man til Auktion. Den holdtes den 6. Juni 1815, og Forvalter Albrecht bliver højstbydende pr. Kommission og fik Hammerslag for 4360 Rdl. Dette Bud var over Forventning, og Priserne paa Inventar og Materialer, der blev solgt særskilt, viser en vældig Stigning paa Tømmer og Sten. Alligevel holdes en ny Auktion den 6. Sept. med ændrede Konditioner, saaledes at Kirkegaarden følger med, og at Kirken faar Lov at blive staaende for senere at anvendes til Fabriksvæsen, Magasin eller hvad Køberen ønsker. Ved anden Auktion blev afgivet flere Bud, bl. a. af Malermester Ehlers, indtil Albrecht igen blev højstbydende pr. Kommission med 5300 Rdl. Den virkelige Køber var Købmand Jacob Borch.

I en Afhandling i sin Tid i Historisk Samfunds Aarbøger har Magister Victor Hermansen gjort udførlig Rede for alle disse Forhandlinger, der førtes fra 1803 indtil Dødsdommens Fuldbyrdelse i 1815. Om Kirkens og Kirkegaardens Skæbne herefter kan meddeles nogle enkelte Ting.

Jacob Borch lod Taarn, Kor og Vaabenhus nedrive, og Hvælvingerne i Skibet blev nedtaget. For Korbue og Taarnbue blev hængt Plankeporte, og den gamle Kirke var nu Pakhus i mange Aar. I 1884 overtoges Kirke og Kirkegaard af Sjællands Stiftslandsbykirker, men der gik endnu en Aarrække, inden der blev bødet paa Vandalismen ved Ødelæggelsen af det ærværdige Middelalderminde. Kirkebygningen forfaldt og fik kun den allernødvendigste Vedligeholdelse, skønt der var Grunde nok til at holde Bygningen i Ære. Maleren Zeuthen tog i 1858 en Skitse af nogle af Vejrliget sparede Figurbilleder paa

Østvæggens Yderside — altsaa mod det nedrevne Kor — og Jac. Kornerup, der gennem Slægtskab med Ejeren af Kirken havde let Adgang til den, fremdrog i 1860 værdifulde romanske Kalkmalerier paa samme Vægs Inderside. Igen i Efteraaret 1900 fremdrog han et Sæt Malerier. Det er betagende at læse om de Rester, der endnu saa sent bestod af denne Udsmykning. Nu er der kun sørgelige Spor tilbage, men Akvareller af Zeuthen og Kornerup viser, hvor farverige disse Billeder fra Tiden 1200—1250 har været.

Allerede i 1868 foreslog Jac. Kornerup, at Kirken skulde istandsættes og anvendes som Ligkapel for Set. Jørgensbjerg, og igen i 1900 udtrykte han i en Afhandling Ønsket om en Istandsættelse, der indskrænkede sig til det nødvendigste for at bevare Vægmalerierne, der ellers gik deres Undergang i Møde. Da Historisk Samfund blev dannet i 1910, blev Sagen atter rejst, men paa en Henvendelse herfra i 1913 svarede Kirkeministeriet, at man savnede de nødvendige Midler i Øjeblikket til den Istandsættelse, som man indrømmede engang burde finde Sted. Igen i 1918 henvendte Samfundets daværende Formand, Rektor, Dr. Bertelsen sig til Ministeriet, der ikke turde stille nogen Bevilling i Udsigt, men lovede at fremme Sagen, hvis de fornødne Midler blev fremskaffet af Samfundet. Da Dr. jur. C. W. Westrup blev Kirkeværge, rejste han paa ny Sagen. Der blev nedsat en Komité, skaffet Penge, bl. a. ved en Basar i Palægaarden, og i 1924 var Istandsættelsen fuldført under Ledelse af Arkitekt Mogens Clemmensen. Det er en ædruelig og forsvarlig Restaurering, her er sket, en Bevaring og en historisk Tilbageføring, en nænsom og værdig Istandsættelse. Minderne om Pakhustiden fjernedes, i Korbue, Døre og Vinduer suppleredes det manglende Murværk, i Sydmuren genaabnedes de to oprindelige Vinduer fra Kirkens ældste Tid, i Nordmuren de tre fra senere Tid. Langsiderne fik ny Murstensgesims, Vestgavlen Top- og Fodtinder, svarende til Østgavlen.

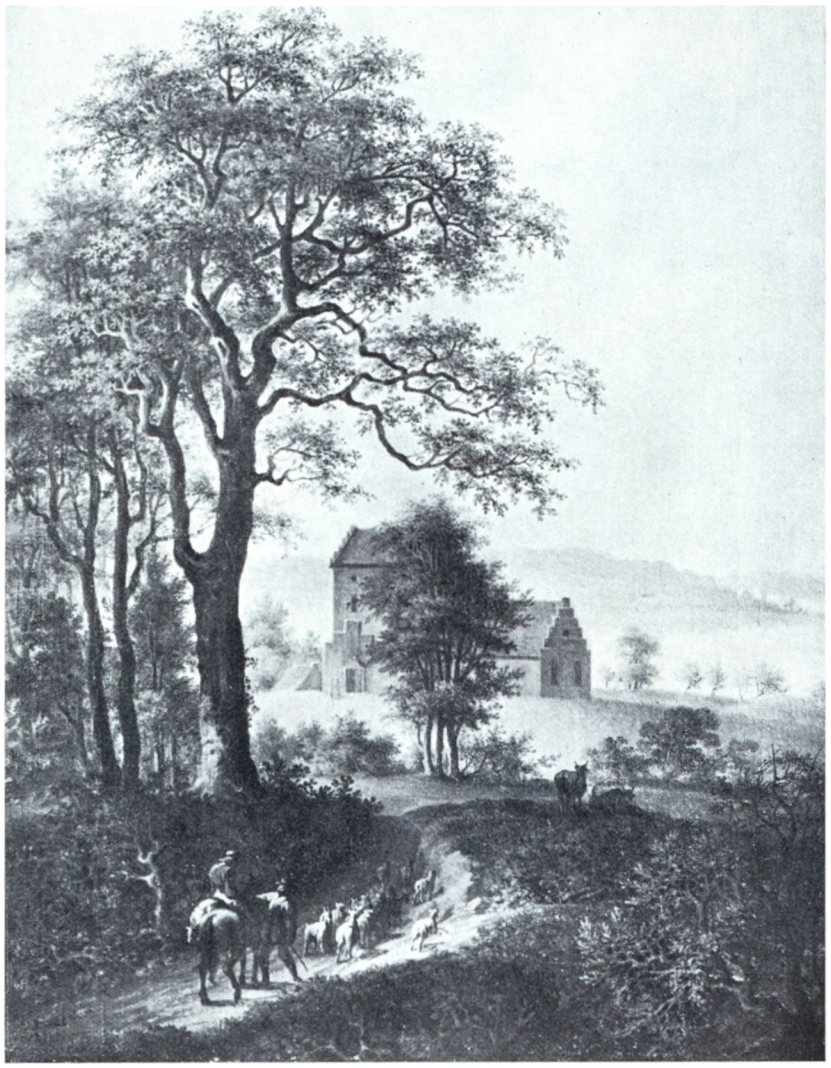

Set. Ibs Kirke. Maleri af S. Mygind 1812.

Vore Billeder viser Kirken før og efter Istandsættelsen. P. Holms Radering fra 1922 viser Kirken set fra Sydøst før Restaureringen, Vinduet til højre er tilmuret. Fotografiet efter Istandsættelsen er ligeledes taget fra Sydøst, man ser, hvorledes den gamle Kirke har ranket sig. Skibets Mure har nu et malerisk, spættet Udseende, idet nogle Partier snarest staar blanke, andre dækkes af gamle Pudsrester eller af ny, tynd Berapning. Gaar man ind, er der for den ikke særlig bygningskyndige ikke meget af Interesse, men saa meget mere for den, der søger Kendskab til den tidligromanske Kirkebygningskunst her hjemme. For Lægmanden uden særlige Forudsætninger er der over Set. Ib en Patina, som gør Indtryk. Den raa Kampestensbrolægning i Gulvet er et Minde fra Nedværdigelsen, den stammer fra Forandringen i 1816 til Pakhus. I Sydvæggen lige ved Døren ses en Niche til Vievandskar, og i Syddørens østre Karm en lignende rundbuet Niche, ligeledes sikkert beregnet til et Vievandskar — til dette sidste Træk kendes ikke nogen Parallel. Af Kalkmalerierne er der kun svage Spor tilbage, og de er endda ikke let at forklare.

I Auktionskonditionerne i 1815 var der med Hensyn til *Kirkegaarden* taget det Forbehold, at den ikke maatte afbenyttes til Bygning, Pløjning eller Saaning før Udgangen af 1828. Da den foreskrevne Frist var udløbet, blev den i en Del Aar anvendt til Agerland. Da skulde man tro, at den gamle Kirkegrunds Saga som indviet Jord for evigt var omme. Men saaledes gik det ikke. Kirkegaarden har oprindelig kun været lille. Mod Nord strakte den sig kun til en Linie fra det nuværende Redskabshus til den østlige Indgang. Imidlertid blev Set. Jørgensbjerg Kirkegaard for lille, og man havde derfor i 1836 *nord* for Set. Ibs Kirkegaards Nordgrænse købt et Grundstykke og udlagt det til Kirkegaard for Set. Jørgensbjerg. I Koleraaaret 1853 blev det paabudt, at alle Ligene fra hele Sognet skulde jordes ved Set. Ib, og nogle Aar efter blev det nuværende Redskabshus af Bindingsværk opført som Ligkapel. I 1870'erne endelig overgik baade det tilkøbte og den gamle Kirkegaard til Set. Jørgensbjerg. I Begyndelsen af dette Aarhundrede var hele Kirkegaarden ved Set. Ibs belagt, hvorfor der i 1906 blev anlagt en ny Kirkegaard for Set. Jørgensbjerg ved Set. Hansgade.

Set. Ibs Kirkegaard er nu atter døende. Naar dens Portlaager aabnes, er det som Regel for et Medlem af de Slægter, der har Gravsted herinde. En Undtagelse skete med Maleren L. A. Ring og hans Hustru, hvem der efter deres Ønske blev overladt et Gravsted, hvor deres Askeurner er nedgravet. I samme Gang ligger be-

gravet Kunstgartner F. W. Wendt og Lærer J. P. Andersen, to af Sct. Jørgensbjerg mest kendte Mænd fra nyere Tid, begge endnu erindret af den ældre Slægt. Paa Gravstenene læser man ellers de gamle Stednavne: Sct. Agnes, Margrethehaab, Kongemarken, Hørgaarden, Gedevad, Hørhusene, Ladegaardsmøllen o. s. v. Under det store Asketræ nord for Kirken har Skibsmægler Emilius Gram Gravsted, pietetsfuldt vedligeholdt af Familien. Spredt om paa de gamle Grave rejser sig Tuja, Taks og Liguster saa høje som Træer, om end nu stærkt medtagne af barbariske Vintre, og i Græsset mellem Gravtuerne finder man forvildede Eksemplarer af Krokus, Tulipaner og Forglemmigej og andre Blomster, som kærlige Hænder engang har plantet. Den gamle Kirkegaard gør ingenlunde et uvenligt Indtryk, og det smukke gamle Stengærde med Tjørnehækken er et karakteristisk Levn, som stadig holdes vedlige.

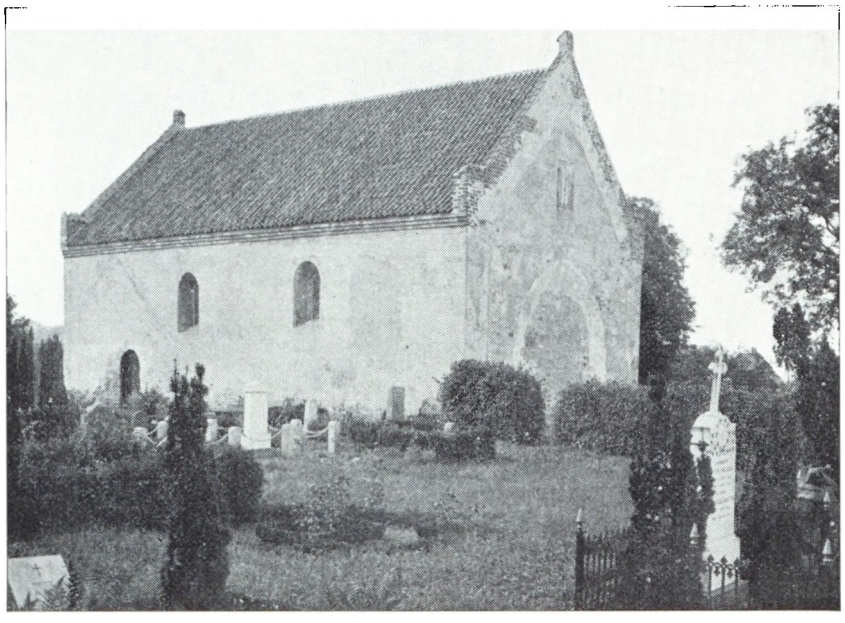

Sct. Ibs Kirke efter Restaureringen.

For den spadserende, Turisten eller den hjemlige, der linder ind paa den gamle Kirkegaard, er der et Par Ting at pege paa, som er Opmærksomhed værd. Ved Restaureringen i 20'erne var der Planer om at genopbygge Kirkens Kor, og en Sct. Jørgenbjergdreng, Skibsreder, Sir William Petersen, der i England havde arbejdet sig op til Rigdom og Storhed, men aldrig glemte Barndommen hjemme, stillede 20,000 Kr. i Udsigt til dette Formaal. Planen om denne Genopførelse af Koret blev opgivet, fordi den ikke faldt ind i den begrænsede Ramme, der var sat for Restaureringen. For at markere Koret blev paa dets Plads øst for Kirkemuren opstillet en Døbefont, hvoraf dog kun Kummen er bevaret. Den er af Granit, romansk i Stilen fra Valdemarernes Kirkebygningsperiode, dekoreret foroven og forneden med en Tovsnoning. Men om den er Kirkens oprindelige Font er omtvistet. Derimod staar der nu ved Gl. Frue Kirke inde i Byen opstillet en Kumme, som en nogenlunde sikker mundtlig Tradition vil vide er fra Sct. Ib. Den blev i sin Tid købt fra Ladegaardsmøllen, hvor den henlaa mellem andre sammenkøbte Sten, og den bekendte Roskilde-Original, Otto Mellerup, »Tummelumsen«, vidste om den at fortælle, at hans Far, Møller Mellerup, Ladegaardsmøllen, havde sagt ham, at Kummen i sin Tid har staaet i Sct. Ibs Kirke. Denne Tradition er vist ikke at kimse af.

Naar saa den spadserende forlader Kirkegaarden ad Laagen mod Vest, staar man ved Byens smukkeste og bedst bevarede Kildeparti. Som en glemt og hengemt Idyl rinder Sct. Ibs Kilde ustandseligt i sin Fraadstensgrotte ned i et lille Bassin. Fire smukke Kastanietræer skærmer Kilden og danner Sommeren igennem et skønt Løvtag over Grotten. Sct. Ibs Kilde er en Idyl — den er Livet, det evigt rindende, op mod de Dødes Have.

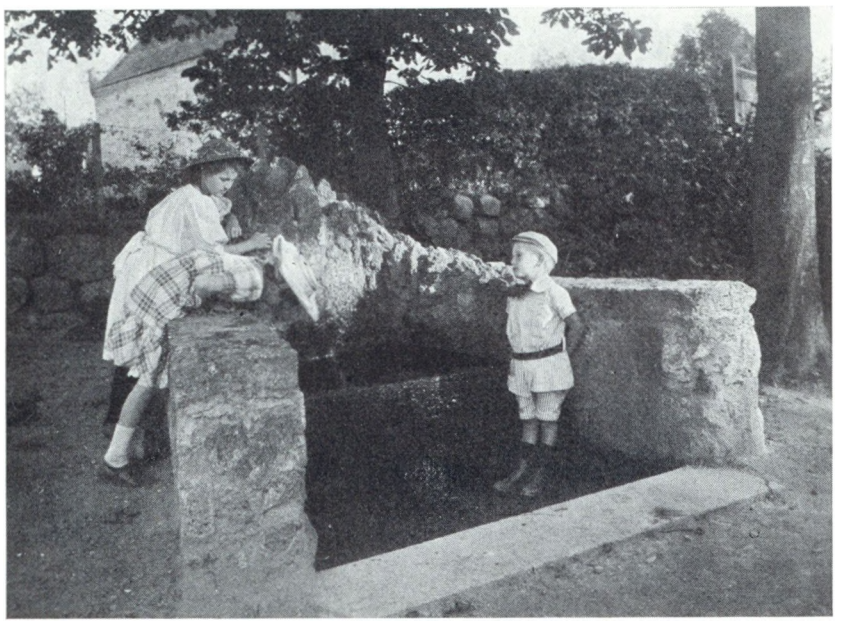

Sct. Ibs Kilde.

CYKLENS FORLØBERE

AF J. P. JENSEN-DARUP

En Sommerdag, da jeg var en 4—5 Aar og løb og legede oppe paa Kirkebakken, som ligger en 3—400 Alen nord for Darup, kom der en Mand fra Roskilde paa saadant et løjerligt Køretøj. Der var to Hjul paa; men det ene løb foran det andet. Han traadte den paa et Par Sving, som sad paa det forreste Hjul, og da han naaede Bakkens Top, satte han Benene op paa et Par Knage — og Kors hvor den nu skar ned imod Byen. I den følgende Tid saa jeg flere Gange dette mærkelige Køretøj og blev klar over dets Form og Konstruktion i alle Maader. Hjulene var saa spinkle, som det kunde lade sig gøre — lavet udelukkende af Træ med Jern om. De var lige store, vel en fem Kvarter i Diameter og med halvanden Meters Afstand imellem. Manden sad omtrent midt imellem dem og saa lavt, at han let kunde naa Jorden med Benene. Paa Baghjulet var anbragt et Par Kasser med Glas og Glarmesterværktøj.

I lange Tider drømte jeg baade Dag og Nat om saadant et herligt Køretøj.

Sommeren 1881 kom en Mand i Besøg i mit Hjem. Det var Fars Fætter, der havde været i Amerika i mange Aar. Jeg kan endnu efter disse mange Aars Forløb saa tydeligt i Tankerne se denne høje Mand, som han kom ned ad Stien med Slængkappen over Skulderen og Støvler med riflede Saaler, der stak langt ud over Støvlefoden. Han fortalte mange morsomme Ting derovre fra. Bl. a. om et Slags Køretøj, som de kaldte Velocipede. Det var et Hjul »saa stort« — og saa holdt han Haanden helt op til Bjælken i Stuen — og bagefter løb et lille Hjul knapt en Alen højt; paa begge Hjul var Gummi.

I fremmedes Nærværelse maatte vi Børn ikke mæle et Ord; men han har sikkert kunnet se, at mine Øjne skinnede særlig stærkt, da han fortalte om denne Vogn, saa han gav sig Tid at forklare mig meget omstændeligt, hvordan den var indrettet i alle Maader. Fra den Dag havde jeg kun et eneste rigtig stort Ønske: at komme i Besiddelse af saadant et Køretøj eller da et noget lignende.

Min Far var Hjulmand og havde saaledes let Lejlighed til at faa fat i Træ, der særligt egnede sig til saadant et stort Hjul. Det øvrige regnede vi jo ikke stort med. Far fik nu ogsaa Interesse for det og hjalp mig med, hvad han kunde overkomme. I Løbet af et godt Aars Tid var den første hjemmelavede »Væltepeter« i saa god Orden, som vi kunde faa den. Smeden i Kamstrup lavede alt Jerntøjet, og efter et Par Omlavninger var ogsaa det saare godt. Det store Hjul var knapt 2 Alen i Diameter.

Nu kom der en lang Tid med Øvelser i at køre den. Der skal jo næsten akrobatisk Balancekunst til for at sidde saa langt fra Jorden uden at svimle, og næsten hver Dag gik der noget i Stykker. Jeg maatte til sidst lave det store Hjul om, saa Egerne, der først var af Træ, nu blev Staaltraad. Paa den kørte jeg nu næsten hver eneste Dag, og fik den til sidst solgt til en Smedesvend, som skulde give 1/4 Øre for den første Del, den bestod af og siden dobbelt op; men da dette blev til flere Tusind Kroner, fik han den for 20 Kr.

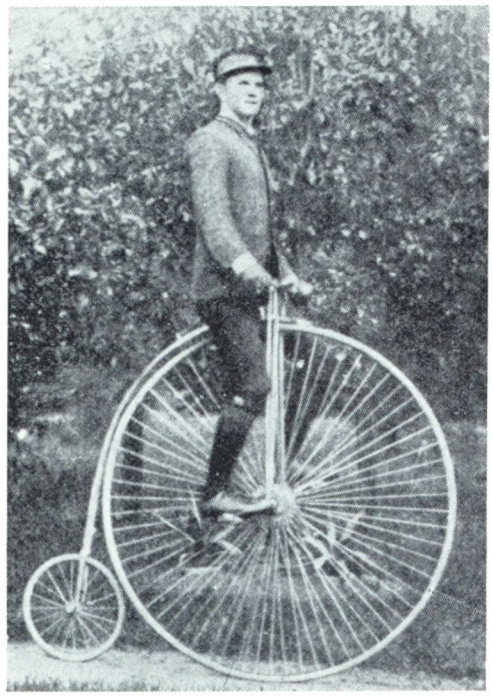

Velocipede fra c. 1880.

1888 fik jeg saa en rigtig Velocipede — akkurat Mage til den (tror jeg da), som Amerikaneren fortalte om. Det var et dejligt Køretøj. Paa den kørte jeg paa Arbejde om Hverdagen og hele Sjælland rundt om Søndagen. Hestene stejlede inde paa Marken, og Folk, jeg mødte, vendte sig og saa med betænkelig Mine efter mig. Den forskaffede mig uhyre mange Glæder, men ogsaa megen Ærgrelse. Kunde jeg huske alle disse Viderværdigheder, den høje Cykle har forskaffet mig, og vilde jeg nedskrive dem, kunde de fylde flere Sider.

Jeg mødte midt i Snoldelev By et Læs Gødning, og bagefter løb et Aarsføl; da jeg mødte dette, vendte det modsat Front og gav mig begge Bagben lige midt paa Hjulet med saadan en Kraft, at baade »Peteren« og jeg røg gennem Dyrlægens Tjørnehæk og midt ind i Haven. Jeg maatte bære Køretøjet til Roskilde, hvor der forestod en større Reparation. Der var jo kun en eneste Mand, der vilde have med dette at gøre, og han havde endda mange andre Jern i Ilden.

En Gang kørte jeg paa Arbejde og havde en lang Jernvinkel hængende ved Siden. Denne kom ind i Hjulet, just som jeg kørte ned ad en temmelig stejl Bakke. Put — der laa jeg med Ansigtet skurende hen ad en stenet Byvej. Der var Folk paa Marken tæt ved, og jeg blev kørt hjem paa en Møgvogn.

For Letheds Skyld sattes Sædet jo saa nær som muligt lodret over Hjulets Midte, saa der skulde ikke ret store Ujævnheder til, før den vippede forover; og naar Benene havde deres Plads tæt bag det temmelig lange Styr, var det ganske umuligt at faa dem fri, før efter at Bryst eller Ansigt havde naaet Jorden.

I Efteraaret 1892 blev jeg som Soldat Cykleordonnans; men da havde vi, hvad vi kaldte Kusionringe paa de almindelige lave Cykler. I Forvejen havde jeg haft en Cykle med røde, massive Ringe; men i flere Aar efter min Soldatertid havde jeg min høje Cykle og betragtede den som langt Nr. 1.

Saa kom Luftringene, som i de første Aar var meget usikre at køre paa. Paa en Vej, bare fra Roskilde til Ringsted, kunde man i Vejgrøfter og ved Gærder langs Vejen se Folk staa og lappe Cykle.

Jeg har prøvet mange Slags Befordringer: Ko — Hest — lav Cykle — Motorcykle — Automobil — Jernbanetog (ja, endog »Den flyvende Skotte«) — Flyvemaskine og Ballon; men aldrig nogensinde tror jeg, at jeg har været saa veltilfreds, som naar jeg en dejlig Søndag Morgen i en let Dragt med Riflen paa Nakken fra min høje Hest saa ned paa alt det lave, medens jeg rullede til Kapskydning et eller andet Sted i Amtet.

SPORT OG IDRÆT I 1944

AF KARL JAKOBSEN

Paa mangfoldige Omraader er der vendt op og ned paa Tingene, siden den første Artikel om Sport og Idræt stod i »Jul i Roskilde« for blot 8 Aar siden. Det har været otte begivenhedsrige Aar — Aar, hvor Verden — den ganske Verden — for fem af Aarenes Vedkommende har følt Krigen og dens Gru. For 8 Aar siden, i 1936, blev den sidste Olympiade holdt, og hvornaar den næste kommer, staar i Dag hen i det uvisse. Store Forandringer har fundet Sted, og selvom Sportens Udøvere i Roskilde stadig dyrker de mange forskellige Idrætsgrene: Gymnastik, Roning, Atletik, Svømning, Boksning, Brydning, Tennis, Ridning, Sejlsport, og hvad man ellers kan nævne, er det alligevel, som om der mangler noget. Den *Fremgangslinje*, den nulevende Generation har oplevet, og som navnlig var mærkbar i det sidste Tiaar, før det store Opgør tog sin Begyndelse, er ikke mere til Stede i samme Omfang som tidligere. Jo, Krigens Tryk mærkes ogsaa indenfor den danske Sport og Idræt. Aarsagerne er iøjnefaldende. Der bydes i Dag ikke de Kaar, vi kendte i tidligere Tider. Tror man ikke, de stadig vanskeligere Trafikforhold spiller ind? Interessen og Energien fra de lyse og festlige Dage er ikke den samme, naar Tiderne byder paa Mørklægning, Mangel paa Materialer og meget andet.

Alligevel er der Lyspunkter. Der arbejdes noget mere afdæmpet, men Interessen er nogenlunde vedligeholdt, og ny Tilgang af Ungdom har der været for de gamle, der faldt fra. Naar Fredens Dage holder deres Indtog, vil der snart komme Fart i Arbejdet, og de mange Opgaver, som man paa Grund af Forholdene ikke har kunnet tage op til Løsning, vil da se deres Realisation.

Vinderne af det sjællandske Mesterskab i 4×400 m Stafetløb.

Livet paa Fjorden fortjener i Aar at komme i forreste Række. Vel har Sejlsporten ikke Mulighed for at blive Hvermands Sport; men der findes ikke mange Roskildensere, som ikke i Sommer har frydet sig over de mange flotte Skibe, der har krydset Fjorden. Roskilde Sejlklub har faaet Vind i Sejlene i mere end en Forstand. Roskilde Havn har i Aar været Provinsens Langelinje. Ikke alene har vor hjemlige Flaade faaet adskillige nye Fartøjer, men Københavnerne har — ogsaa paa Grund af Forholdene — lagt deres Sejlads til disse Breddegrader, og de har faaet Øjnene op for, at smukkere Omgivelser findes ikke mange Steder i vort Land. Vi har haft en herlig Sommer for Sejlsportslivet. Vinden kan ikke rationeres, og der har været Vind nok paa Fjorden, saa Sejlene har kunnet fyldes, og de slanke Skuder har kunnet skyde frem. Der har hersket et Liv ved Roskilde Havn og paa Roskilde Fjord som ingensinde tidligere. Se til de af Roskilde Sejlklub arrangerede Kapsejladser! Tidligere har man været tilfreds med en Deltagelse af en Snes Baade. I Foraarskapsejladsen naaede man op paa et Deltagerantal af 45 — ikke mærkeligt, at den blev kaldt *Storkapsejladsen*. Kapsejladsen i Efteraaret sprængte imidlertid alle Rammer og alle Forventninger med Deltagelse af 115 Baade. Det blev alle Tiders største Kapsejlads paa Roskilde Fjord, sagde sagkyndige. Det var Eliten af Sejlbaade, ikke alene fra København, Frederikssund og Roskilde, men ogsaa fra Holbæk, Køge og flere andre sjællandske Byer. Det blev en Oplevelse, ikke alene for de aktive Deltagere, men ogsaa for de mange Tilskuere, som fra Kysten fulgte Dysten mellem de mange Baade. 1944 blev et stort Aar for Roskilde Sejlklub og for Sejlsporten i denne By. Ogsaa i de kommende Aar tør man forvente, at Sejlklubben i Roskilde vil blive Arrangør af store og spændende Sejladser.

Roskilde Boldklub af 1906 — det er jo navnlig Fodboldspillet, der formaar at samle et stort Publikum — har i Aar ingen Laurbærblade at vise frem. I A-Rækken blev Boldklubben fra Køge Sjællandsmester. Slutkampen stod i Roskilde, og R. B. blev da Nr. 2. R. B. har i Aar faaet en meget betydelig Tilgang af nye og unge Medlemmer, og indenfor Klubben haaber man inden længe paany at kunne naa op i Mesterrækken.

For Roskilde Roklub og Dame-Roklubben gælder det, at Sommeren 1944 har været endog meget god for den Sport, disse Foreningers Medlemmer dyrker, og Tennisspillerne kan melde det samme. Roskilde Rideklub arbejder sikkert og støt som altid, medens Roskilde Cyklering mangler Materialer, A. I. R. har kunnet passere sit 25 Aars Jubilæum i Fremgang, efter at denne Bokse- og Brydeklub i nogle Aar har været i Stagnation. I det forløbne Efteraar har den paany været Arrangør af betydelige Stævner. A. I. K. har haft Medbør og har vundet Anerkendelse for sine Arrangementer, som udelukkende har budt paa Boksning. Roskilde Gymnastikforening, der nu igennem flere Aar har været den eneste Klub i Roskilde, som varetog Svømningen, har i denne Sportsgren sikret sig to Sjællandsmesterskaber ved Sommerens Stævner. Minna Larsen erobrede Mesterskabet i Bjergning for Damer og Jytte Parliin Mesterskabet i 100 m fri Svømning for Damer. I Gymnastik blev Foreningens Idrætshold i Aar Sjællandsmester, medens det for en Gangs Skyld ikke var muligt for Eliteholdet at naa frem som Nr. 1. Roskilde Gymnastikforening fejrede i Efteraaret sin 20-aarige Bestaaen.

En af de Foreninger, der kan møde med betydelig Fremgang, er Atletikklubben »Hellas«. Allerede tidligt i Foraaret skabte Klubben Sensation paa Sjælland ved i det 3 km lange Terrænløb at besejre det uovervindelige Hold fra Helsingør og vinde Aarets første sjællandske Mesterskab. Hen paa Sommeren viste de helt store Resultater sig. Poul Petersen naaede paa 800 m at komme ned paa under to Minutter — een af de Ting, der for en Atletikmand er et af de store Maal. Et andet Lyspunkt for saavel »Hellas« som for Dansk Atletik i Almindelighed var Just Borch Jensens Gennembrud paa

1500 m, hvor han med sit 4,01 paa en Gang svang sig op i den danske Elite. Atter i Aar vandt Klubben det sjællandske Mesterskab i 4 × 1500 m Stafetløb i en Tid meget nær den sjællandske Rekord. Ved de sjællandske Mesterskaber i Slagelse tegnede et Hellashold sig endvidere for Mesterskabet i 4 × 400 m Stafetløb og satte ny sjællandsk Rekord. For første Gang blev der i Aar holdt sjællandske Mesterskaber for Kvinder, og ved denne Lejlighed opnaaede Lilly Nielsen og Sigrid Andersen at blive Mestre i henholdsvis Kuglestød og Discoskast, og i den sjællandske Holdkamp vandt de ret uventet Mesterskabet foran Birkerød. Endelig kan nævnes, at Holger Petersen vandt det sjællandske Mesterskab i 400 m Hækkeløb.

Cyklesporten har været generet af en foreløbig Mangel paa Materialer, men D. B. C.s Stjerneløb blev dog atter gennemført, og Chr. Petersen fra Horsens blev Løbets Vinder i Tiden 2,56,14.

Der har til Trods for Aarets mangeartede Vanskeligheder været arbejdet over en bred Front. Store og opsigtvækkende Resultater har der ikke været, og Krigen har som nævnt ogsaa øvet sin Indflydelse paa Idrætten. Stjernedyrkning har vi ikke kendt til i det forløbne Aar, og Resultater og Præstationer, der overstraaler foregaaende Aars Indsats, har heller ikke været at finde; men der arbejdes dygtigt og godt indenfor alle Foreninger. Der har været Tilgang saa godt som overalt, og mange gode Emner er dukket op — Emner, som lover godt for Fremtiden.

Ogsaa i Aar har der været større Arrangementer, som flere Klubber i Fællesskab har staaet for. Der er først og fremmest »*Sportsugen*« — den tredie i Rækken. I denne deltager adskillige Hundrede aktive Idrætsmænd; men den er endnu ikke blevet til det, den kan blive. Efter Krigen maa Sportsugen anlægges efter en større Maalestok og under en noget anden Form. Hvorfor kan den ikke skabes om til en Folkefest? Det sportslige er ikke nok ved denne »Uge«, hvis Formaal er at skaffe Penge til Arbejdet fremefter. Et andet festligt Arrangement har været Fagenes Fest. Det har ganske vist ikke meget med Sport og Idræt at gøre, udover at tre af Byens Sportsforeninger, Hellas, R. B. 1906 og A. I. K. staar som Arrangører. I Aar gav denne Fagenes Fest hver Klub et Overskud paa smaa 2000 Kr. Det er rare Penge at have til Træner, Lokale o. s. v.

Efter Krigen melder de store Opgaver sig, og der er flere, som nødvendigvis maa løses hurtigt. Træningsforholdene er i Roskilde saa daarlige, som de overhovedet kan være. Klubberne maa vedblivende nøjes med Skolernes Gymnastiksale, og det er en utilfredsstillende Løsning Aar efter Aar. Der maa skaffes bedre Træningsforhold, og man maa med andre Ord i Gang med *Idrætshallen*, naar Materialerne paany kan fremskaffes. Indenfor Sportskredse i denne By er man i Dag tilfreds med, at Hallens Opførelse ikke er blevet paabegyndt under Krigen; men man venter, at Hallen, naar den en Gang kommer, maa blive saa stor og moderne, at den helt ud kan opfylde de Krav, der vil blive stillet til den.

I en overskuelig Fremtid haaber Idrætsfolkene paa Rejsningen af Idrætshallen, og man forventer tillige en snarlig Udvidelse af Idrætsparken, som nu i en halv Snes Aar har haft alt for snævre Rammer.

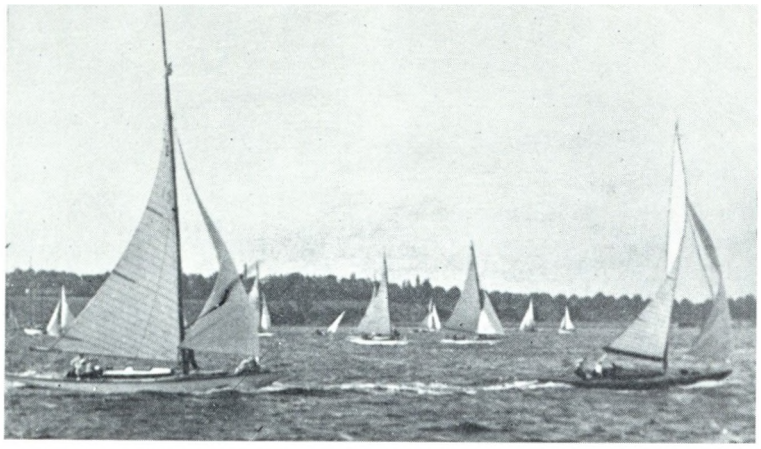

3. September holdes Kapsejlads paa Roskilde Fjord med 115 deltagende Baade.

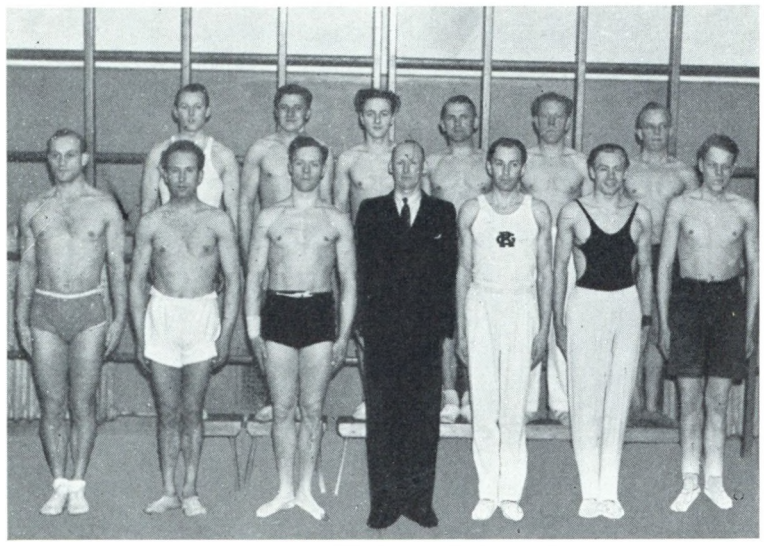

Roskilde Gymnastikforenings Idrætshold, Sjællandsmester i Gymnastik.

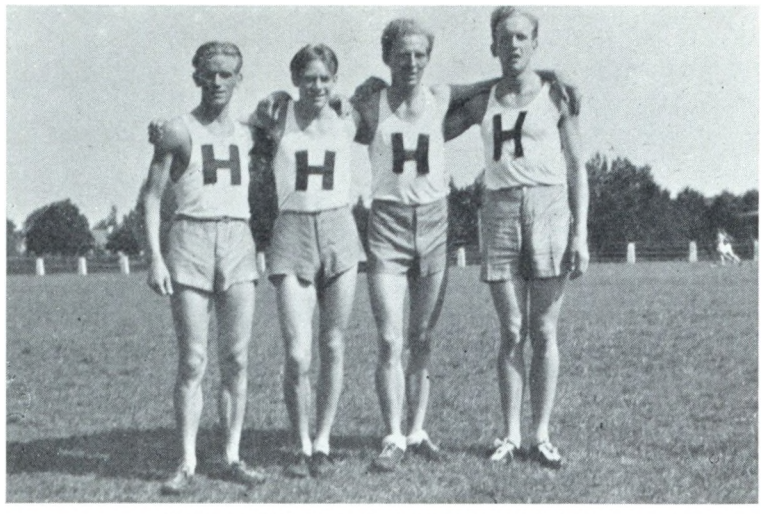

Vinderne af Mesterskabet i 4×1500 m Stafetløb.

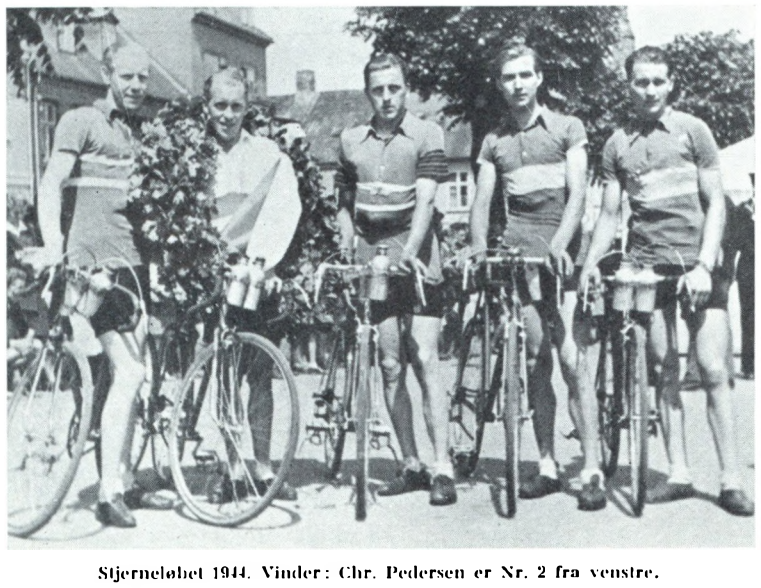

Stjerneløbet 1944. Vinder: Chr. Pedersen er Nr. 2 fra venstre.

MIN BARNDOMS JUL

AF L. P. BIGAARD

Ind under Jul var Barndomsaarenes fagre Dage fulde af Anelser og Spænding. Travlhed overalt, baade ude og inde, hvor Forberedelserne til den store Højtid begyndte allerede midt i Oktober, og dermed fyldtes Barnesindet med Forventninger om den frydefulde Tid, som nu stod for Døren.

I vort gamle Hjem begyndte vi med Lysestøbning, naar de to store, fede Faar var slagtet til Husholdningen ved Mortensdags Tid.

En saadan Aften var en dejlig Fest, hvori alle Gaardens Folk deltog med Liv og Lyst, ... oplagt til Spøg og oplagt til at fortælle og høre Historier. Mor var Leder af dette interessante Arbejde, og til at begynde med syntes jeg altid Mor iførte sig en meget alvorlig Mine, men efterhaanden som Arbejdet skred frem til hendes Tilfredshed, kom det gamle, kendte Smil frem hos Mor — Arbejdssmilet.

En kort Stige blev lagt imellem to Træstole, hvor man kunde hænge de glatte Pinde med deres fire af Bomuldsgarn tvundne Traade (Tanden); disse blev dyppet i den flydende Talg Gang paa Gang til Lyset havde den Tykkelse, som Mor ønskede. Talgen holdtes flydende ved først at komme kogende Vand paa Bunden af en »Stampekærne«, som benyttedes til Beholder; men gentagne Gange maatte Talgen opvarmes for at holdes flydende. Disse støbte Tællelys blev ofte ret pæne, glatte og ensartede, naar Dypningen foretoges omhyggeligt, ... og dette overvaagede Mor.

Af den grumsede Talg støbtes »Tællepraasen«, Kvindernes Lys, naar de ved Aften bevægede sig i Køkken og Bryggerske. En saadan »Tællepraas« kunde man klistre paa en Væg, og ved denne svage, flakkende Flamme maatte Kvinderne vejlede sig under Arbejdet.

En saadan Aften blev der fortalt Historier, mest om Spøgelser og troløs Kærlighed, sunget en Vise om Soldatens Tapperhed og Ensomhed paa sin farlige Post, og Aftenen sluttede med et Stykke Ostebrød og en tynd Slat Kaffe med et Stykke Kandissukker.

Nærmere imod Jul kom den store Dag, hvor de to Husholdningsgrise maatte lade Liv, og samtidigt 12 à 14 Gæs, som var indkøbt i August til at gaa paa Stubbene i Efteraarsmaanederne. Allerede ved Tretiden om Morgenen vaagnede Gaardens Folk igen til Daad, Mor og Storpigen med deres »Tællepraase« i Haanden. Pigen fyrede op under den store Grubekedel, og Mor var her og var der, og Mor var allevegne, og Far med sin Lygte med det sparsomme Lys var i Stalden sammen med Karlen og Drengen ved Kreaturenes Røgt. Præcis Klokken fire mødte gamle Per Nilen, der var kendt for sin Fingernemhed i at pille Gæs. Min Skole- og Legekammerat Jakob fulgte med, naar Slagtningen skulde foregaa hos os, til stor Glæde for mig, der ogsaa tidlig var paa Stikkerne for ikke at spilde et Minut ved Dagens Begivenheder.

Naar Morgenmaden med Spegesilden og Fedtebrødet, de to traditionelle Snapse til de mandlige, voksne Medarbejdere samt en Kop Kaffe med et tyndtskrabet Stykke Smørrebrød, var indtaget, begyndte man Juleslagtningen. Mor stod ude i Bryggerset med opsmøgede Ærmer og det store grove Lærredsforklæde om sig, og Far hvæssede sin bedste Slagterkniv, som han rakte Mor stilfærdigt. Det store Vaskekar blev trillet hen midt paa Gulvet, hvori »Lyskællingen« blev anbragt (en høj Jernstang med Fod, lidt kunstfærdigt forarbejdet med Lysestage i øverste Ende). Omkring Karret blev anbragt fem gamle Træstole til de voksne, der skulde plukke Fjerene af Gæssene. Vi to Drenge hentede Gæssene fra Gaasestien og bar disse skrigende, smukke Fugle til Retterstedet. ... Som Mor stod der med Slagterkniven og sin alvorlige Mine, lignede hun slet ikke sig selv. Det var hende aabenbart en Sorg nu at skulle dræbe sine kære Dyr, som hun havde været med til at fodre. Gaasen blev nu holdt over Karret, og som det hed »nakket«, hvorefter Mor med sin skarpe Kniv skar Nakken over paa det Sted, hvor Fjerene var plukket af, og lod det varme Blod flyde ned over Pølsespanden med Byggrynene til herlig Gaasepølse. En gammel Klud blev nu bundet om Saaret, og Plukningen begyndte. Snart fløj Fjer og Dun over Karret og satte sig i Mændenes Skæg og Haar, saa de blev ukendelige. Snakken forstummede, og kun Spørgsmaal besvaredes kort, for ikke at faa fyldt Munden med de fine, svævende Dun. Jakob hviskede til mig: »Se de to Gamle derhenne, de ligner grangivelig to Julenisser«.

Naar en Gaas var færdigpillet, blev den af Mor omhyggeligt skoldet i Grubekedlen. Ved Daggry var gerne Slagtningen tilendebragt, og efter en omhyggelig Rensning og Vaskning kom vi alle ned i Kælderen, hvor alle Gæssene laa paa et langt Bord, renskoldede og glatte til Opskæring. Mor kunde sige: »Ja, vore kære Husdyr lever jo kun for at dø«.

Efter et lille Pust og igen en Bid Brød kom Turen til de to store Husholdningsgrise, og nu var det Far, der førte Kommandoen og udførte Slagtningen, hvor Mor igen tog imod Blodet til Blodpølsen, som var saa eftertragtet. Naar de store Grise var ophængt i Indkørselsporten, og Far havde skaaret dem op og udtaget Indmad og Fedt, kom Bedømmelsen over deres Vægt. Bedømmelsen over Svinenes Vægt endte ofte med Væddemaal, og Aftenen efter holdtes Pølsegildet med Ribbensteg og varme Pølser, Kaffe og Kager og en Kaffepunch til Mændene...

Jeg husker ved saadan et Pølsegilde, at vor Tærskemand sagde til Mor: »Det er knorteme god Pølse, du laver Sidse Marie, der er jo Rosiner og Fit for hver eneste Snit«. Mor sagde med et Smil: »Tak for Opmærksomheden Søren«. Saadant et Pølsegilde sluttedes gerne med en Firkort eller Sjavs.

Far blev meget ofte benyttet som Slagter, naar Husmandsgrisen skulde slagtes til Jul, og det var Far en Glæde at kunne række en hjælpende Haand i disse smaa Hjem, som Far og Mor var Venner med. Og som Dreng blev jeg budt med sammen med mine Forældre til disse uforglemmelige Pølsegilder i Husmandshjemmene. Det var virkelige Feststunder, fornøjelige Aftener med en meget stor Gæstfrihed, munter Passiar, et Spil Kort, »Brus« eller »Sorteper« til megen Moro.

Engang var der en lidt pengegridsk Gaardmand, der spurgte Far: »Hva' faar du Kristian Pedersen for at slagte de mange Husmandsgrise?«

Far sagde roligt uden at blinke: »Jeg faar pinte Lov at beholde Hovedet for hver Gris, som jeg slagter«.

»Ded er knirkeme en god Forretning Kristian«.

Og Gaardmanden gik — vel nok med et Stænk af Misundelse — for at bringe dette videre paa Torvet. Men formentligt har en eller anden retledet Manden, at det ikke var Grisens Hoved, som han fik Lov at beholde, men sit eget Hoved. Gaardmanden spurgte i alt Fald aldrig mere Far om Slagterlønnen.

— — —

Op under Jul begyndte den omhyggelige Rengøring i alle Kroge, intet Sted maatte forglemmes i hele den gamle Gaard. Og Hyrdedrengen blev et Par Dage før Jul indbudt til at holde Jul og være behjælpelig med den store Rengøring, ogsaa Lænkehundens Hus maatte han rense og give ren Rughalm. Lillejuledag kom Brødkusken med alle de dejlige Julesigtekager, som var Datidens Julegaver. En 12 Punds Sigtekage til Karlen, Storpigen og Tærskemanden og et 8 Punds til Dreng og Lillepigen, som Far uddelte med gode Juleønsker til alle Tjenerne, og som Tjenestefolkene samme Aften bar til deres Hjem.

Min Bedstefar, den kraftige og stærke Mand, listede om, rygende paa sin kære Pibe og gav et venligt Ord til os ved Arbejdet og mindede om den store Højtid, der nu stod for Døren. Ofte gik Bedstefar ind til Mor, hans eneste Datter, og fik en lille lun Passiar, imens han gav en Haandsrækning i Travlheden. Bedstemor derimod holdt sig inde ved sit Haandarbejde i Aftægtsstuen.

Gaardmand Chr. Pedersen og Hustru Sidse Marie. 1919.

Gamle Margrethe havde ude fra Skoven bragt en pæn Grankvist, som hun bar hjem sammen med det Sankebrænde, hun møjsommelig havde samlet paa den ugentlige Skovdag, hvor fattige Koner havde Grevens Tilladelse til at samle udgaaede Grene, der var faldet fra Træerne. Disse tunge Byrder bar Margrethe paa sin gamle Ryg den lange Vej fra Skoven, og det var med et stort Glædessmil hun kom ind og afleverede Grankvisten til Mor, der ogsaa rigeligt betalte den rare, gamle Kone med nogle Fødevarer, som hun kunde sætte Smag paa i Julen. Vi holdt alle af gamle Margrethe, der boede i et lille Hus, som Bedstefar havde ladet bygge til deres trofaste Tjenestepige.

Mor plantede Grankvisten i en grøn Smørbøtte og satte tre Lys paa Kvisten, og det var Gaardens Juletræ.

— — —

...Juleaftens Dag oprandt med sine forunderlige Anelser og med sin Travlhed, hvor den sidste Haand skulde lægges paa det store Rengøringsarbejde, saa alt var tilendebragt, naar Kirkeklokkerne ringede Jul over Land og By.

Nu lød de malmfyldte Klange deroppe fra Rye Kirke, og alle gik da i Gang med at rense og vaske sig, før man kravlede i Søndagstøjet. Far klippede omhyggeligt Skæggekransen, børstede Tøjet og blankede sine Træsko, og Kvindfolket pyntede og puslede ved Kistetøjet, saa det straalede til Fest.

Hyrdedrengen gik ud til Lænkehunden Karo, klappede og kærtegnede ham, vaskede hans Ædetrug og derefter gav ham Julemaden med de kendte Ord: »Nu har mit og dit, det gode, begyndt Karo«. Hunden sprang i Vejret af Glæde, som den forstod Begivenheden, og favnede Lars, som om den vilde sige: »Løs hellere min tunge Lænke«.

Saa var den store Højtid inde, Far havde sat sig til Rette paa Bordendesbænken ved Bordet med den hvide Dug og de tre hjemmestøbte Lys, som stod i fint pudsede Messingstager imellem de to store Ølkrus med det liflige, hjemmebryggede Juleøl. Bedstefar, Bedstemor, Husmanden, Karl og Drenge kom nu ind i den simple Dagligstue og ønskede med et stort Smil Far og Mor glædelig Jul; med Pigerne kom der udefra Stegerset en herlig Stegeduft, som bragte Næsefløjene til at vibrere baade for gamle og unge. Naar alle havde taget Sæde om det gamle Egetræsbord, kom Pigerne med to store Lerfade med dejlig Risengrød med Smørhuller dobbelt saa store som ellers. Stilfærdigt sagde saa Far: »Ja, saa har vi igen naaet Jul, velkommen og glædelig Fest«. Under megen Munterhed nød man den gode Mad, takkede for Mad ved Haandtryk, hvorefter Far undertiden læste en morsom Historie fra Husets mest kendte Bog, »Folkets Almanak«, som Far ved sin Roskildetur før Jul havde købt hos sin Købmand, P. A. Schram. Nu satte Mor Grankvisten med dens tre Lys ind i Stuen, vi stirrede alle et Øjeblik paa den, til Mor af Besparelseshensyn slukkede Lysene... Trods alt, for Datiden en herlig Stund for en Barnesjæl. Derefter blev der budt paa Kaffe og Kager, Punch og Æbleskiver i lange Baner. Man spillede et Slag Firkort, og i Pauserne drøftedes ofte Ofrets Størrelse til Præst og Degn; dette skulde Juledag afleveres i en lille Offerseddel med Navn og Adresse.

— — —

En herlig Juleaften var tilendebragt, som alle takkede hjertelig for, og efter en sød Nattehvile, en dejlig Julemorgen, hvor Kirkeklokkerne kaldte paa Gammel og Ung, hvor festklædte Mennesker vandrede mod den hvidkalkede Landsbykirke.

...»Ja, der er noget herinde, ...et straalende Minde med Kjærter og Sang... Om Julen derhjemme, ... derhjemme hos Mor engang«.

Aarets Vise.

Mel.: Hjalmar og Hulda.

At Domkirken hidtil var Roskildes Pryd,
hvert Skolebarn altid har vidst.
Den tiltrak Turister fra Vest, Nord og Syd,
men den blev for gammel tilsidst.
Den tabte jo faktisk det meste af Glansen,
da vi engagered' *Margrethe Knud Hansen.*
Turisterne kommer for Frøk'nen at se,
jo, det er en vældig Reklame-Idé!

Nu havde vi ellers faa'et Spirene smurt
af *Nissen* fra Zonen, De ved.
For Nissen var Turen derop kun en Spurt,
og glad og tilfreds gik han ned.
Vi Nissen bør hædre med Piber og Trommer,
Vejrhanerne viser, hvorfra Vinden kommer,
de drejer sig rundt, som de gjorde i Fjor,
den ene mod Syd og den anden mod Nord.

Hvis noget skal fredes, vi ringer til *Sachs,*
han freder hver Bakke og Sti.
Hr. Fogts Hus i Lyndby skal nedrives straks,
Udsigt til vor Fjord være fri.
Han ønsker en Strandpromenade langs Fjorden
og tænker en Tanke — maaske i sin Vorden:
»Fjordvilla«, en statelig Bygning at se,
hvad om vi fik fredet den i Klasse B!

Dengang der var Spærretid i København,
vi havde en hyggelig Tid.
Jernbanehotellet blev landskendt af Navn,
her sprudlede Gæsternes Vid
ved Middag, til Aften, i Nætterne silde,
de drikker, sa' Værten, og slaas som de Vilde.
Da Gildet var ovre, blev Retten saa sat.
Nu har baade Værten og de os forladt!

Kartoflerne bliver det smaat med i Aar,
før vi ser os omkring, er de væks.
Det kender Hr. *Kruse*, der bare formaar
af syv Tønder at høste seks.
Nej, saa har han mere Sukces med Kloaker,
hvor Sønderlunds Borgere dybt rørt ham takker.
K. Jensen er med i Kloakringens Kamp,
det gungrer af de forurettedes Tramp.

Naar Folket nu ikke en Afgift kan li',
saa skal den selvfølgelig væk.
Tror *N. C.* og *Augsburg* de har Sympati
i Sønderlund — ikke et Kvæk!
K. Jensen, sa' N. C., er ingen Novice,
hans Indsigt i Stigning paa Jord maa vi prise,
javel, men den Afgift generer nu ham,
og saa skal den væk, det er Jensens Program.

Hr. Boldsen en Byplan forære os vil,
men *Nørregaard* vinker den bort,
for den Slags vi Stadsingeniøren har til,
saa Boldsen *skal* komme tilkort.
Og saa har vi *Villumsen, Stigaard* og *Kruse*
til at lægge Planer og bygge os Huse,
de nylig har skabt det mondæne Kvarter
ved Præstemarksvej, saa hvad ønskes vel mer!

Museet er blevet en Pryd for vor By,
en værdig og stolt Attraktion.
Af det, man kan se, gaar til Tune der Ry,
blot mangler vi en Sensation.
Vi savner Skelet af en Snoldelev-Pige,
en Kriger fra Roars Tid eller deslige,
saa blev der et farligt Rend ned til Niels A.,
langt fler' end vor Bys Frøken Hansen kan ta'.

En virkelig Nyhed paa Torvet kan ses,
hvor Snehegnet før stod og hang,
Cementrør er opstillet snurrigt i Kreds,
en lille, en tyk og en lang.
Ud over dem vælter sig hængende Haver,
der sikkert dupere vil selv en Bataver,
jo, vist har vi fattet Udsmykningens Kunst;
at *Holme* har levet er ikke omsonst!

Med Bunker af Bunkers er Byen belagt,
hver Bunker er en Bastion,
de koster en Bunke, har Borgerne sagt,
aah, bare en halv Million!
Hvad gør det dog, at Millionerne ruller,
de pynter, de Bunkers, med Tinder og Huller,
og de er solide, kan bruges engang
til Husvildeboliger, hvis der er Trang.

Et W. C. ved Havnen er taget i Brug,
helt fornemt og stilfuldt at se.
En Herre skal ikke betale et Fnug,
mens Damer maa af med Entrè.
Og *Kronika* viser fra Havnen hver Sejler,
skønt Sejlerne spørger, hvad Manden mon fejler.
Jo, han Hyttefade ta'r ind til sin Favn,
for kommer en Fisk, skal den sikker i Havn.

Vi endnu vil mindes et helt Eventyr
om Grise og Køer og Lam,
vi læssed' paa Ryggen de herligste Dyr,
bar Hundredvis af Kilogram.
Vognladninger solgtes til Spotpris paa Banen,
hvor vi stod i Kø, for vi var jo i Vanen.
Nu takker vi *Tholstrup* og *Irgens* for Mad,
fordi de saa ædelt bespiste vor Stad.

De ved, Guldsmed *Enig* er godt kommet frem,
han er i vort Menighedsraad,
saa er han Oplæser i K. F. U. M.,
en Rolle, han spiller ret kaad.
Ved Byfesten var han en folkelig Konge,
tiljublet og hyldet af gamle og unge.
At se ham med Stok, det er altid en Fest,
men Sceptret alligevel klæder ham bedst.

Niels Munk er Forlystelsesraad Nummer ét,
hans Week-end er altid Sukces.
Desuden vi Lærer-Komedie har set,
vi gi'r Karakteren: Tilfreds!
Nu skal vi ha' fikset paa Byens Facade,
en Sildevogn pynter skam ikke en Gade.
Vi kan — Sildemanden det næppe forstaar —
godt nøjes med det, vi fra Hundene faar.

tham.

1. Okt. fejrer Bankbogholder F. V. Bang 25 Aars Jubilæum og udnævnes til Direktør.

1. November fejrer Politiassistent A. A. Olsen, Overbetjentene O. Willumsen og J. Jacobsen 25 Aars Jubilæum i Roskilde Politi.

2. Okt. fejrer Landsrets-sagfører G. Fogt 25 Aars Jubilæum.

1. Novbr. fylder Repræsentant Emil Poulsen 50 Aar.

11. Novbr. fylder Overbibliotekar, Frk. Haralda Poulsen 60 Aar.

27. Novbr. fejrer Værkfører Thorvald Christiansen 25 Aars Jubilæum.

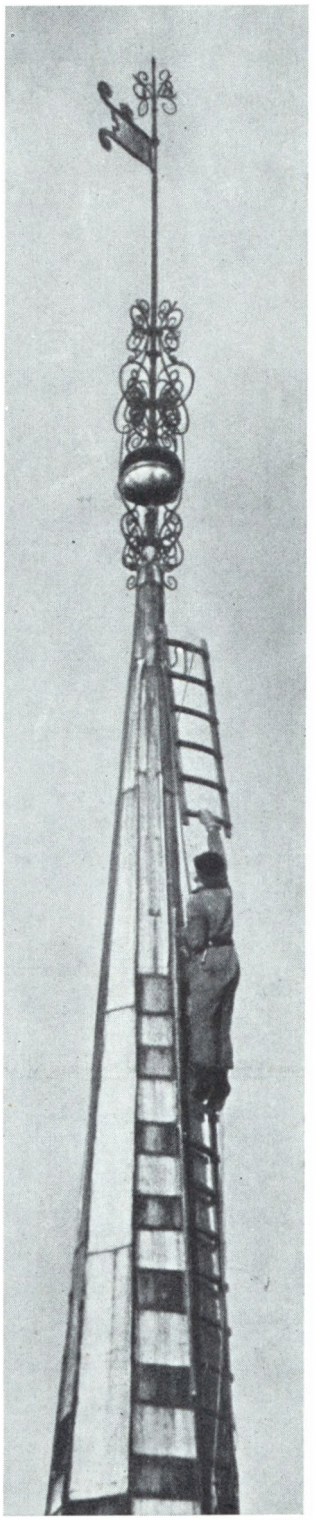

10. Decbr. smører Dykker Peter Nissen Vejrhanerne paa Domkirkens Taarne.

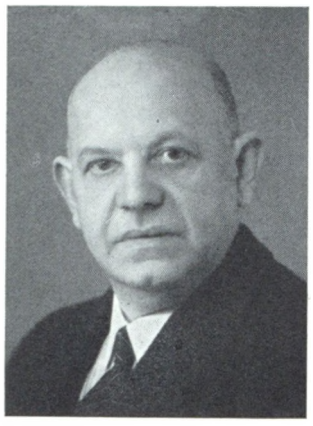

26. Novbr. fejrer Slægten Bodholdt 200 Aars Jubilæum og Dekoratør Jensenius Bodholdt 25 Aars Jubilæum.

19. Novbr. fejrer Odd-Fellow-Logen Kong Hroar 50 Aars Jubilæum.
Logens Embedsmænd: Forrest fra venstre: Løjtnant V. Jensen (Undermester), Maskinfabr. Emil Andersen (Overmester), Fabr. H. P. Pedersen (Sekretær). Bagerst: Direktør H. C. Andersen (Kasserer) og statsaut. Revisor Martin Hansen (Skatmester).

9. Decbr. fylder Overbetjent C. Hagemann 70 Aar og forlader Roskilde Politi efter 45 Aars Tjeneste.

25. Decbr. fylder Repræsentant J. Hansen Børch 50 Aar.

4. Jan. 1944 fylder statsaut. Revisor Martin Hansen 50 Aar.

Mere end et Navn ...

I mere end tre Snese Aar har vi i MAGASIN forsynet vore Kunder i Roskilde By og Omegn med Varer af den bedste Kvalitet; vi har altid sat en Ære i at kunne vise det bedste, som kan fremskaffes. Ved god Betjening og Skabelsen af de bedst mulige Indkøbsforhold for vore Kunder, har vi oparbejdet Grundlaget for den velkendte MAGASIN Service, og vi har med Glæde mærket, at der Aar for Aar er opstaaet en Tillid til MAGASIN, som efterhaanden overføres fra Generation til Generation.

Den Tillid, MAGASIN nu nyder fra 3 Generationer af Kunder i Roskilde og Omegn, er os en stadig Ansporing til Arbejde for ogsaa i Fremtiden at kunne opretholde den høje Standard af Kvalitet, Service og Tradition, som er Aarsagen til, at MAGASIN fra blot at være et Navn er blevet

... et Begreb

Magasin du Nord

ROSKILDE — HUSET MED KVALITETSVARER

20. Jan. fejrer Smedem. C. M. Hammerhøj og Hustru Guldbryllup.

27. Jan. fejrer Fotograf Christiansen og Hustru 25 Aars Jubilæum.

31. Jan. fylder Købmand Ludvig Sørensen 50 Aar.

1. Febr. fejrer Bankfuldmægtig Holger Schwartz 25 Aars Jubilæum.

19. Febr. fylder Konsulent K. M. Andersen 50 Aar.

2. April indvier Indenrigsminister Jørgen Jørgensen Vandrerhjemmet »Hørgaarden« efter stor Udvidelse.

23. Febr. fylder Postbud I. P. Hansen 60 Aar.

28. Febr. fejrer Kusk Hans Christensen og Hustru Guldbryllup.

1. Marts fejrer Grosserer P. Th. Schiøtt og Hustru Guldbryllup.

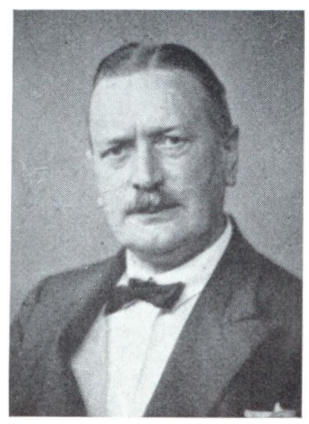

1. Marts fejrer Redaktør Chr. Christensen 25 Aars Jubilæum.

28. Marts fylder Grosserer H. V. Hansen 50 Aar.

1. April fejrer Restauratør Jensenius Larsen 25 Aars Jubilæum.

24. April fylder Rutebilejer Oluf Drostgaard 50 Aar.

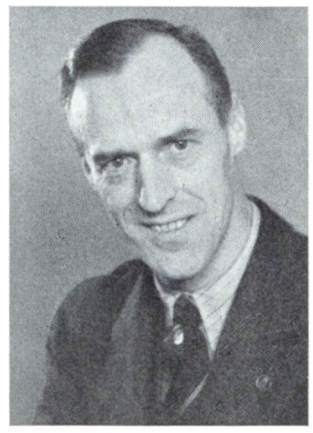

1. Maj fejrer Bankkasserer S. Galløe 25 Aars Jubilæum.

5. Maj fejrer Bankdirektør C. Palsberg 25 Aars Jubilæum.

MAGLEKILDE

MASKINFABRIK OG JERNSTØBERI

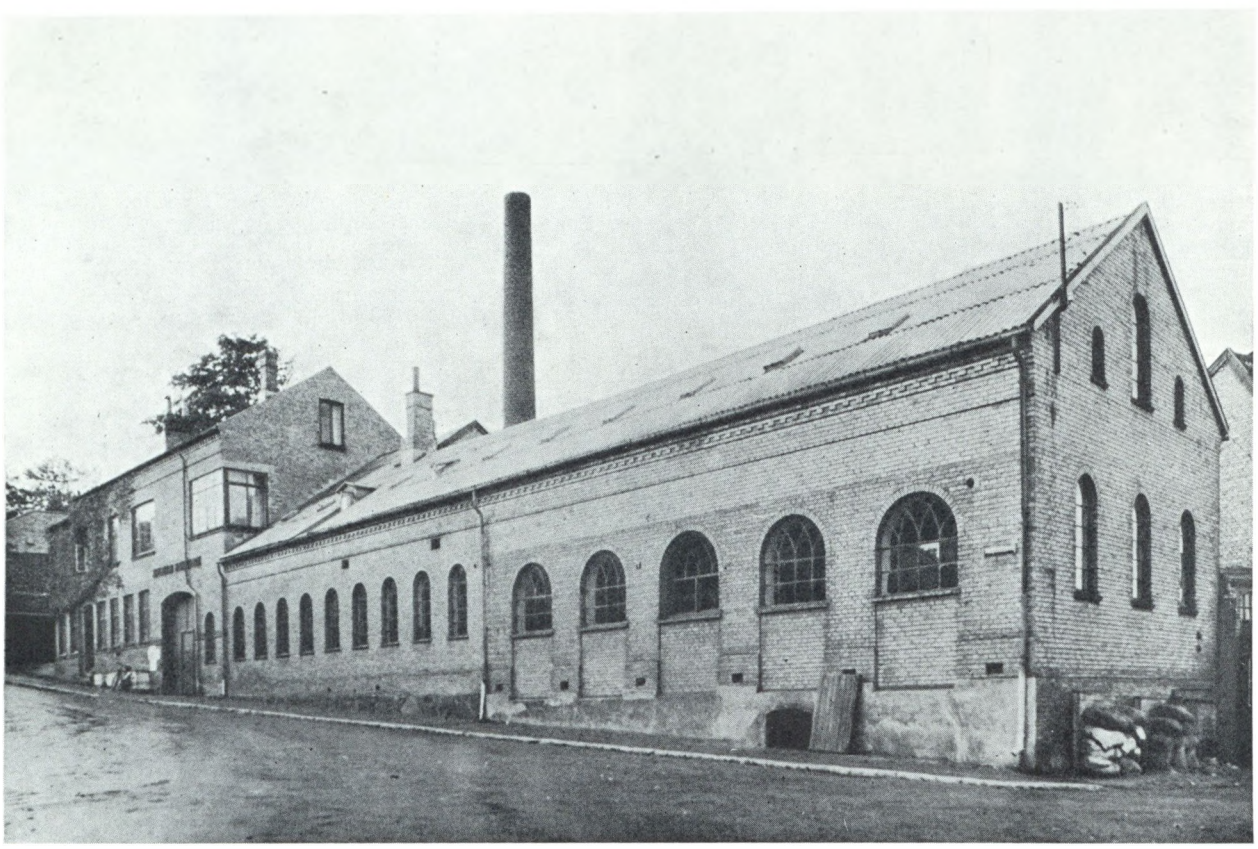

Hvad enten De skal have

Mejerianlæg
Centralvarmeanlæg
Køleanlæg

eller De skal have udført

Pladearbejder
Jernkonstruktioner
Støbegods

da yder dette Mærke Dem Garanti for,
at Arbejdet er udført med den største Omhu.

Maglekilde

MASKINFABRIK OG JERNSTØBERI

TELF. 41

14. Maj fylder Murerm. I. M. Carlsen 65 Aar.

8. Maj opfører Roskilde Lærerkreds »Eventyr paa Fodrejsen« til Fordel for »Samlerne« og Feriekolonien »Roar«.

15. Maj fejrer Værkfører Bendix Løvholm og Hustru Guldbryllup.

28. Maj starter Roskilde Turistforening: Se ROSKILDE med Frk. Hansen, der her planlægger Ruten med Hakon Mielche.

10. Juni fejrer 1. Regiments Soldaterforenings Roskilde Afdeling 25 Aars Jubilæum. Her ses Bestyrelsen: Bagerst fra venstre: Lokomotivfører Henry Larsen, Tømrer L. P. Jensen og Klostertjener Oluf Hansen. Forrest: Lokomotivfører Karl O. Jørgensen og Snedkermester Emil Praefke.

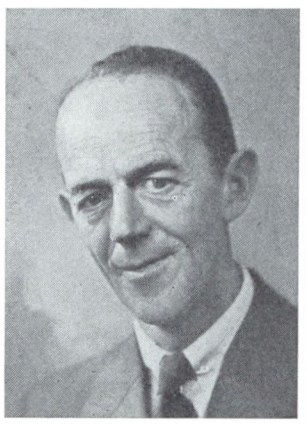

2. Juli fejrer Maskinfabrikant K. Høyer 25 Aars Jubilæum.

18. Juni holdes Byfest med 20.000 Deltagere. Af Optoget »Danmarks Konger« ses fra venstre: Christian I (Bankbogh. H. D. Stigaard), Realskolens Orkester i Borgervæbningsuniform, Frederik VII (Guldsmed Enig) og Grevinde Danner (Fru Berthelsen).

Studenter 1944 fra Roskilde Katedralskole:

1. Række fra venstre ses: Vibeke Willesen, Eva Kjærby Herum, Else Bentsen, Bodil Schrøder, Jytte Nors, Birgit Christensen, Else Erthmann, Gudrun Pedersen, Tove Alslev, Solvejg Andersen, Kirsten Bitsch, Helge Andersen, Hans Olsen, Erik Greve.

2. Række: Helge Olsen, Else Musaeus, Niels Ole Andersen-Møller, Inge Nielsen, Ruth Ingvorsen, Ruth Poulsen, Erik Sigurd Hansen, Tove Jensen, Christian Leonhardt Jensen, Troels Munk, Kai Erik Hjelmar.

3. Række: Niels Zøfting-Larsen, Birger Christensen, Ole Bierring, Ulf Gabel-Jørgensen, Grethe Iversen, Ebbe Aare Jensen, Kirsten Brøcker, Ib Johansen, Kirsten Tholstrup, Hanne Svarre, Bent Germuth, Anker Aare Knudsen, Hans Erik Sørensen, Jørgen Magnussen, Henning Andersen.

12. Juli fejrer Fabrikant Jensen-Darup og Hustru Guldbryllup.

3. Juli udsælges under en Trafikstandsning Fødevarer billigt fra Jernbanevognene.

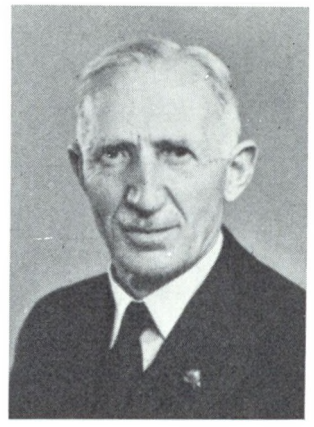

20. Juli fylder Købmand Carl Dam 65 Aar.

3. Juli afdækkes Fraadstens-Murværk af Allehelgens Kirke ved Gravning af Bunkers i Duebrødre Stiftelses Have.

17. Juli fejrer Foreningen af Kuske og Gaardskarle 50 Aars Jubilæum.

13. Juli afholdes Velgørenheds Fodboldkamp mellem Damerne fra Roskilde Roklub og Tennisklub og mellem Politiet og Motionsholdet. Folketingsmand Wm. Villumsen (t. h.) er Dommer.

19. – 23. Juli arrangerer R. B., Hellas og A. I. K. Fagenes Fest med 7000 Tilskuere.
Fra venstre: Manufakturholdet, Husassistenternes Forhindringsløb, Tjenernes Cykleløb og »Svajerne«s Start.

Aktieselskabet

Roskilde Bank

Algade 14. **Stiftet 1884.** **Telf. 1700** 3 (Linier).

Kontortid: 9—12½ og 2—4.
Lørdag: 9—12½.

Afdelingernes Kontortid:

Hvalsø	Daglig Kl. 9—12 og 1—2½.
	Lørdag Kl. 9—12.
Kirke Hyllinge	Daglig Kl. 10—1.
Ejby	Onsdag Kl. 2—4.
Sæby	Torsdag Kl. 2—4.

Aktiekapital Kr. 1,000,000.
Reserver: Kr. 1,053,000.

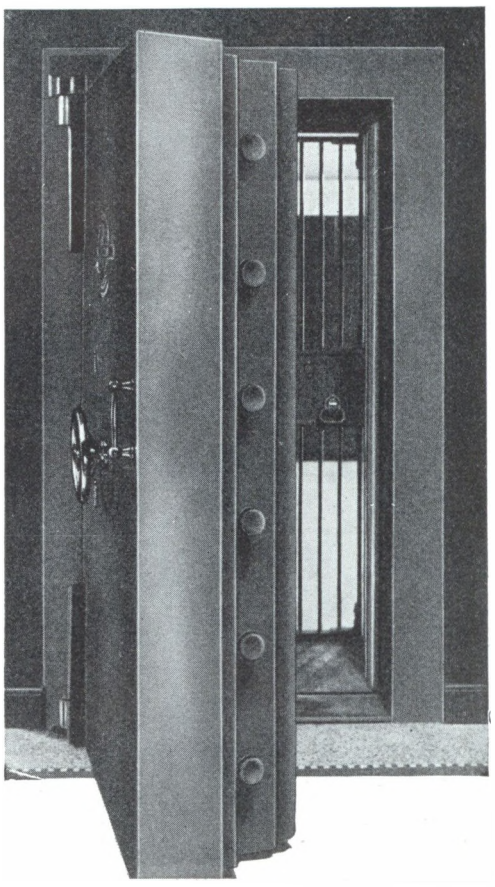

Køb og Salg af Obligationer og Aktier.
Kupons indløses gratis.
Værdipapirer opbevares.
Box udlejes.

3. September afholdes alle Tiders største Kapsejlads paa Roskilde Fjord. 115 Baade deltager.

26. Juli fejrer Tømrer Vilh. Petersen 25 Aars Jubilæum som Formand for Tømrernes Fagforening.

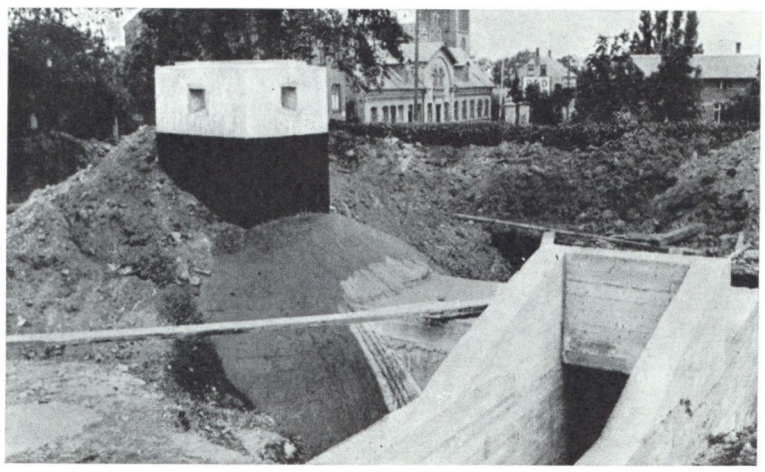

I Juli—August bygges 68 Beton-Bunkers til Beskyttelsesrum.

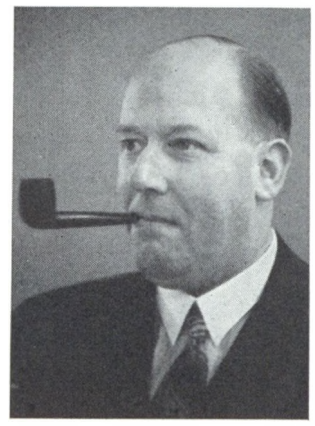

30. Juli fylder Redaktør Svend Jacobsen 50 Aar.

1. Aug. fejrer Apoteker Jannik Augsburg 25 Aars Jubilæum.

1. Septbr. fejrer Domkantor Emilius Bangert 25 Aars Jubilæum v. Domkirken.

1. Septbr. fejrer Møbelpolstrer Johs. E. Johansen 25 Aars Jubilæum.

6. Septbr. fylder Skatteopkræver Niels Jensen 60 Aar.

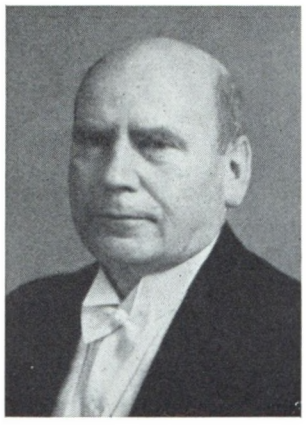

8. Septbr. fylder Fuldmægtig Max Brusendorff 60 Aar.

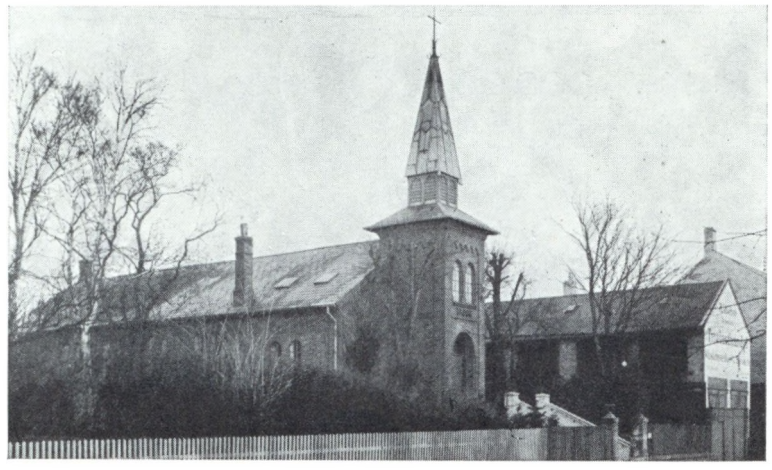

1. Sepbr. fejrer Missionshuset Tabor 50 Aars Jubilæum.

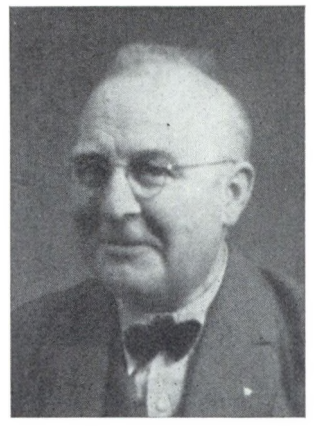

11. Septbr. fylder Optiker Louis Schultz 60 Aar og fejrer 35 Aars Jubilæum.

DOM APOTEKET

JANNIK AUGSBURG

ALGADE 8 ROSKILDE TELF. NR. 16

SYGEPLEJEARTIKLER OG FORBINDSTOFFER

De kan altid trygt lade os ekspedere

Deres Blomsterordrer, — vi garanterer Dem friske Blomster af udsøgt Kvalitet i elegant og smagfuldt Arrangement.

Vi citerer et Par Udtalelser om vore Leverancer, plukket ud af Aarets Post:

... Tack också för alla Order ni utför så vackert för oss. Med hjärtlig hälsning. Clara Fristedt.

... Bag dette ligger min store Taknemmelighed for kulant Behandling og omhyggelig Ekspedition. Ivan Salto.

v/ CARL WERNER PETERSEN

Tlf. 1115 — Postkonto 7915

BRILLER *for alle Synsfejl.*

Tilpasning med moderne Instrumenter.

Optiker & Urmager

CHR. PEDERSEN

Raadhustorvet 10 . Roskilde.
Telefon 2260.

DUFOUR & CHRISTIANSEN

MALERFIRMA

FORLANG TILBUD — TELF. 880 ROSKILDE

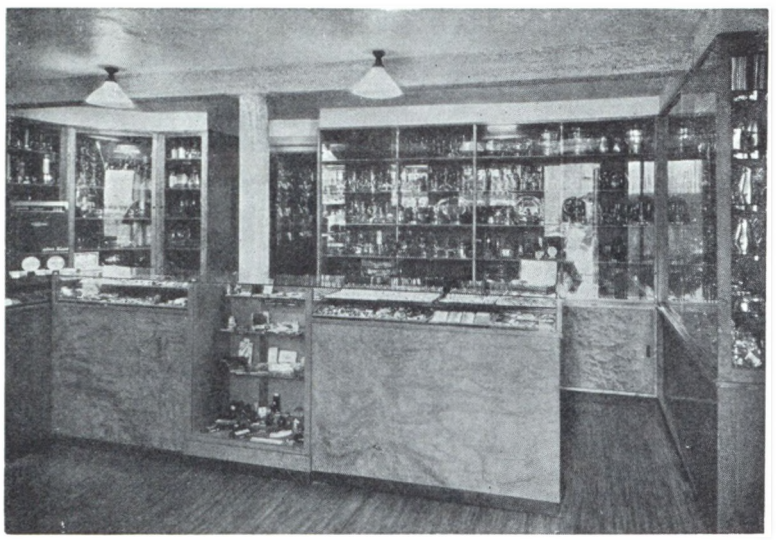

Fra Skagen til Gedser –

paa Københavns Stadion —
som i den lille Provinsklub —

Overalt finder man

PRÆMIER - MEDAILLER - PLAQUETTER

fra Firmaet

C. ANDERSEN & ENIG

i Roskilde.

Tilkendt Medailler for Guld- og Sølvarbejde.

Karenolsdatterstræde 7 . Telf. 699.

En *herlig Ovn* der faar Brændslet til at række

Kassér den gamle Ovn, der bruger alt for meget, og anskaf en HESS Rundtræksovn, som udnytter det dyre Brændsel til det yderste. Den er velegnet til al Slags Brændsel og har en Varmeevne paa 125-140 m³. *Se den hos*

Emil Matthissen & Søn,

Roskilde — Telf. 1100 - 1101.

HESS

EGNENS SPAREKASSE

BYENS SPAREKASSE

DERES SPAREKASSE

Sparekassen for Roskilde By og Omegn

* Børnenes Fremtid betrygges ved Opsparing under Opvæksten
* De Unge støttes ved Hjælp til egne Hjem
* Alderdommen sikres ved Opsparing i Arbejdsaarene

Dansk Assuranceforretning

(grundlagt 1899)

ved Direktør H. C. Andersen - Roskilde.

Ringstedgade 14. — Telefon 149 (3 Linier).

Tegner alle Arter af Forsikringer i følgende Selskaber:

Forsikrings-Aktieselskabet „Nye Danske af 1864".

Livs-
Brand-
Driftstabs-
Indbruds-
Vandledningss-
Automobil-
Ansvars-
Lovpl. Ulykkes-
Syge- og Ulykkes- } **Forsikring**

De private Assurandører.

Sø- og Transportforsikring.

Indbrudstyveriforsikrings-Aktieselskabet „Danmark".

Dansk Stormskadeforsikring.

Dansk Bygningsassurance A/S.

Husbukke- og Hussvampforsikring.

Dansk Kautionsforsikring A/S.

Glarmestrenes Glasforsikring A/S.

A/S „Nordeuropa".

Kjøbstædernes almindelige Brandforsikring.

Alt i

FOTO

og

KINO

Algade 34

Specialforretning for
Amatørfotografi og Kino

FOTO-EXPERTEN

C. Larsen - Telf. 974 - Roskilde

Smukt Lager af Lamper
og Lysekroner.

Alt i RADIO

Levering og Reparation af Motorer og Dynamoer.

FR. LARSEN'S
Installationsforretning,

Algade 14 — Telf. 457 (2 Linier) efter Lukketid 306 og 2103.

Elektrisk Installationsforretning for Svag- og Stærkstrømsanlæg.
Tilsynsførende under Nordsjællands Elektricitets- og Sporvejs A.S.

Spil med
WARBURGS
danske
BRIDGE-KORT

Centralvarme
og Køleanlæg

C. C. M. OLSEN

Telefon 439

Blaagaardsstræde 7

Udført over

300 Varmeanlæg i Roskilde og Omegn

Raadhustorvet Nr. 6

Telefon 107

O. H. SCHMELTZ'S EFTF.
ROSKILDE
VÆVERI-UDSALG.

Raadhustorvet Nr. 6

Grundlagt 1851

P. Petersen & Søn
Hersegade 6 . Telf. Roskilde 283
Grundlagt 1880
Byens førende Firma for alle Arter
SELETØJ . LÆDERVARER . SPORTSARTIKLER

Rasmussens
FRAGTBILER
besørger al Slags Gods til og fra København.

*

**Kontor: Algade 15, Bryggerlets Gaard.
Telefon 589.**

Samlingssted i København:

**Halmtorvet 17, Rampe 2, Box 9.
Telf. Central 8686, Lokal 9.**

*

Alt stort Gods, som ønskes besørget samme Dag, bedes anmeldt **inden Kl. 10. — Kontortid Kl. 8—2.**

Alfred Petersens Handelsgartneri.
Indehaver: C. L. Holme. — Grundlagt 1855.

Jernbanegade 7 - Telf. 65 og 1465.

Postgiro Nr. 10680.

Gartneriet: Østergade. Telf. 1384.

Kranse- og Buketbinderi.

Blomster leveres paa faa Timer overalt i Danmark og Udlandet.

Stort Udvalg i Blomster fra eget Gartneri. - Frøhandel.

Bogtryk
Illustrationstryk
Flerfarvetryk

Felix Møllers Bogtrykkeri
Karenolsdatterstræde 6 . Roskilde . Telf. 459

KAMINER
OVNE
KOMFURER

Svendborg Støbegods er stadig det førende.

Eneudsalg for Roskilde og Opland af:
Org. Holbæk Tærskeværker og Halmpressere.
„ „International" Motorer og Traktorer.
„ „Deering" Høstmaskiner.
„ „Fordson" Traktorer.
„ „Fraugde" Plove.

Jacobsen & Leegaard,

Raadhustorvet 2 — Telefon 612 & 357.

Kolonial
Delikatesse
Vinforretning.

Hirschsprungs og P. Wulffs Cigarer.

Kød- og Grøntkonserves
fra Landets førende Fabrikker.

Egen Import af Vine.

Lauritz Jørgensen & Co.s Eft.

Raadhustorvet 2 — Telefon 2 & 27.

Indehaver: C. W. Leegaard.

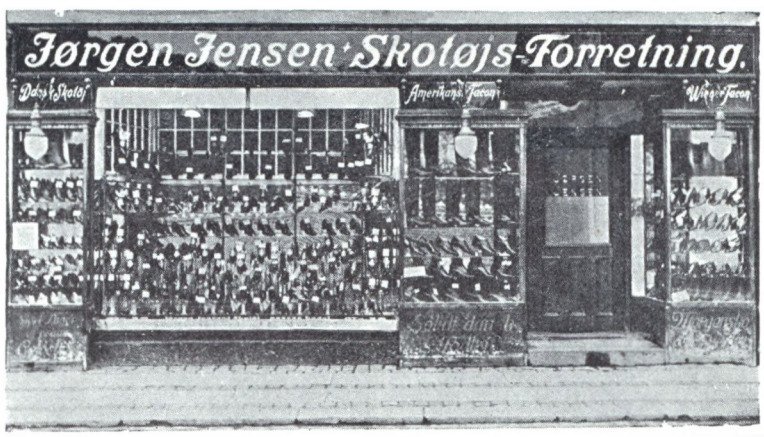

Køb Julegaverne

hos

KELP

Skomagergade 17.

Telefon 109.

Den Sko...

De søger,

har

JØRGEN JENSEN

ALGADE 26 — TELF. 153

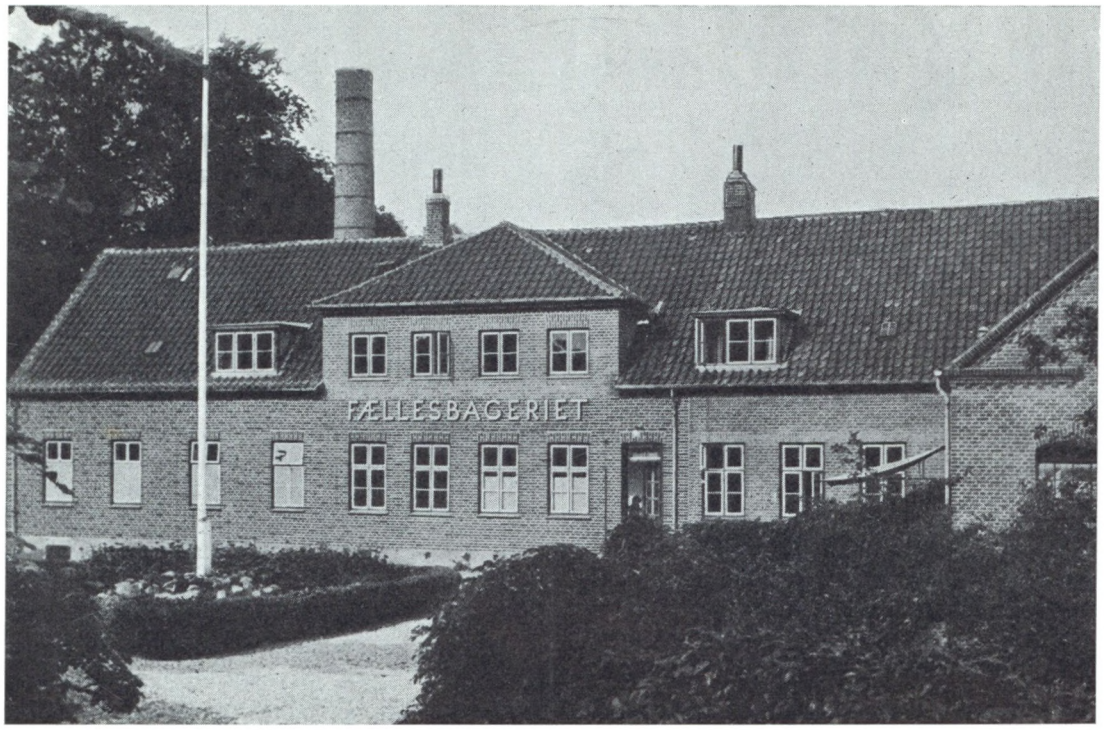

Byens Bedste Brød

FRA

Roskilde og Omegns Fællesbageri.

TELEFON 564

RUTANA er Sundhed!

RUTANA mørkt Rugbrød.

RUTANA lyst Rugbrød.

VITANA maltet Rugbrød.

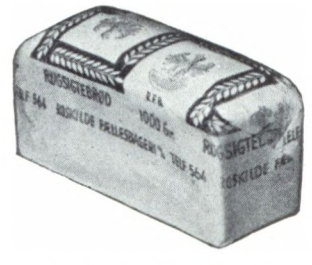

RUTANA Sigtebrød.

Alle RUTANA-Brød er tilsat de af Videnskaben nyopdagede Stoffer.

JUL I ROSKILDE

IV. BIND

1940—1944

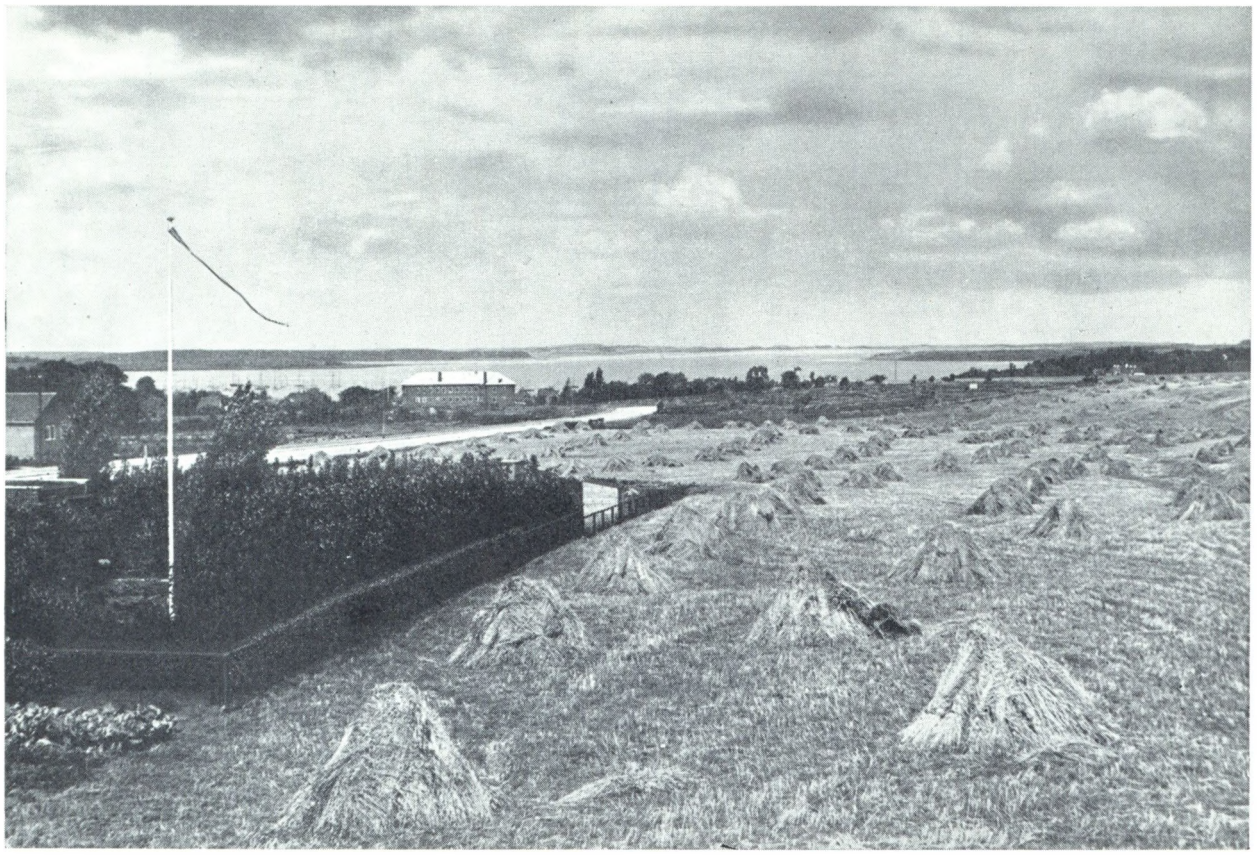

Byg Villa i Roskilde . . .

Roskilde Bys nye Villakvarter mellem Københavnsvej og Roskilde Fjord

ligger 350 m fra Roskilde Banegaard; herfra sælges Villagrunde ved anlagte Veje med Vand, Gas, Elektricitet og Kloak.

Grundene sælges i Størrelser paa ca. 1000 m^2 til Priser fra Kr. 7,00 til Kr. 8,00 pr. m^2 og uden Udbetaling (5 % Rente).

Nærmere Oplysninger ved Henvendelse til Byraadskontoret i Roskilde — Telefon 277.

JUL I ROSKILDE

1940—1944

UDGIVET AF BOGHANDLER ANDREAS FLENSBORG

MED REGISTER

IV. BIND

ERH. FLENSBORGS FORLAG — ROSKILDE
1944

INDHOLDSFORTEGNELSE AF AARGANGENE 1940—1944

IV. BIND

1940

	Side
Den sidste Jul, af Pastor Gustav Arnberg	3
Hroar og Helge, af Redaktør Einar Jacobsen, Nakskov	4
Naturfredninger i Roskilde Amtsraadskreds, af Ekspeditionssekretær i Danmarks Naturfredningsforening K. Gemzøe	5
Den første Jul, historisk Skitse fra det gamle Kloster paa Eskilsø, af Fru Karen Plovgaard	9
Skovturen, Barndomserindringer, af Fru Fanny Fang	11
Købmandsdynastiet Schrøder, af Redaktør Chr. Christensen	14
Fra Cyklernes Barndom, Fotografi 1895 af Bertha Nielsen.	16
Gamle Roskilde Borgere, 16 Portrætter	17
Det døde Slot (Selsø), af Direktør Arthur Fang	18
Roskildes Luftbeskyttelse, af Politifuldmægtig E. Brix	20
Fra Roskilde Fotoklubs Udstilling	23
Nogle Blade af en gammel Stambog, af Lektor, Dr. phil. J. O. Arhnung	24
Nicolajs Hus i Ørsted, af Fabrikant A. P. Andersen, Gadstrup	26
Hvad gamle Anne Marie fortalte, af fh. Gaardejer Niels Nielsen, Kyndeløse	27
Roskilde Roklub er 50 Aar, af Bankass. Henning Christiansen	29
Sport og Idræt i 1940, af Journalist Karl Jakobsen	30
Roskilde i Billeder, 1. Oktober 1939—1. Oktober 1940	33
Kendte Roskilde-Virksomheder	39

1941

	Side
Gamle Julebilleder i Roskilde Domkirke, af Museumsinspektør V. Hermansen	3
Jul i Stærkinde omkring 1895, af Grosserer Holger Hansen. Tilrettelagt af Arkivar i Dansk Folkemindesamling Hans Ellekilde	6
Gamle Roskilde-Borgere, 16 Portrætter	9
Det ældste Maleri af Roskilde Domkirkes Indre, af Lektor, Dr. phil. J. O. Arhnung	10
Webers Gaard, af Redaktør Chr. Christensen	12
Hersegade, af Fru Fanny Fang	14
Margrethe, Nordens fuldmægtige Frue og Husbond, af Højskoleforstander, cand. mag. C. P. O. Christiansen	19
Minder fra min Læretid, af Afdelingsforvalter H. Bech-Jacobsen	22
Af Roskildekros Saga, af Bibliotekar Chr. Heilskov	24
Boserup Pavillon, af Redaktør Chr. Christensen	26
Snedkermester Mads Nielsen, af Fabrikant Niels Larsen	28
Sport og Idræt i 1941, af Journalist Karl Jakobsen	30
Fjordvang, af Sognefoged L. P. Bigaard	32
Roskilde i Billeder, 1. Oktober 1940— 1. Oktober 1941	33
Jubilæum i den gamle Købmandsgaard, Raadhustorvet Nr. 2	34
Kendte Roskilde-Virksomheder	39

1942

Sct. Jørgensbjerg Kirke, af Museumsinspektør Victor Hermansen	3
Jernbanegade, af Fru Fanny Fang	5
Nogle Barndomsminder fra Roskilde, af Translatør C. M. Feigh	9
Mester Henrik (Harpestreng), Historisk Novelle af Fru Karen Plovgaard	13
Roskilde Katedralskole, af Rektor V. S. Lauritsen	15
Thummelumsen — ikke Mellerup, af Direktør Arthur Fang	18
Den skæbnesvangre Brænding, af Forfatteren Morten Korch	20
Gamle Roskilde-Borgere, 16 Portrætter	23
Aarets Vise, af tham	25
Minder fra den gamle Prinds, af Redaktør Chr. Christensen	26
25 Aar i den gamle Boglade, af Frk. Vilhelmine Angkjær	28
Sport og Idræt i 1942, af Journalist Karl Jakobsen	30
Roskilde Fællesbageri fylder 50 Aar	32
Roskilde i Billeder, 1. Oktober 1941—1. Oktober 1942	33
Maglekilde Maskinfabrik & Jernstøberi	36
Kendte Roskilde-Virksomheder	38

1943

Kongen i Roskilde 1910—1942, Billedreportage	1
Jul i Domprovstegaarden, af Professor, Dr. med. Carl Krebs	5
H. C. Andersen og Roskilde, af Kontorchef H. G. Olrik	9
Gustav Wied i Roskilde, af Direktør Arthur Fang	12
Da Roskilde skulde have nyt Posthus, af Overpakmester P. V. Mortensen	15
Roskilde set fra et Vindue i Vest, af Fru Karen Plovgaard	16
Torsdagsskytterne, af Fru Fanny Fang	18
Gamle Roskilde-Borgere, 16 Portrætter	19
Jul i Jyllinge, af Forfatterinden, Fru Karla Frederiksen	20
Danmarks ældste Banegaard, af Stationsforstander Holger G. Hansen	22
Om 100 Aar er alting glemt, af Redaktør Chr. Christensen	25
Dilettantkomedie i Gundsølille, af Overbetjent F. Schiøtt	28
Aarets Vise, af tham	29
Sport og Idræt 1943, af Journalist Karl Jakobsen	30
Roskilde i Billeder, 1. Oktober 1942—30. September 1943	32
Kendte Roskilde-Virksomheder	36

1944

	Side
Nøddebo Præstegaard, af Biskop, Dr. phil. C. I. Scharling, Ribe	3
Støden og dens Omgivelser, af Fru Fanny Fang	5
Kirsten Kimers og Peer Døver, af Direktør Arthur Fang	9
Ærgerrighedens Slange, af Forfatterinden, Fru Thit Jensen	12
Roskilde Minder, af fhv. Graver Einar Løytved	14
Gamle Roskilde-Borgere, 16 Portrætter	17
Kirkesølvet, af Forfatteren Morten Korch	18
Frederiksberg, af Frk. Vilhelmine Angkjær	22
Sct. Ibs Kirke, af Redaktør Chr. Christensen	24
Cyklens Forløbere, af Fabrikant Jensen-Darup	27
Sport og Idræt i 1944, af Journalist Karl Jakobsen	28
Min Barndoms Jul, af Sognefoged L. P. Bigaard	30
Aarets Vise, af tham	32
Roskilde i Billeder, 1. Oktober 1943—30. September 1944	33
Kendte Roskilde-Virksomheder	37

SAGREGISTER OG PERSONREGISTER

Udarbejdet af Boghandler A. FLENSBORG

Det foreliggende Bind IV omfatter Aargangene 1940—1944, der i Registret er angivet ved ***40***, ***41***, ***42***, ***43*** og ***44***.

Personregistret: Heri er de omtalte Personer ordnede efter Efternavn. Derunder efter Fornavn. De, hvis Fornavn ikke kendes, sættes først.

* efter Sideantallet betyder Billede — ill. efter Sidetallet betyder Tekst og Billeder.
De udhævede Tal betegner Aargangen (altsaa ***40*** = 1940), de sidste Tal Siden.

SAGREGISTER

Absalons Skole ***44*** 7.
Accise ***42*** 7, ***43*** 22* 27.
Algang ***41*** 37*.
Alsang ***40*** 37* 38*.
Altertavle i Domkirken ***41*** 3—6 ill.
Allehelgens Kirke ***44*** 38*.
Allehelgensgade ***41*** 23 ill.
Alrune ***42*** 14.
Arbejder Forbund, Kvindeligt ***42*** 34*.
Arbejdernes Idræts Klub ***43*** 30, ***44*** 28.
Arbejdsmændenes Forbund ***41*** 38*.
Banegaard ***43*** 22—24 ill.
Beredskabstjeneste, Danske Kvinders ***41*** 36*.
Beværtninger ***41*** 15 24—27 ill., ***42*** 8, ***43*** 22—24 ill.
Biograf ***43*** 18.
Bistrup Gaard ***40*** 25.
Bisættelser, kongelige ***44*** 16.
Blaagaardsstræde ***40*** 24.
Blegdammen ***43*** 25.
Blikkenslagernes Fagforening ***43*** 32*.
Boldklub ***41*** 30—31 ill., ***42*** 30—31 ill., ***43*** 31, ***44*** 28.
Bomme ***41*** 8, ***42*** 6, ***43*** 25.
Borgediget ***44*** 6—8.
Borger-,Haandværker- og Industriforening ***41*** 33*, ***43*** 23.
Borgerkorps ***43*** 25—27 ill.
Borgerstiftelse ***44*** 7.
Boserup Pavillon ***41*** 26—27 ill.
Boserup Skov ***40*** 11 ill., ***41*** 26—27.
Bramsnæsvig ***40*** 7 ill.
Brandvæsen ***43*** 33*.
Bredgade ***42*** 6.
Brændevinsbrænderi ***41*** 25.
Bunkers ***44*** 40*.
Byfest ***40*** 37*, ***41*** 37*, ***42*** 39*, ***43*** 37*, ***44*** 37*.
Byliv ***42*** 9—12 27 28—29 ill., ***43*** 5—8 ill. 25—27 ill., ***44*** 5—8 ill. 14—16 ill. 22—23 ill.
Byparken ***40*** 23*.
Byraad ***43*** 34*.
Cykle Ring ***41*** 30—31, ***42*** 31, ***43*** 30.
Dampskibet Harlequin ***43*** 26.
Dannevirke, Værtshus ***43*** 22*.
Darup ***44*** 27.
Dilettantkomedie ***41*** 35*, ***43*** 7 28, ***44*** 37*.
Domkirken ***40*** 14 ill., ***41*** 3—6 ill. 10—12 ill. 19—21 ill. 33* 35*, ***42*** 11 16—17 ill., ***43*** 5—8 ill. 16—17 ill. 33*, ***44*** 9—12 ill. 18—21 ill. 33*.
Domkirkepladsen ***40*** 8 ill., ***41*** 13 ill., ***43*** 16*.
Domprovstegaard ***43*** Omslag 5—12 ill.
Duebrødre Hospital ***44*** 5.
Duebrødre Kloster ***42*** 16—17 ill.
Dyrskue ***43*** 35*.
Ejby (R) Stenbestrøet Areal ***40*** 7 ill.
Eskilsø Kloster ***40*** 9 ill.
Fagskole for Snedkere ***41*** 28.
Festspil, historisk ***42*** 37*, ***43*** 35*.
Filmsoptagelse i Domkirken ***41*** 35*.
»Fjordvang«, Ejby ***41*** 32 ill.
Fodboldkamp ***40*** 36*, ***41*** 37*, ***42*** 39*, ***43*** 35*, ***44*** 38*.
Foreningsliv ***41*** 22 26—27 ill. 33*.
Frederiksberg ***44*** 22—23 ill.
Friskole ***41*** 15.
Fruegade ***42*** 8.
Fugleskydningsselskabet ***41*** 26—27 ill. 37*.
Fyrstebisættelser ***43*** 6—8 24.
Fællesbageriet ***42*** 32 ill.
Graabrødre Kirkegaard ***41*** 14.
Greve Præstegaard ***44*** 3—5 ill.
»Gulddaasen«, Skuespil af Chr. Olufsen ***41*** 25.
Gundsølille ***43*** 28.
Gymnastikforening ***41*** 30—31 ill., ***42*** 31 ill., ***43*** 30—31 ill.
Haandværkerfest 1887 ***44*** 11.
Haandværkeroptog ***43*** 37*.
Hakkemose Teglværk ***42*** 20—22 ill.
Haraldsborg ***42*** 12—15.
Havnen ***44*** 1*.
»Hellas«, Atletikklub ***41*** 30—31 ill., ***42*** 31 ill., ***43*** 31 ill., ***44*** 28—29 ill.
Hellig Kors Kilde ***44*** 5—6.
Helligkorsvej ***44*** 6—8 ill.
Hellig Tre Kongers Kapel ***41*** 10—11 ill.
Hersegade ***41*** 14—18 ill., ***42*** 7*.
Hersegades Mølle ***41*** 14—17 ill., ***42*** 6—7 ill.
Hertadalen ***40*** 13 ill. 23*.
Hingstekaaring ***43*** 34*.
»Horns Herred« Damper ***40*** 11 ill.
Hotel Prinsen ***42*** 26—27 ill., ***43*** 9.
Hundekær ***42*** 6.
Husareskadron ***41*** 15.
Højbrøndskilde ***44*** 7 ill.
Hørdyrkning ***40*** 28.
Hørgaarden, Vandrehjem ***44*** 35*.
Ildebrand ***40*** 34*, ***41*** 12, ***43*** 25.
Isbaadssejlads ***40*** 35*, ***41*** Omslag, ***42*** 34*.
Jernbane ***41*** 15, ***42*** 5—8 ill. 35*, ***43*** 22—24 ill. 25, ***44*** 22—23 ill.
Jernbanegade ***42*** 5—8 ill.
Jul ***40*** 3 ill., ***41*** 3—8 ill., ***43*** 5—8 ill. 20—21 ill., ***44*** 30—31.
Jyllinge ***43*** 20—21 ill.
Kannikeresidenser ***41*** 12.
Karlstrup Strandpark ***40*** 6 ill.
Katedralskolen ***40*** 36*, ***41*** 12, ***42*** 15—17 ill., ***43*** 27 ill., ***44*** 37*.
Katolsk Kirke ***40*** 34*.
Kilder ***44*** 5—7 26.
Kildehus (Hellig Kors) ***44*** 5—6 ill.
Kongebesøg ***40*** 35*, ***42*** 35*, ***43*** 1—3* 22, ***44*** 16.
Kuske og Gaardskarle ***44*** 38*.
Køgevej ***44*** 22—23.
Ladegaardsmøllen ***42*** 18.
Landevejsrøvere ***41*** 24—25.
Langeske Stiftelse i Roskilde, Den ***41*** 13.
Lejre ***40*** 6 ill., ***42*** 34.
Lille Maglekildestræde ***41*** 13 ill.
Lindenborg Roklub ***41*** 30—31 ill.
Lokomotiv »Odin« ***43*** 22*.
Luftbeskyttelse ***40*** 20—22 ill., ***42*** 35*.
Lysegilde ***44*** 14—15.
Maskerade ***43*** 25.
Maglekilde Maskinfabrik og Jernstøberi ***40*** 32 ill., ***42*** 36 ill. 40*, ***44*** 36 ill.
Malernes Fagforening ***41*** 38*.
Marineforening ***41*** 36*.
Markeder ***42*** 6 9, ***43*** 22.
Menighedssygehuset ***40*** 3.
Munkebrostræde ***41*** 28.
Museum ***42*** 27.
Natmandsstræde ***42*** 6—7.
Naturfredning ***40*** 5—8 ill.
Nicolaj Stræde ***42*** 6.
Nytaarsaften ***41*** 8 23.
Nøddebo (Greve) Præstegaard ***44*** 3—5 ill.
Odd-Fellow Logen ***41*** 16, ***44*** 33*.
Palæet ***41*** 20*.
Pionérforening ***40*** 38*.
Portoverligger (Herman Schrøder) ***40*** 16*.
Postgaarden ***43*** 9.
Posthus ***43*** 5.
Privatskole ***41*** 18.
Raadhustorvet ***40*** 23*, ***41*** 34 ill., ***43*** 26*.
Rakkeren ***42*** 6.
Realskole ***40*** 37*, ***41*** 37*.
Rekreations- og Hvilehjem ***40*** 4*.
Rektorbolig ***42*** 16—17 ill.
Rhodishøj ***43*** 12.
Roklub ***40*** 29 ill. 38*, ***41*** 31 ill., ***42*** 30 ill., ***43*** 30—31 ill., ***44*** 28.
»Rosen«, Beværtning ***42*** 8.
Roskilde Amts og Bys Sygehus ***40*** 34*.
Roskilde Avis ***43*** 25—27.
Roskilde Bank ***41*** 16.
Roskilde Dagblad ***41*** 17.
Roskilde Landevej ***41*** 24—25 ill.
Roskilde Maskinfabrik ***41*** 16.
Roskildekro ***41*** 24—25 ill.
»Samlerne« ***40*** 38*, ***41*** 35*.
Sct. Ibs Kilde ***44*** 26 ill.
Sct. Ibs Kirke ***44*** 24—26 ill.
Sct. Jørgensbjerg Kirke ***42*** Omslag 3—5 ill.
Sct. Jørgensbjerg Kirkegaard ***44*** 25—26.
Selsø ***40*** 18—20 ill.

Skibsfart *43* 26—27.
Skibssætning i Lejre *40* 6 ill.
Skisport *42* 34.
Skolegade *41* 12—14 ill.
Skomagergade *42* 9—12 ill., *44* 16 ill.
Skovture *40* 11—13 ill., *42* 10—11, *43* 18 ill.
Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening, Gl. Roskilde Amts *41* 35*.
Smedegade *42* 6.
»Sommer i By« *41* 36•.
Spanioler *44* 24—25.
Spedalsk Hospital *42* 4.
Spejdere *43* 34*.
Sport *40* 16* 30—31 ill. 37*, *41* 30—31 ill. 36*, *42* 30—31 ill. 34* 40•, *43* 30—31 ill., *44* 27—29 ill.
Spritfabrikker, De danske *43* 35*, *44* Omslag.
Stadion *41* 30.
Stjerneløb *40* 37*, *41* 36*, *42* 30—31 ill., *43* 30—31 ill., *44* 29 ill.
Stubberup *40* 5 ill.
Studenter *40* 36•, *41* 37*, *42* 37*, *43* 35•, *44* 37•.
Stænderforsamling *43* 26—27 ill.
Stærkinde *41* 6—8 ill.
Støden *44* 5—8 ill.
Svineslagteri *42* 8.
Sækkepiber *42* 12.
Tabor, Missionshus *44* 40*.
Teknisk Skole *40* 34•.
Telefon *42* 12 28—29 ill.
Topps Minde *41* 12—13.
Torsdagsskytterne *43* 18 ill.
Tune Tingtræ *40* 7.
Turistforening *41* 35*, *44* 37*.
Tømrernes Fagforening *41* 38*.
Udrykningskolonne, Den sjæll. *42* 40*.
Udskiftning *40* 27.
Urtegaard *42* 12—15.
Vandværk *44* 14.
Webers Gaard (Skolegade 5—7—9) *41* 12—14 ill.
Vognmænd *41* 15.
Voldgrav *42* 5.
Vor Frue Kirke og Kloster *42* 6.
Zigeunertrup *42* 12.
Ørsted *40* 26 ill.

PERSONREGISTER

Aarestrup, Chr. Jørgen, Købmand *42* 10.
Abrahamsen, Carl, Lærer *40* 38*.
Anderløve, Niels Christensen *40* 24 f.
Andersen, Væver *43* 25.
Andersen, A. P., Skomagermester *43* 32•.
Andersen, Carl, Manufakturhandler *41* 9*, *44* 8.
Andersen, Emil, Maskinfabrikant *40* 33*, *44* 33*.
Andersen, H., Musiker *43* 19*.
Andersen, H. C., Digter *43* 9—12 ill.
Andersen, junr., H. C. Direktør *44* 33*.
Andersen, sen., H. C., Direktør *41* 35*, *44* 17*.
Andersen, H. E., Overbetjent *41* 38*.
Andersen, Hjalmar, Sparekassekasserer *43* 33*.
Andersen, J. P., Banearbejder *43* 33*.
Andersen, Johs., Fabrikant *42* 40*.
Andersen, Julius, Kommissionær *42* 23*.
Andersen, Knud E., Kok *42* 30*.
Andersen, K. M., Konsulent *44* 35*.
Andersen, P. N., Restauratør *40* 17*.
Andreasen, Frederik, Købmand *41* 22 ill.
Andreasen, Knud, Maler *41* 23.
Andreassen, R., Overlærer *41* 37*.
Albrectsen, Hans, Sagfører *42* 29*.
Angkjær, Vilhelmine, Frk. *42* 28—29, *44* 22—23.
Ahrnung, J. O., Lektor, Dr. phil. *41* 12, *42* 17 34*.
Arnberg, Gustav, Præst *40* 3 ill., *42* 40*.
Augsburg, Jannik, Apoteker *44* 40*.
Bakmann, M., Direktør *43* 32•.
Bang, F. V., Bankdirektør *44* 33*.
Bang, Ferdinand, Tobakspinder *43* 26.
Bang, H. V., Kaptajn *42* 23*.
Bangert, Emilius, Domkantor *44* 40*.
Baunbæk, V., Pastor *42* 33*.
Bay, Rudolf, Adjunkt *43* 7.
Bech-Jacobsen, H., Afdelingsforvalter *41* 22—23 ill.
Belloc, Hilaire, engelsk Forfatter *43* 16—17.
Bentsen, Rasmus, Roskildekro *41* 24.
Berg, Herluf Møller, Apoteker *41* 35*.
Bigaard, L. P., Sognefoged, Ejby (R) *41* 32, *44* 30—31 ill.
Bisgaard, Axel, Overlæge *40* 17*.
Bjerg, H., Overbetjent *43* 34*.
Blangsted, N. J., Garver *43* 38*.
Blechingberg, Borgmester *42* 28.
Blumensohn, Buntmager *42* 11.
Bodholdt, Graver *43* 5—6.
Bodholdt, Jensenius, Dekoratør *44* 33*.
Boëtius, Vilhelm, Rektor *43* 19*.
Bondo, Juul, Domprovst *43* 5—8 ill.
Bondo, Augusta, Domprovstinde *43* 5—8 ill.
Borch, Anders, Købmand *41* 16.
Borch, Jacob, Købmand *44* 24.
Brun, C., Kaptajn *40* 17*.
Brusendorff, Max, Fuldmægtig *44* 40•.
Bröcker, P. H., Skorstensfejerm. *41* 33*.
Brønnum, N. H., Læge *42* 33*.
Brøns, F. W., Cigarfabr. *40* 33•, *43* 19*.
Buch, P., Civildommer *43* 3*.
Byberg, H. C., Murermester *44* 17*.
Bønnelycke, Otto, Tømmerhandler *44* 17*.
Børch, J. Hansen, Repræsentant *44* 33•.
Carlsen, I. M., Murermester *44* 37*.
Christensen, Anna, Musikpædagog *42* 27.
Christensen, C., Hotelforpgt. *42* 26—27 ill.
Christensen, C., Malermester *40* 34*.
Christensen, Chr., Redaktør *44* 35*.
Christensen, Fr., Pakhusformand *40* 17*.
Christensen, Marius, Restauratør *42* 23*.
Christensen, N. P. *43* 38*.
Christensen, Oluf, Grosserer *44* 17*.
Christensen, Peder, Snedkermester *41* 28.
Christensen, Svend, Grosserer *43* 38*.
Christian I *41* 11 ill.
Christiansen, C. C., Fotograf *44* 35*.
Christiansen, Malermester *40* 35*.
Christiansen, C. C. T., Postbudfm. *41* 33*.
Christiansen, C. P. O., Højskoleforstander *41* 19—22.
Christiansen, Thorvald, Værkfører *44* 33*.
Christoffersen, Jens, Skræderm. *42* 23*.
Clausen, Paula, Læge *41* 9*.
Clemmensen, Mogens, Arkitekt *44* 25.
Curtz, H., Postmester *43* 25.
Dam, Carl, Købmand *44* 38*.
Daniels, Stine *43* 6.
Dorff, V., Købmand *41* 16.
Drostgaard, Oluf, Rutebilejer *44* 35*.
Due, H. N., Skomagermester *41* 38*.
Dufour, Malermester *40* 35•.
Dupont, J. C. B., Godsekspeditør *40* 38*.
Døcker, Jul., kgl. Skuespiller *41* 32 ill.
Eivil, V., Fabrikant *43* 38*.
Elberling, F. E., Herredsfoged *44* 7.
Elley, Handelsgartner *43* 25.
Engholm, Johs., Grosserer *43* 38*.
Enig, W. D., Guldsmedem. *41* 35*, *44* 37*.
Erbe, Victor, Sparekassedirektør *41* 35•.
Eriksen, J. O. R., Skoleinspektør *42* 23*.
Eriksen, P., Gasværksbestyrer *43* 19*.
Erlandsen, Jacob, Biskop *42* 17.
Erntoft, V., Landsretssagfører *41* 33*.
Espersen, H. P., Urmager *42* 9.
Faber, Axel, Vaskeriejer *44* 17•.
Fang, Arthur, Direktør *42* 40*, *43* 12—15.
Fang, Fanny, Frue *40* 11—13 ill., *43* 18.
Feigh, C. M., Translatør *42* 9—12.
Feigh, Vilh., Glarmester *42* 9—12 ill.
Flensborg, Agnes, Fru *42* 28—29 ill.
Flensborg, Andreas, Boghandler *41* 10.
Flensborg, Erhard, Boghandler *42* 28—29 ill.
Fogt, G., Landsretssagfører *44* 33•.
Frandsen, Vald., Guldsmed *40* 33•.
Frederiksen, Carl, Slagtermester *44* 17*.
Frederiksen, C. M., Købmand *43* 34•.
Frederiksen, Fritz, Slagtermester *41* 16.
Frederiksen, Karla, Forfatterinde *43* 20—21.
Frederiksen, V., Malermester *40* 37•.
Frellsen, J. M., Fabrikant *42* 23•.
Fritsche, A. J., Politimester *40* 35•, *43* 19•.
Galløe, S., Bankkasserer *44* 35•.
Giessing, Christopher, Kantor *41* 10.
Glem, Chr., Stenhuggermester *44* 17•.
Glem, N. Hansen, Detailhandler *42* 34•.
Glob, Johannes, Maler *43* 38.
Gravesen, Hans, Overlæge *40* 3 ill., *43* 19•.
Gøje, Birgitte *44* 12—13 ill.
Hagemann, C., Overbetjent *44* 33•.
Hammerhøj, C. M., Smedemester *44* 35•.
Hansen, A. P., Rutebilejer *40* 36•, *43* 19•.
Hansen, Albert, Købmand *42* 34•.
Hansen, C. C., Fabrikant *41* 15, *43* 33•.
Hansen, Carl, Købmand *42* 34•.
Hansen, Chr., Købmand *44* 8.
Hansen, Chr., Skrædermester *42* 35*.
Hansen, Chr., Vognmand *40* 35*, *42* 37*.
Hansen, E., Bankbogholder *43* 33*.
Hansen, Hans, Snedkermester *41* 28.
Hansen, H. J., Gymnastiklærer *43* 19•.
Hansen, H. P., Bladhandler *40* 38•.
Hansen, H. V., Grosserer *44* 35*.
Hansen, H. P., Sognefoged *41* 35*.
Hansen, Heinrich, Kontorbestyrer *40* 33•, *41* 9*.
Hansen, Henrik, Karetmagermester, *42* 37, *44* 17*.
Hansen, Holger, Grosserer *41* 6—8 ill.
Hansen, Jens V., Fabrikant *43* 34•.
Hansen, I. P., Postbud *44* 35•.
Hansen, J. P., Bestyrer *42* 32—33•, *43* 19*.
Hansen, Julius Peter, Købmand *41* 9•.
Hansen, Lars, Møller *40* 17• 33•.
Hansen, Margrethe, Rejsefører *44* 37*.
Hansen, Martin, statsautor. Revisor *44* 33*.
Hansen, Oluf, Klostertjener *44* 37*.
Hansen, Pouline, Enkefru *40* 36*.
Hansen, Vilhelm, Slagter *42* 34*.
Harpestreng, Henrik, Kannik *42* 13—15 ill.
Hartmann, Johan Ernst, Kantor *43* 27.
Hartmann, J. P. E., Komponist *43* 10—11.
Hartvig, Th., Graver *41* 37*.
Hatt, Anders Nielsen, Snedker *42* 5 ill.
Hauch, A. G. Ø., Rektor *43* 7.
Hedegaard, Joh. Chr., Fuldmægtig *41* 25.
Hellmers, C. J., Godsejer *43* 2*.
Hiort-Lorenzen, Stiftsskriver, Etatsraad *43* 2*.
Hjorth, Niels, Skatteopkræver *40* 17*.
Hoffman, Georg, Kobberstikker *41* 10.
Holm, Bogbindermester *43* 14 ill.
Holmbom, Albert, Isenkræmmer *43* 32*.
Holme, C. L., Gartner *43* 34•.
Holme, S., Sparekassebogholder *41* 37*.
Holst, N. Chr., Grosserer *42* 23*.
Hroar og Helge *40* Omslag 4 ill. 23*.
Hude, Kr., Fotograf *43* 15.
Humlum, Arne *43* 30*.
Høyer, K., Fabrikant *41* 38•, *44* 37•.
Jacobsen, Edith, Hotelejer *42* 33*.
Jacobsen, F., Malermester *40* 37*.
Jacobsen, F. Chr., Depotejer *43* 32*.
Jacobsen, J., Overbetjent *44* 33•.
Jacobsen, J. J., Trafikkontrollør *41* 9•.
Jacobsen, Svend, Redaktør *44* 40•.
Jacobsen, W. P., Købmand *41* 34—35 ill., *44* 17•.
Jensen, Skovfoged i Bognæs *43* 18 ill.
Jensen, Alfred, Badehusejer *41* 35•.
Jensen, A. Winther, Karetmagerm. *42* 40*.
Jensen, Børge, Sjællandsmester *43* 30*.
Jensen, Chr., Rentier *41* 36*.
Jensen, C. J. S., Gas- og Vandmester *40* 34*, *43* 34•.
Jensen, G. E., Politiassistent *41* 36*.
Jensen, Harry A., Grosserer *42* 33*.
Jensen, Henning, Guldsmed *42* 23*.
Jensen, Henning, Redaktør *41* 26.
Jensen, H., Købmand *42* 23*.
Jensen, Jørgen, Skomagermester *41* 9*.
Jensen, J. P., Ejendomsmægler *42* 23*.
Jensen, L. P., Tømrer *44* 37*.
Jensen, Leonhard, Viceinspektør *42* 34•.
Jensen, Margrethe, Frk. *43* 32•.
Jensen, Niels, Skatteopkræver *44* 40*.
Jensen, N. Chr., Fiskeeksportør *42* 23*.
Jensen, P., Materialforvalter *42* 33*.
Jensen, P. Chr., Vognfabrikant *41* 33•.
Jensen, Sigurd, Snedker *42* 40•.
Jensen, Vagn, Direktør *43* 33*.
Jensen, V., Gymnastiklærer *41* 38*, *44* 33•.
Jensen-Darup, Fabr. *41* 35*, *44* 27 38*.
Jernskæg, Michel Hansen, Digter *44* 10.
Johansen, Carl, Murermester *41* 37*.
Johansen, Johs. E., Møbelpolstrer *44* 40*.
Johansen, Vald., Vognmand *43* 33*.
Jähnigen, Viggo, Domkantor *43* 8.
Jørgensen, A., Bademester *42* 34*.
Jørgensen, C., Graver *43* 38*.
Jørgensen, Hans, Skomagermester *43* 19*.
Jørgensen, Jørgen, Indenrigsm. *44* 35*.
Jørgensen, Karl O., Lokomotivfører *44* 37*.
Jørgensen, Lauritz, & Co's Eftf. *41* 34 ill.
Jørgensen, Niels J., Murermester *42* 23*.
Jørgensen, R., Skoleinsp. *40* 37*, *41* 9*.

Kamm, Brødrene, Smedemestre *41* 16.
Kay, Henrik, Torvemester *42* 37*.
Kemp sen., Niels D., Garver *43* 38.
Kirkevang, C. K., Centralbestyrer *43* 35*.
Kjær, Kathrine, Frue *41* 38*, *42* 33*.
Korch, Morten, Forfatter *42* 20—22.
Kornerup, Hans Jacob, Tømrerm. *41* 16.
Kornerup, Jacob, Professor *41* 17, *43* 7, *44* 10 24.
Kornerup, W. *41* 25.
Krebs, Carl, Professor, Dr.med. *43* 5—8 ill.
Kristensen, Jørgen, Direktør *42* 37*.
Kristensen, N. S., Redaktør *40* 17*.
Kristoffer, Hertug *41* 19—20 ill.
Kruse, Einar, Stadsdyrlæge *43* 33*.
Kølhøj, H. P., Sadelmagermester *40* 17*.
Lange, Hans Rasmussen, Raadm. *41* 13—14.
Larsen, Bertram, Taarnurmager *44* 10—11.
Larsen, Fr., Installatør *43* 32*.
Larsen, H. P., fh. Tømrermester *43* 32*.
Larsen, Henry, Lokomotivfører *44* 37*.
Larsen, Jensenius, Restauratør *44* 35*.
Larsen, Minna, Svømmer *43* 30*.
Larsen, Niels, Fabrikant *41* 28—29.
Larsen, Valdemar, Købmand *43* 33*.
Larsen, L. C., Møller *43* 35*.
Lassen, Lorenz, Justitsraad, Cathrinebjerg *42* 12.
Lauritsen, Rektor, Fru *42* 17.
Leegaard, C. W., Købmand *41* 34—35 ill.
Leo, Sebastian, Tyrolersanger *42* 26.
Lind, P., Arrestforvarer *43* 35*.
Lindenskov, Kaj, Bagermester *41* 9*.
Lindhard, P., Købmand *42* 6.
Lindhard, Sophie, Lærerinde *41* 18.
Lund, Peter, Musikdirektør *42* 23*.
Lundberg, P. M., Direktør *42* 35*.
Lysén, O., Sadelmager *41* 38*.
Lønholdt, Louise, Skolebestyrer *40* 17*, *44* 22 ill.
Løytved, Gas- og Vandmester *44* 14—15 ill.
Løytved, Einar, Graver *44* 14—16 ill.
Løvholm, Bendix, Værkfører *44* 37*.
Madsen, Carl, Købmand *42* 11.
Margrethe, Dronning *41* 19—22 ill.
Marrild, C. G., Snedker *40* 17*.
Martens, Hans Ditlev Chr., Maler *41* 10—11 ill.
Martensen-Larsen, Th., Politim. *43* 3*.
Mathisson-Hansen, Waage, Domorganist *43* 8.
Matthiessen, Hugo, Museumsinspkt. *44* 5.
Matthissen, Axel, Købmand *42* 35*.
Meisling, Rektor *43* 9.
Melchior, Lauritz, Præst *44* 24.
Mellerup, Hans Otto, Møller *42* 18.
Mellerup, Otto, Antikvitetshandler *42* 18—20 ill., *44* 26.
Meyen, Herredsfuldmægtig *42* 29*.
Michaelsen, Snedkermester *41* 18.
Michelsen, N. V. C., Postmester *43* 15 ill.
Mielche, Hakon, Forfatter *44* 37*.
Mogensen, Aage H., Tømrermester *40* 37*.
Mortensen, H. P., Stadsingeniør *41* 37*.
Mortensen, P. V., Overpakmester *43* 15.
Müller, Aage, Købmand *40* 35*.
Müller, Jens, Graver *41* 22, *43* 6.
Mygind, P. F., Landsretssagfører *40* 17*.
Møller, Felix, Bogtrykker *43* 38*.
Møller, Max, Boghandler *42* 35*.
Møller, N., Handelsgartner *43* 25.
Mørch, Carl, Købmand *40* 17*.
Nielsen, Chr., Købmand *44* 22—23 ill.
Nielsen, C. Emil, Bogholder *41* 22*.
Nielsen, H. P., Konsulent *42* 40*.
Nielsen, Henrik, Tobakshandler *43* 15.
Nielsen, Johs., Karetmager *40* 17*.
Nielsen, Jørgen C., Snedkermester *40* 34*, *44* 17*.
Nielsen, Kjeld, Roskildekro *41* 24.
Nielsen, Mads, Snedkerm. *41* 28—29 ill.
Nielsen, N., Læderhandler *44* 17*.
Nielsen, Niels, Gaardejer *40* 27.
Nielsen, N. C., Sagfører *43* 18*, *44* 17*.
Nielsen, O., Korkvarefabrikant *41* 15.
Nielsen, Ole, Overportør *41* 35*.
Nielsen, Ole, Skolepedel *43* 32*.
Nielsen, Peder, Snedker *41* 29.
Nielsen, P. C., Rebslager *41* 33*.
Nielsen, Smidt, Snedkermester *40* 33*.
Nørfelt, Aage, Overlærer *43* 34*.
Nørregaard, V., Borgmester *42* 40*.
Ole, Træskomand *42* 6.
Olsen, A. A., Politiassistent *44* 33*.
Olsen, Emil, Købmand *41* 38*.
Olsen, Niels, Sognefgd. i Ll. Valby *43* 28 ill.
Ortved, Johanne Marie, Domprovstinde *43* 10—12.
Ortved, Søren Rosbjerg, Domprovst *43* 10—12 ill.
Otto, H., Kvartermester *40* 17*.
Pabst, A., Værkmester *42* 35*.
Palsberg, Chr., Bankdirektør *44* 35*.
Pedersen, Chr., Gmd. i Ejby (R) *44* 30—31 ill.
Pedersen, C. E., Smedemester *42* 23*.
Pedersen, C. O., Amtsforvalter *40* 34*.
Pedersen, H., Inkassator *40* 33*, *41* 33*.
Pedersen, Johs., Hotelejer *42* 33*.
Pedersen, Wilh., Direktør *40* 37*, *41* 9*.
Petersen, A., Skomagermester *40* 17*.
Petersen, Alfred, Bagermester *40* 38*.
Petersen, Anders, Købmand *41* 9*.
Petersen, Carl, Vognmand *44* 6.
Petersen, Ejler, Grosserer *41* 18.
Petersen, Hans, Sæbefabrikant *41* 33*.
Petersen, H. P., Fabrikant *44* 33*.
Petersen, Jens, Gartner *42* 6—7.
Petersen, Jens, Gæstgiver *43* 9.
Petersen, Ludvig, Slagteriarbejder *43* 34*.
Petersen, N. C. P., Sagfører *41* 16.
Petersen, Peter, Murer *40* 17*.
Petersen, P. Gjevert, Sadelmager *41* 18.
Petersen, Th., Trætøjshandler *41* 38*.
Petersen, V., Maskinfabrikant *40* 34*.
Petersen, Vilh., Tømrer *44* 40*.
Petersen, Sir William *44* 26.
Plæhn, Peter, Fisker *42* 23*.
Poulsen, Graver *43* 6.
Poulsen, Anders, Hestehandler *42* 19*.
Poulsen, A. M., Murermester *40* 34*.
Poulsen, A. S., Domprovst *43* 6.
Poulsen, Emil, Repræsentant *44* 33*.
Poulsen, Fr., Inkassator *41* 9*.
Poulsen, Haralda, Overbibliotekar *44* 33*.
Poggi, A., Conditor *43* 26—27.
Praefke, Emil, Snedkermester *43* 33*, *44* 37*.
Primdahl, Charles, Grosserer *43* 19*.
Rasmussen, A., Sparekassedirektør *41* 9*, *43* 18 ill.
Rasmussen, Fr., Kommissionær *40* 37*, *44* 17*.
Rathsach, Emil, Lektor *44* 17*.
Reidl, Anna, Fru *41* 36*.
Reimer, Thomas, Tømrerm. *41* 22, *42* 23*.
Rikke Due *43* 14.
Rogers, Th., Klædehandler *42* 11.
Rosendal, Axel, Biskop *43* 38*.
Rostén, Anders, Arbejdsmand *42* 33*.
Rosvænge, Helge, Kammersanger *40* 37*.
Rugaard, Peder *41* 17, *42* 6.
Ryge, Johan Christian, Kantor *40* 25.
Rønnov, Joachim, Biskop *44* 12—13 ill.
Sander, Holger R., Købmand *41* 33*.
Saxtorph, H. C., Rektor *41* 12.
Schack-Bondesen, Landsretssagfører *43* 34*.
Schaltz, K., Købmand *40* 33*.
Scharling, Henrik, Professor i Teologi og Forfatter *44* 3—5 ill.
Scharling, C. I., Biskop, Dr. phil. *44* 3—4.
Schiøtt, Folmer, Overbetjent *43* 28 ill.
Schiøtt, P. Th., Grosserer *44* 35*.
Schiøtz, Overlæge *42* 29*.
Schledermann, Christian, Murermester *41* 33*.
Schledermann, Fr., Murermester *40* 35*.
Schmidt, Ringer *42* 11.
Schmidt, Skomager *41* 18.
Schmidt, Hans, Arkitekt *43* 32*.
Schmidt, Holger, Conditor *40* 33*, *43* 33*.
Schmüser, Willy, Blikkenslagerm. *42* 34*.
Schröder, Eva, f. Motzfeld *40* 15.
Schrøder, Gert, Borgmester *40* 14—16 ill.
Schrøder, Herman, Borgmester *40* 14 f.
Schrøder, Kirstine Albertsdatter *40* 15 ill.
Schultz, Louis, Optiker *44* 40*.
Schwartz, Holger, Bankfuldmægtig *44* 35*.
Schwartz, H. C. G., Musikdirektør *41* 33*.
Schwartz, Lauritz, Malermester *40* 35*.
Schønau, Vilh., Lektor *40* 37*, *43* 19*.
Seidelin, Johan Henrik, Distriktslæge *44* 7.
Selmer, Hans Jørgen, Roskildekro *41* 25.
Sewerin, P. E., Købmand *43* 19*.
Simonsen, O. V., Grosserer *41* 16.
Sjelle, Naalemager *44* 15.
Skou, Carl, Landsretssagfører *41* 35*.
Smith, C. W., Adjunkt *41* 13.
Smith, D. P., Overlærer *41* 12.
Staaltoft, Chr., Husejer *43* 32*.
Stade, Poul, Direktør *41* 36*.
Steenhoff, Else Jacobsdatter *40* 25.
Stemann, Kammerherreinde *41* 18.
Stigaard, Chr., Grosserer *41* 17, *44* 17*.
Stigaard, H. H., Bankdirektør *43* 38*.
Sveistrup, C., Kaptajn *42* 26—27 ill., *43* 25 ill.
Sørensen, Aage, Politimester *40* 35*.
Sørensen, Axel, Lektor *42* 33*.
Sørensen, C. F., Smedemester *43* 33*.
Sørensen, H. P., Urmager *43* 32*, *44* 17*.
Sørensen, Johannes, Tømrerm. *43* 33*.
Sørensen, Ludvig, Købmand *44* 35*.
Sørensen, Nicolaj, Skræder *40* 26 ill.
Sørensen, Rasmus, Murermester *40* 34*, *42* 40*.
Thomsen, C., Redaktør *40* 33*.
Thorsen, A. J., Landinspektør *41* 38*.
Thummelumsen *42* 18.
Ulfeld, Jacob *40* 20.
Weber, Harald, Tømrermester *41* 13—14.
Weber, Johan, Arkitekt *41* 9* 14.
Weber, Lorenz, Tømrermester, og hans Slægt *41* 9* 12—14 ill.
Vedel, Præst i Himmelev *41* 28.
Westrup, C. W., Stiftsskriver, Dr. jur. *44* 11 25.
Wethje, A. R., Assurandør *43* 19*.
Weyse, C. E. F., Komponist *43* 10 32 ill.
Wied, Gustav, Forfatter *42* 18—20, *43* 12—15 ill.
Vilhelm, Abbed *40* 9 f.
Wilhelmsen, Th., Kunstfyrværker *41* 9*.
Willumsen, O., Overbetjent *44* 33*.
Winther, Poul, Tobaksfabrikant *41* 9*.
Vogelsang, Bladforhandler *43* 18 ill.
Wolff, Knud, Ingeniør *43* 32*.
Wroblewski, Otto B., Boghandler *43* 11.
Wylich, van, P. F., Præst i Greve *44* 3—4 ill.

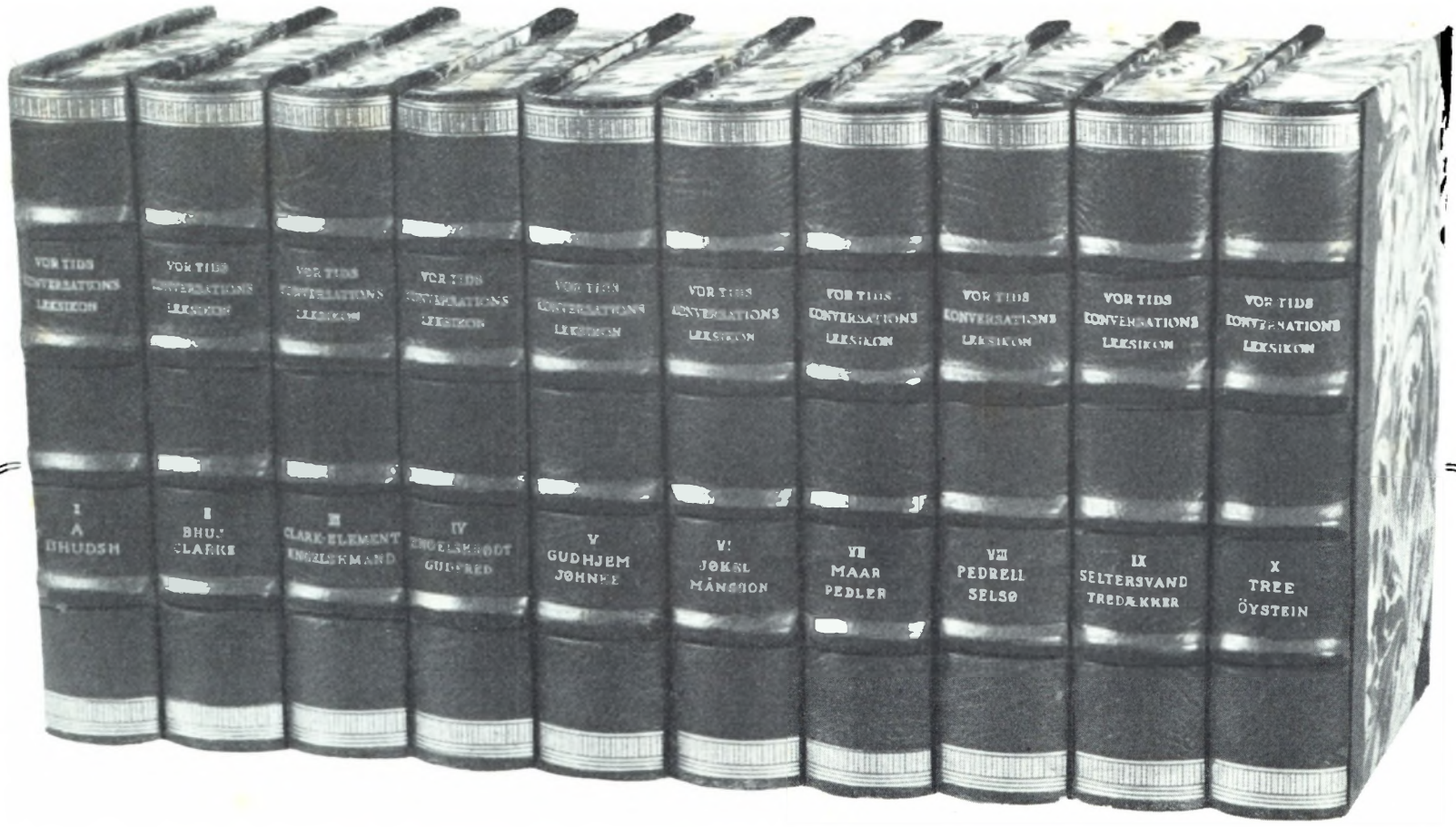

– De kan simpelthen ikke undvære et godt, moderne Leksikon!

VOR TIDS LEKSIKON

10 store Bind — Læder-Ryg og -Hjørner.

Pris: **350 Kr.**

Rate pr. Maaned: **25 Kr.**

5% Rabat ved kontant Betaling.

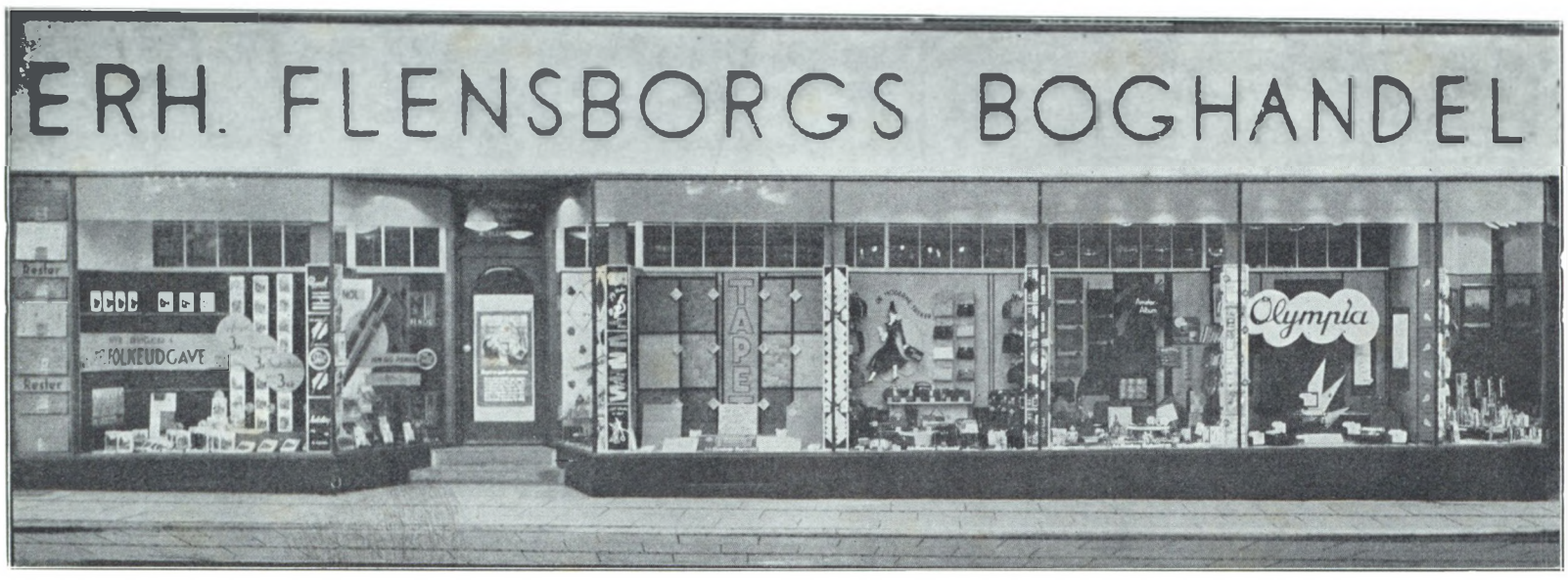

Deres Bankforretninger . . .

Vi besørger alle Bankforretninger. — Banken er stor nok til de store Forretninger — men den er ikke for stor til at give hver enkelt lille Sag den omhyggeligste Behandling og at yde dens Kunder den mest personlige Betjening . . .

Roskilde Landbobank

Bank for By og Land

Algade 1 — Stændertorv — og 8 Filialer

Aktiekapital og Reserver: 2 4/5 Millioner Kroner
Banken har 21.437 Indlaanskonti

I Juni 1943 indviede Aktieselskabet
DE DANSKE SPRITFABRIKKER
den ny Likörfabrik i Roskilde. Paa denne Fabrik fremstilles:
C.L.O.C. BRUN ETIKET, C.L.O.C. ORANGE,
C.L.O.C. CACAO *samt* LIQUEUR 43.